

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií, Katedra veřejné a sociální politiky

Eva Dobrovolná

**Aktivismus v době předsednictví ČR Radě
EU: prosazování lidských práv na příkladu
Amnesty International ČR**

Diplomová práce

Praha 2013

Autor práce: **Bc. Eva Dobrovolná**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Pavol Frič, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2013**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

DOBROVOLNÁ, Eva. *Aktivismus v době předsednictví ČR Radě EU: prosazování lidských práv na příkladu Amnesty International ČR*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra veřejné a sociální politiky, 2013. 85 s. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Pavol Frič, Ph.D.

Anotace

Diplomová práce zkoumá unikátní strukturu politické příležitosti, která se organizacím občanské společnosti (OOS) otevřela v době předsednictví ČR Radě EU. Případová studie aktivit české pobočky Amnesty International (AI ČR) analyzuje možnosti prosazování témat lidských práv na veřejně-politickou agendu. Výchozím bodem je formulace problému nedostatečného ovlivňování tvorby veřejné politiky a nedostatečného využití struktur politických příležitostí ze strany českých OOS. Na podkladě teorie struktury politických příležitostí jsme se tázali, zda organizace dokázala zmobilizovat své vnitřní struktury a zdroje. Důraz jsme kladli rovněž na transnacionální rozměr zkoumané příležitosti. Ověření platnosti hypotéz bylo provedeno kvantitativním šetřením prostřednictvím indikátorů transakční a mobilizační kapacity. Závěry ukazují, že AI ČR nebyla schopna mobilizovat potřebný počet aktivistů, využila však předsednictví jako příležitost pro transnacionální mobilizaci a uzavírání transnacionálních koalic. Svě cíle naplnila především tam, kde k prosazování lidských práv zvolila formy aktivismu nevyžadující konfrontaci. Organizační struktura organizace je navíc poznamenána značnou byrokracií, což její mobilizační i transakční kapacity značně oslabuje.

Annotation

The thesis explores the unique structure of political opportunity that emerged in front of Czech civil society organizations during the Czech presidency to the Council of the EU. Case study analyses how the Czech section of Amnesty International (AI CR) influenced public-policy agenda in the area of human rights. The starting point for the thesis is the formulation of the problem which is considered to be the weak influence of civil society organizations over public policy agenda as well as in-adequate use of the

structure of political opportunity. Based on the structure of political opportunity theory we sought to determine whether the organization succeeded in mobilization of its internal structure and resources. We also focused on the transnational aspect of the opportunity. We tested the validity of hypotheses in a quantitative way when we measured the indicators of transactional capacity and mobilisation capacity. According to the results AI CR was not able to mobilize enough activists. On the other hand, it was able to use the opportunity for transnational mobilization and networking. The most successful methods of activism proved to be those without confrontation. Further, the organizational structure of the organization is affected by bureaucracy which impedes its mobilisation potential.

Klíčová slova

Lidská práva, aktivismus, Evropská unie, mobilizace, struktura politické příležitosti, mezinárodní organizace, sociální hnutí

Keywords

Human rights, Activism, the European Union, Mobilization, the Structure of political opportunity, International organization, Social movements

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.
3. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Eva Dobrovolná

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce Doc. PhDr. Pavlu Fričovi, PhD. za cenné rady. Poděkování patří rovněž pracovníkům a aktivistům Amnesty International ČR za ochotnou spolupráci a zpřístupnění archivu organizace.

Obsah

OBSAH	3
ÚVOD	5
1.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY DIPLOMOVÉ PRÁCE, CÍLE A HYPOTÉZY	8
1.1.1 <i>Dílčí cíle</i>	8
1.1.2 <i>Hypotézy</i>	9
2. METODY A ZDROJE DAT	12
2.1. PŘÍPADOVÁ STUDIE	12
2.2. POUŽITÉ ZDROJE	13
2.3. VYMEZENÍ POJMŮ	13
3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	15
3.1 KONCEPT STRUKTURY POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ	16
3.1.1 <i>Politická příležitost a politická mobilizace</i>	18
3.1.2 <i>Transnacionální politická příležitost</i>	19
3.1.3 <i>Možnosti analýzy struktury politické příležitosti</i>	20
3.1.3.1 <i>Organizační adaptace OOS na politickou příležitost</i>	20
3.1.3.2 <i>Volba aktivistického repertoáru a nástrojů</i>	21
3.1.3.3 <i>Předpoklady pro prosazování témat na agendu</i>	23
3.2 DOPADY LIDSKOPRÁVNÍCH NOREM NA STRUKTURU POLITICKÉ PŘÍLEŽITOSTI	24
3.3 GLOBALIZACE A EVROPEIZACE STRUKTURY POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ	26
3.3.1 <i>Evropeizace politické participace v ČR</i>	28
4. PROSAZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV NA AGENDU	30
4.2 OOS A PROBLÉM VYUŽITÍ STRUKTURY POLITICKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ	32
5. PROSAZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV V PODMÍNKÁCH EVROPSKÉ UNIE	35
5.1 VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ DIMENZE LIDSKÝCH PRÁV	36
5.2 ROLE PŘEDSEDNICTVÍ RADY EU	38
6. GLOBÁLNÍ Hnutí AMNESTY INTERNATIONAL	40
6.1 VIZE, MISE A HODNOTY AI	40
6.2 GLOBÁLNÍ CHARAKTER AI	41
6.2.1 <i>Organizační struktura AI</i>	42
6.2.2 <i>Adaptace AI na politickou příležitost v podobě evropských institucí</i>	44
6.2.3 <i>Problémy koordinace aktivit AI týkajících se EU</i>	45
6.3 AKTIVITY AI V ČESKÉ REPUBLICCE	47
6.3.1 <i>Organizační struktura AI ČR</i>	49
6.3.2 <i>Dobrovolnická základna AI ČR</i>	51
6.3.3 <i>Aktivistický repertoár AI ČR</i>	52
7. PŘEDSEDNICTVÍ ČR RADĚ EU JAKO STRUKTURA POLITICKÉ PŘÍLEŽITOSTI PRO PROSAZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV	54
7.1 MEZINÁRODNÍ KONTEXT ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ RADĚ EU	54
7.1.2 <i>Vnitropolitické pozadí českého předsednictví Radě EU</i>	55
7.1.2.2 <i>Lidská práva v politice vlády ČR</i>	56

7.2 MOBILIZACE VNITŘNÍCH STRUKTUR A ZDROJŮ AMNESTY INTERNATIONAL ČR PŘI PŘÍLEŽITOSTI PŘEDSEDNICTVÍ ČR RADĚ EU	57
7.2.1 Mobilizace dobrovolnických zdrojů.....	58
7.2.2 Formulace lidskoprávní agendy pro předsednictví ČR Radě EU.....	59
7.2.3 Rozvoj transakčního potenciálu na domácí i transnacionální úrovni	61
7.2.4 Komunikace s českým předsednictvím Rady EU jako politická příležitost.....	62
7.3 PROSAZOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV NA AGENDU – DOPADY POLITICKÉ MOBILIZACE.....	64
7.3.1 Téma bezpráví v Číně	65
7.3.2 Téma války proti teroru.....	67
7.3.3 Téma izraelsko-palestinského konfliktu.....	69
7.3.4 Téma postavení Romů v EU	72
7.4 ANALÝZA UPLATNĚNÉHO AKTIVISTICKÉHO REPERTOÁRU A NÁSTROJŮ.....	73
7.4.1 Zhodnocení veřejné mobilizace	73
7.4.2 Zhodnocení medializace problémů.....	79
7.4.3 Zhodnocení lobbingu.....	82
7.5 ZODPOVĚZENÍ HYPOTÉZ	84
8. ZÁVĚR	90
7. SUMMARY	93
8. POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE.....	94
9. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	114
10. SEZNAM PŘÍLOH.....	115
11. PŘÍLOHY.....	116

Úvod

Evropská unie (EU) je prostředím, v kterém došlo k zformování rozvinutého modelu ochrany lidských práv. Za účelem garantování práv lidí žijících na území Unie byly vypracovány a přijaty početné závazné i nezávazné normy.¹ Respekt k lidským právům a svobodám tedy patří k základním principům EU.² Unie se navíc snaží vystupovat jako globální lídr a prosazovat ochranu práv také v zahraniční politice.³ Vyvinula proto rozsáhlou soustavu politik a nástrojů, které mají její závazky naplňovat.⁴ Ačkoli se evropští představitelé zavázali považovat lidská práva za základ svých politik, tato oblast ve skutečnosti dosud zůstává vedlejší součástí unijní agendy. Lidská práva jsou často podřízena ekonomickým zájmům nebo ohledům v oblasti energetiky či bezpečnosti.⁵ Závažné nedostatky přetrvávají také na vnitřní úrovni, pro mnoho obyvatel zemí EU lidská práva nejsou plně zaručena.⁶

Lidská práva tedy na mezinárodní úrovni představují svébytnou agendu.⁷ Tato oblast má oproti jiným zájmům ve společnosti, které usilují o prosazení, určitá specifika. Silná stránka spočívá zejména v samotné rétorice lidských práv, která se odvolává na těžko zpochybnitelné hodnoty, jako jsou přirozenost či spravedlnost. V současnosti tak lidská práva představují silný diskurz a navíc disponují určitým mobilizačním potenciálem.⁸ Jedná se o sféru, v níž se již tradičně aktivizují nestátní aktéři.⁹

¹ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno 2009, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, s. 13.

² <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0013:0046:cs:PDF>>.

Poznámka: Pro odlehčení poznámkového aparátu uvádíme u citací elektronických zdrojů pouze příslušné adresy internetových stránek, kompletní citační údaje lze dohledat v Seznamu použité literatury a dalších zdrojů.

³ <http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/hr/news66.pdf>

⁴ <http://eeas.europa.eu/human_rights/docs/2010_hr_report_en.pdf>

⁵ <<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-13196737>>

⁶ Na území EU dochází např. k porušování např. práv lidí s menšinou sexuální orientací, jak dokládá zpráva *Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity*: <<http://fra.europa.eu/en/publication/2012/homophobia-transphobia-and-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender>>

⁷ CHANDLER, David. *Constructing global civil society: morality and power in international relations* [online]. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2004 (cit. 5.5.2012). Dostupné z www: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743>>. p. 4.

⁸ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 69.

⁹ CHANDLER, David. *Constructing global civil society: morality and power in international relations* [online]. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2004 (cit. 5.5.2012). Dostupné z www: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743>>. p.4.

Skutečnost, že ochrana lidských práv nenáleží pouze vládám, stojí v centru pozornosti této diplomové práce. Současné uspořádání světa nabízí prostor pro roli nestátních aktérů – mezi nejprominentnější z nich, kteří se v této oblasti angažují, patří nevládní organizace a sociální hnutí.¹⁰ Mezinárodní nevládní organizace a transnacionální sociální sítě v současnosti představují novou nepřehlédnutelnou sílu v mezinárodní politice a transformují globálně platné normy i praxi.¹¹ Jejich přínos spočívá zejména ve schopnosti nastolovat problémy a zasazovat se o jejich implementaci.¹² Ačkoli postrádají mocenské i ekonomické zdroje, mohou spoléhat na jistou míru podpory veřejnosti, schopnost artikulace veřejného zájmu a prosazování alternativ mainstreamové politiky.¹³

Mezinárodní prostředí, které tvoří kontext pro činnost hnutí a skupin, může zajistit přístupové body pro artikulaci zájmů, které by na národní rovině nebyly průchodné.¹⁴ Možnosti nestátních aktérů působících v ČR v tomto ohledu zásadním způsobem ovlivňuje členství země ve strukturách EU. Evropeanizace politických procesů usnadňuje přístup do politického systému tím, že otevírá mezinárodní strukturu politických příležitostí.¹⁵

Výše popsané trendy jsou v centru pozornosti této diplomové práce, která podrobuje analýze příležitostí, jež se nestátním aktérům nabídla v podobě českého předsednictví Radě EU v prvním pololetí roku 2009. Předsednictví má být řízeno principem nestrannosti, který od předsednické země vyžaduje, aby dokázala identifikovat a vhodně uchopovat témata, zohledňovala názory ostatních členů a spolupracovala s dalšími institucemi.¹⁶ Přesto skýtá prostor pro vlastní iniciativu a akcentování vlastních priorit. ČR se prezentuje jako země prosazující ochranu lidských práv ve světě a měla tedy v době, kdy stála v čele evropského bloku, výjimečnou

¹⁰ CÍSAŘ, Ondřej. *Transnacionální politické sítě: jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 163.

¹¹ KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis. 2002. p. 4.

¹² Ibid.

¹³ KŘEČEK, Jan. Cesta k mediální moci. *Revue pro média*. 2005, no: 12-13. Brno: Spolek přátel vydávání časopisu Host. s. 3.

¹⁴ CÍSAŘ, Ondřej, ed., FIALA, Petr, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 10.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. s. 42.

možnost využít zvýšeného vlivu a svou lidskoprávní rétoriku prokázat v praktické politice. Předsednictví v Radě EU je totiž považováno za nejvýznamnější úkol moderní politické éry ČR.¹⁷

Diplomová práce zkoumá aktivity české pobočky mezinárodní organizace Amnesty International (AI). Autorka práce je s činností AI důkladně seznámena, neboť v organizaci do roku 2011 působila. AI můžeme představit jako globální hnutí založené na členském principu, usiluje tedy o participaci veřejnosti na všech úrovních svých aktivit. Organizační struktura AI byla navíc adaptována způsobem, který podporuje interakci s evropskými institucemi. V odborné literatuře byly popsány dosavadní snahy české pobočky této organizace o rozvoj profesionalizace své práce.¹⁸ Období českého předsednictví Radě EU nabídlo v tomto úsilí mezník, který analyzujeme prostřednictvím případové studie.

Ačkoli zkoumáme události, které se odehrály před několika lety, domníváme se, že téma aktivismu za lidská práva, či občanského aktivismu jako takového, je nadále aktuální. Mezi deficity české občanské společnosti je řazen nedostatek autonomie a sebevědomí.¹⁹ V posledních měsících se však prostředí ČR stává dějištěm početných protestů a dochází k aktivizaci společnosti. Je patrné, že tato mobilizace probíhá zčásti mimo struktury formálních občanských organizací, prostřednictvím mnohdy rychle zformovaných neformálních organizací či virtuálních komunit. AI představuje etablovaného aktéra disponujícího rozsáhlým profesionálním aparátem. Věříme tedy, že poznatky týkající se jejího aktivismu za lidská práva mohou být přínosné.

¹⁷ KANIOK, Petr. *České předsednictví Rady EU - most přes minulost*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 72.

¹⁸ CHOCHOLÁČOVÁ, Jana. Amnesty International. In CÍSAŘ, Ondřej, ed., FIALA, Petr, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 51-74.

¹⁹ MÜLLER, Karel B. Česká občanská společnost. Předpoklady a problémy. In HRUBEC, Marek, ed. *Demokracie, veřejnost a občanská společnost*. Praha: Filosofia, 2004. s. 246.

1.1 Výzkumné otázky diplomové práce, cíle a hypotézy

Cílem diplomové práce je zjistit, jak příležitosti českého předsednictví Radě EU využila k prosazování zájmů organizace občanské společnosti (OOS) zabývající se ochranou lidských práv, a to na případové studii české pobočky mezinárodní organizace Amnesty International (AI ČR). Empiricky stanovíme, zda byla schopna využít předsednictví jako „strukturu politických příležitostí“. Zaměříme se na to, zda české předsednictví Radě EU, které obsahuje především politický a technický rozměr, bylo využito jako příležitost k mobilizaci nestátního aktéra a zda zkoumaná organizace dokázala prosazovat témata na politickou agendu. Zajímá nás tedy aktivismus, který vyžaduje cílevědomé a strategicky a takticky orientované jednání.²⁰

1.1.1 Dílčí cíle

Cíl: Stanovit, zda byla AI ČR schopna mobilizovat svou strukturu a své zdroje s ohledem na novou podobu politického procesu a využila české předsednictví Radě EU jako novou strukturu politických příležitostí, která se jí coby nestátnímu aktéru otevřela?

Otázka: Adaptovala AI ČR svůj taktický a strategický repertoár na novou formu institucionálního nastavení, to znamená např. do té doby nevyužité formy spolupráce, jako je zesílení nátlaku prostřednictvím síťování s dalšími organizacemi, budování partnerství a koalic, a to i na transnacionální úrovni? Dalším z aspektů struktury politických příležitostí je možnost využít spojence z řad elit, byl tento aspekt využit?

Cíl: OOS mohou své komunikační aktivity napínat směrem k veřejnosti, médiím a/nebo vládě a úřadům. K dispozici mají škálu aktivistických metod. Zvýšila se mobilizační schopnost AI ČR v průběhu předsednictví EU?

Otázka: Evropská témata jsou české veřejnosti vzdálená a nejsou vnímána jako naléhavá. V současné době je navíc zřetelný trend ústupu od klasického aktivismu vyžadujícího osobní přítomnost na místě akce k aktivismu, který spočívá v podpoře

aktivit prostřednictvím internetu. Využila AI ČR tyto nové formy aktivismu? Přepládal „lobbing profesionálů“ nebo „mobilizace aktivistů“?

Cíl: Český občanský sektor dosud není schopen plně využívat všechny možnosti prosazování zájmů. Mezi aktuální trendy, kterým jsou české OOS vystaveny, patří evropeanizace. Cílem práce je zjistit, zda příležitost předsednictví vedla k silnější orientaci AI ČR na interakci směrem k institucím EU.

Otázka: Přizpůsobila a změnila AI ČR kanály komunikace ve směru větší komunikace na úrovni EU, spolupracovala s partnery na úrovni EU? Došlo k nárůstu profesionality organizace např. náborem nových zaměstnanců, speciálním školením a podobně?

Cíl: Zhodnotit dopad organizace v oblasti změn v politice (policy). Zároveň je třeba mít na paměti skutečnost, že není možné říci, že každý prokazatelný úspěch byl zapříčiněn zásadním způsobem činností nestátních aktérů.²¹

Otázka: Došlo k žádoucím změnám v politických rozhodnutích, přijatých dokumentech a normách? Stanoveno porovnáním cílů formulovaných AI ČR na počátku předsednictví (prosinec 2008) s politickými a dalšími výstupy a závěry českého předsednictví Radě EU (leden - červen 2009).

1.1.2 Hypotézy

V rámci případové studie konstruujeme tři hypotézy, jejichž platnost budeme ověřovat na základě kvantitativně měřitelných indikátorů. Pro jejich operacionalizaci budeme pracovat se dvěma indikátory mobilizační kapacity v podobě počtu organizovaných členů a počtu účastníků organizovaných akcí. Dále budeme sledovat dva indikátory transakční kapacity, mezi které jsme zařadili počet organizovaných transnacionálních akcí a nárůst koaličního potenciálu spočívajícího ve schopnosti

²⁰ FIALA, Petr, SCHUBERT, Klaus. *Moderní analýza politiky: uvedení do teorií a metod policy analysis*. Brno: Barrister & Principal, 2000. s. 43.

²¹ CHANDLER, David. *Constructing global civil society: morality and power in international relations* [online]. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2004 (cit. 5.5.2012). Dostupné z [www: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743>](http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743) p.43.

spolupracovat s dalšími nestátními aktéry.²² Budeme porovnávat tyto indikátory za tři různá období. Mobilizační aktivity zorganizované AI ČR v období 1. 1. - 30. 6. 2009 budeme porovnávat s daty o kolektivní mobilizaci za první pololetí roků 2008 a 2010, tedy let předcházejících a následujících zkoumanému období českého předsednictví EU.

Hypotéza	Indikátory	Popis indikátorů
<p>Hypotéza č. 1: AI ČR využila české předsednictví Radě EU jako výjimečnou politickou příležitost, což se odrazilo v její schopnosti mobilizovat aktivisty. To mělo za následek nárůst počtu akcí pořádaných kanceláří AI ČR, jejichž počet účastníků přesáhl počet 100 v případě veřejných akcí, resp. 500 v případě virtuálních akcí.²³</p>	<p>Indikátory mobilizační aktivity</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Počet účastníků veřejných akcí • Počet účastníků virtuálních akcí
<p>Hypotéza č. 2: V průběhu českého předsednictví Radě EU došlo k nárůstu koaličního potenciálu AI ČR, která se zapojovala do domácích i transnacionálních aktivistických sítí s větší intenzitou než v obdobích, kdy nebyla otevřena tato struktura politické příležitosti.</p>	<p>Indikátory transakční aktivity</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Počet navázaných koalic • Počet navázaných transnacionálních koalic

²² CÍSAŘ, Ondřej. *Politický aktivismus v České republice: sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s. 9.

²³ Hodnoty byly stanoveny na základě konzultací s představiteli AI ČR a na základě dostupných informací o počtech aktivistů AI ČR. Vymezení aktivistického repertoáru AI ČR je uvedeno v kapitole 2.3.

<p>Hypotéza č. 3: AI ČR jako pobočka mezinárodní organizace byla schopna využít své masové členské základny v zemích EU a v průběhu českého předsednictví za účelem zvýšení svého vlivu zorganizovala alespoň jeden případ transnacionální mobilizace různých poboček AI.</p>	<p>Indikátory transakční aktivity</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Počet transnacionálních veřejných akcí, do nichž byly zapojeny další nejméně dvě pobočky AI • Počet transnacionálních virtuálních akcí, do nichž byly zapojeny další nejméně dvě pobočky AI
--	--	--

2. Metody a zdroje dat

2.1. Případová studie

Výzkumný design práce je založen na případové studii zaměřené na aktivity české pobočky mezinárodní nevládní organizace. Případová studie má za cíl přinést rekonstrukci jednoho empiricky konkrétního procesu nebo jedné vědecky zajímavé skutečnosti.²⁴ Předností této metody je možnost hlubší analýzy a pochopení hlubších souvislostí zkoumané skutečnosti.²⁵ Studie může zkoumat jeden či více případů a je vedena záměrem vysvětlit, jak a proč fungují sociální fenomény, a také jaké vztahy se v daném případě vyskytují, popř. i vztahy tohoto případu k jeho okolí.²⁶ Přínosné vypracování případové studie závisí na výběru a vymezení vhodného případu, který je studován.²⁷

Základem této práce je zkoumání praxe organizace občanské společnosti jako aktéra veřejné politiky, a to v institucionálně pozměněných podmínkách vyplývajících z předsednické role ČR Radě EU. Pro zpracování případové studie byla použita především metoda analýzy primárních a sekundárních pramenů a dokumentů. Při tvorbě případové studie je vhodné kombinovat několik metod sběru a analýzy dat. Proto je práce doplněna polostrukturovanými rozhovory se zaměstnanci a aktivisty organizace. Tento typ studií může být založen na informacích získaných od menšího počtu respondentů v řádu jednotek, ovšem vhodné je, aby jejich výběr zajistil široký úhel pohledu i rozmanitost informací, které mohou poskytnout.²⁸ Celkem bylo provedeno šest rozhovorů. Autorka se snažila zachytit zkušenosti aktivistů či zaměstnanců AI ČR, kteří zastávali různé pozice a plnili různé úkoly během kampaně věnované předsednictví Radě EU. Rozhovory proto byly provedeny jak s placenými profesionály, mezi které patří ředitelka organizace, koordinátorka pro mezinárodní otázky a kampaňová koordinátorka, tak s jejími dobrovolnými spolupracovníky.

²⁴ FIALA, Petr, SCHUBERT, Klaus. *Moderní analýza politiky: uvedení do teorií a metod policy analysis*. Brno: Barrister & Principal, 2000. s. 44.

²⁵ VESELÝ, Arnošt, NEKOLA, Martin, OCHRANA, František. *Metody a metodologie a v analýze a tvorbě veřejných politik*. In VESELÝ, Arnošt, ed., NEKOLA, Martin, ed., DRHOVÁ, Zuzana. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. s. 152

²⁶ JELÍNKOVÁ, Marie. *Případová studie*. In NEKOLA, Martin, GEISLER, Hana a MOURALOVÁ, Magdalena. *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Praha: Karolinum, 2011. s. 194.

²⁷ *Ibid.* s. 199.

²⁸ *Ibid.* s. 205-206.

Případová studie může být realizována s uplatněním kvantitativních nebo kvalitativních metod, přičemž kombinace obou metod přináší synergické výsledky.²⁹ Tato diplomová práce proto kombinuje kvantitativní a kvalitativní přístup.

2.2 Použité zdroje

Pro potřeby práce byly prostudovány a zanalyzovány veřejné i interní dokumenty vypracované vypracované centrálou AI či její českou pobočkou v období leden 2008 – červenec 2009. Část zdrojů pochází i z období let 2008 a 2010, jedná se především o dokumenty strategického charakteru, včetně dlouhodobých plánů. Veřejné dokumenty zahrnují tiskové zprávy, dokumenty určené politickým představitelům či partnerům z neziskové sféry, podklady k elektronické komunikaci se členskou základnou, zprávy uveřejněné na webových stránkách a sociálních sítích. Mezi interní dokumenty patří zejména úřední korespondence, zápisy z oficiálních jednání a z pracovních porad a operační plány včetně jejich evaluace.

S cílem popsat a sledovat odezvu aktivit AI ČR a alespoň částečně hodnotit efektivitu její činnosti, byly rovněž prostudovány relevantní dokumenty vypracované vládou ČR, dále dokumenty zainteresovaných ministerstev a také výstupy některých orgánů EU včetně Rady EU. Pozornost byla věnována rovněž ohlasu aktivit AI ČR v médiích, který autorka studovala díky archivu AI ČR.

2.3 Vymezení pojmů

Pod pojmem aktivismus rozumíme více či méně profesionální aktivity obhájců určitých politik a sociálních opatření na úrovni politických organizací.³⁰ AI ČR s cílem uplatnit svůj vliv v různých kontextech flexibilně využívá různé formy aktivismu, které zahrnují tradiční formy veřejné mobilizace v podobě organizování veřejných akcí jako demonstrace či happeningy, které vyžadují fyzickou účast aktivistů na akci. Současně stále více využívá možnosti virtuálního aktivismu např. formou virtuálních petic. Tyto formy jsou založeny na jisté míře konfrontace. Organizace se dále snaží medializovat lidskoprávní problémy a proniknout do zpravodajství i dalších mediálních obsahů.

²⁹ Ibid. s. 205.

³⁰ CÍSAŘ, Ondřej. *Politický aktivismus v České republice: sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s. 8.

V posledních letech pak rozvíjí také lobbistické (advokační) aktivity s cílem prosazovat lidskoprávní témata na politickou agendu. AI ČR jako součást mezinárodního hnutí navíc disponuje podmínkami pro využívání specifických forem transnacionálního aktivismu.

Terminologie pro oblast organizované občanské společnosti dosud není v českém prostředí sjednocena, obdobná situace panuje i na mezinárodní úrovni.³¹ Odborná literatura, která stojí v základu této práce, pracuje nejčastěji s termíny sociální hnutí, nestátní nezisková organizace (NNO), zájmová skupina, nestátní aktér apod. Tato práce preferuje označení organizace občanské společnosti (OOS), neboť to zdůrazňuje vazbu na občanskou společnost, která stojí v základu organizovaných občanských aktivit.³²

³¹ SKOVAJSA, Marek, DOHNALOVÁ, Marie. Úvodem o studiu organizované občanské společnosti. In SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. s. 20.

3. Teoretická východiska

Role státu jako ústředního hráče na mezinárodní scéně se během poslední třetiny dvacátého století transformovala a do jisté míry ustoupila do pozadí v důsledku tlaku dalších aktérů.³³ Kromě sil globalizace se na tomto vývoji podílí také vznik a rozvoj mezinárodních struktur vládnutí, do kterých spadají mezinárodní organizace, dohody, režimy a normy.³⁴ S tím se proměňuje politika na mezinárodní úrovni, která se stává institucionalizovaným prostorem nabízejícím uplatnění vedle vládních také nevládním aktérům, mezi které patří nadnárodní korporace, transnacionální nevládní organizace, média atd.³⁵ Jedná se celkovou o proměnu podoby mezinárodní politiky, která umožnila nárůst vlivu nevládních organizací.³⁶ Díky tomu dochází k dynamickému nárůstu přeshraniční spolupráce nestátních aktérů a také k rozvoji kolektivních nadnárodních kampaní např. ve sféře ochrany životního prostředí.³⁷

Tuto změnu reflektují i teoretické koncepty zabývající se otázkou sociálních hnutí. V posledních letech je věnováno stále více pozornosti politickému prostředí, v kterém nestátní aktéři usilují o mobilizaci.³⁸ Pozornost se soustředí na dopady výše popsané proměny mezinárodního kontextu na národní společenské uspořádání a národní politiky. Studium je zaměřováno směrem k narůstajícímu poli interakcí mezi národními a mezinárodními politickými kontexty. Mění se globální uspořádání má totiž nepřehlédnutelné důsledky pro mobilizaci v národních prostředích.³⁹

³² Ibid. s. 19.

³³ CHANDLER, David. *Constructing global civil society: morality and power in international relations* [online]. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2004 (cit. 5.5.2012). Dostupné z [www: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743>](http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743) p. 1.

³⁴ SMITH, Jackie. Global Politics and Transnational Social Movements Strategies. In DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter, ed., RUCHT, Dieter, ed. *Social movements in a globalizing world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. p. 170.

³⁵ KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis. 2002. p. 21.

³⁶ CÍSAŘ, Ondřej. *Transnacionální politické sítě: jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 163.

³⁷ TARROW, Sydney. States and opportunities. The political structuring of social movements. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 52.

³⁸ DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter, ed., RUCHT, Dieter, ed. *Social movements in a globalizing world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. p. 3.

³⁹ Ibid. p. 3-4.

Současně se vzestupem nestátních transnacionálních aktérů dochází nejenom k oslabení moci národních států, ale někteří autoři také upozorňují na agonickou fázi domácí politiky, o čemž vypovídá například klesající voličská účast v řadě zemí a silná deziluze z politického procesu, kterou zachycují výzkumy veřejného mínění. Mezinárodní úroveň pak může působit jako určitá „naděje, že se něco změní“.⁴⁰ Rozvoj globální komunity občanského aktivismu pak někteří autoři označují za jakési opětovné nastolení kolektivních hodnot a morálky a staví ji do protipólu individualismu či politické apatie odrážejících se v institucích politiky provozované národními státy.⁴¹

Schopnost ovlivnit mezinárodní politiku závisí často na dovednosti OOS využívat informace, přesvědčovat a vyvíjet morální nátlak s cílem dosáhnout změny u mezinárodních institucí či vlád.⁴² K dosažení úspěchu je zapotřebí kombinace faktorů, a to nejenom souvisejících s tématem samotným, záleží také na vnějších podmínkách, v nichž nestátní aktéři působí. Pro analýzu příležitostí vyplývajících z nastavení vnějších institucí je možné aplikovat koncept struktury politických příležitostí, prosazování lidských práv umožnila také kodifikace a implementace norem na ochranu lidských práv, lidskoprávní aktivismus podporují trendy jako globalizace a evropeizace. Tyto teoretické poznatky byly při psaní diplomové práce aplikovány. Podrobněji jsou představeny dále v této kapitole.

3.1 Koncept struktury politických příležitostí

OOS obvykle nejsou připraveny aktivizovat se neustále, k jejich mobilizaci dochází tehdy, pokud nastane příležitost v rámci procesů veřejné politiky.⁴³ Aktivizace tedy probíhá za podmínek, kdy společenské změny narušují ustavený politický pořádek a činí jej přístupnějším.⁴⁴ Tento rozměr při studiu chování nestátních aktérů zohledňuje

⁴⁰ CHANDLER, David. *Constructing global civil society: morality and power in international relations* [online]. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2004 (cit. 5.5.2012). p. 2. Dostupné z www: <<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743>>

⁴¹ Ibid.

⁴² KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis. 2002. p. 11.

⁴³ FRÍČ, Pavol. *Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky: Institucionalizace (ne)odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy* [online]. 2000 (cit. dne 21. 5. 2012). Dostupné z www: <[HTTP://VEDA.FSV.CUNI.CZ/KONF_SEM/GLOBALNI_SVET/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.HTM](http://VEDA.FSV.CUNI.CZ/KONF_SEM/GLOBALNI_SVET/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.HTM)>

⁴⁴ MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. Introduction: Opportunities, mobilizing structures, and framing processes—toward a synthetic, comparative perspective on social movements. In

koncept struktury politických příležitostí. Ten předpokládá, že k mobilizaci či akci dochází zvláště ve chvíli, kdy se v politickém systému objeví příležitost.⁴⁵ Jádrem struktury politických příležitostí jsou tedy formální a neformální politické instituce. Otevřenost těchto institucí mobilizaci usnadňuje, uzavřenost naopak komplikuje. Míra otevřenosti se odvíjí od existence přístupových bodů do politického procesu. Císař.⁴⁶ Obdobně rozumí Sidney Tarrow strukturou politických příležitostí „konzistentní - ne však nezbytně formalizované, národně ukotvené či trvalé – signály adresované společenským nebo politickým aktérům, které je buď motivují či odrazují od využívání jejich vnitřních zdrojů k formování sociálních hnutí.“⁴⁷ Možnosti účasti OOS na řešení veřejných záležitostí jsou tedy ovlivněny nastavením politických institucí a jejich otevřeností.⁴⁸ Příležitosti v politické oblasti tak přinášejí přístupové body pro nestátní aktéry a umožňují jim zahájit komunikaci.⁴⁹ Zvětšení příležitosti znamená více prostoru a méně překážek pro prosazování zájmů.⁵⁰ OOS mohou nejenom využívat příležitosti existující nezávisle na jejich činnosti, mohou ale také vlastní uvědomělou činností vytvářet nové.⁵¹

Mezi další faktory podílející se na vzniku struktury politické příležitosti můžeme zařadit také proměnu politického nastavení společnosti, existenci vlivných partnerů pro nestátní aktéry a také období, kdy společenské elity soupeří o moc namísto jednotného

MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 17.

⁴⁵ GIUGNI, Marco. How social movements matter: Past Research, Present Problems, Future Developments. In MCADAM, Doug, ed., TILLY, Charles, ed., GIUGNI, Marco, ed. *How social movements matter*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1999. p. 19.

⁴⁶ CÍSAŘ, Ondřej. *Politický aktivismus v České republice: Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 74-75.

⁴⁷ TARROW, Sydney. States and opportunities: The political structuring of social movements. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press, 1996. p. 56.

⁴⁸ MÜLLER, Karel, MÜLLER, Karel. *Evropa a občanská společnost: projekt evropské identity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 205.

⁴⁹ KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis, 2002. p. 15.

⁵⁰ GAMSON, William, MEYER, David S. Framing political opportunity. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 277.

⁵¹ TARROW, Sydney. *States and opportunities: The political structuring of social movements*. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 58.

postupu, který a nedává prostor pro další aktéry. Tyto faktory tedy rovněž otevírají přístup i skupinám stojícím mimo politický systém.⁵²

Jednoduché vymezení tohoto konceptu obsahuje jisté úskalí, které spočívá v otázce jeho vhodného použití. Termínem „politická příležitost“ je totiž možné označit takřka cokoli. Zopakujeme tedy, že jako struktura politické příležitosti jsou označovány a chápány především strukturální změny v politickém systému a přesuny mocenských center a změny mocenského uspořádání.⁵³

3.1.1 Politická příležitost a politická mobilizace

Koncept struktury politických příležitostí odkazuje k institucionální povaze politického celku a slouží také k vysvětlení příčin politické mobilizace v konkrétním období. Mobilizace je možná tehdy, když se struktura politických příležitostí otevře, političtí aktéři tak získají přístup do politického systému.⁵⁴ Mobilizací se rozumí proces budování struktury hnutí a přípravy a provádění akce v podobě viditelných aktivit adresovaných aktérům a publiku stojícímu vně hnutí/organizace.⁵⁵ Je logické, že mobilizující OOS se stává viditelným aktérem v politické aréně. Výraz „mobilizace“ je tak příznačným pojmenováním procesu, v jehož průběhu se skupina proměňuje z pasivního sdružení jednotlivců v aktivního účastníka veřejného života.⁵⁶

⁵² TARROW, Sidney. States and opportunities: The political structuring of social movements. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press, 1996. p. 54.

⁵³ MCADAM, Doug. Conceptual Origins, Current Problems, Future Directions. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 25.

⁵⁴ RUCHT, Dieter. The impact of national context on social movements structures: A cross-movement and cross-national comparison. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 186.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ TILLY, Charles. *From mobilization to Revolution*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1978. p. 69.

3.1.2 Transnacionální politická příležitost

Transnacionálně působící OOS pracují v komplexnější síti vztahů než ty, které se orientují pouze na domácí úroveň.⁵⁷ Rozrůstá se pole jejich možných spojenců, mobilizovat je transnacionálně i přesto může být komplikované (i kvůli tak praktickým překážkám, jako je např. jazyková bariéra).⁵⁸ Čím více je daná oblast regulována mezinárodními normami, tím průchodnější jsou státní hranice pro transnacionální aktéry.⁵⁹ Tlak mezinárodních organizací navíc usnadňuje transnacionálním aktérům přístup do domácí politické arény.⁶⁰ EU pak představuje jednu ze situací, kdy je struktura politických příležitostí transnacionální.⁶¹ V současnosti se dokonce hovoří o „explozi“ transnacionálních kampaní, která je umožněna díky novým komunikačním nástrojům a větší intenzitě mezinárodní spolupráce.⁶² Mezi obvyklé cíle, o jejichž prosazení transnacionální aktivismus usiluje, patří vznik, posílení, implementace nebo monitoring dodržování mezinárodních norem.⁶³ Aktivisté se rovněž mohou snažit měnit uplatňované normy nebo praktiky států, mezinárodních organizací i soukromého sektoru.⁶⁴

Jakkoli jsou názory OOS stále hlasitěji artikulovány na mezinárodní scéně, není uspokojivě zodpovězena otázka, nakolik jsou skutečně schopny prosazovat změnu. Někteří autoři upozorňují, že nadnárodní OOS jsou oslabeny skutečností, že neexistuje jejich adekvátní protějšek v podobě globální vlády či obdobného uskupení hájícího nikoli partikulární, ale globálně formulované zájmy.⁶⁵ Mezivládní organizace typu OSN

⁵⁷ KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis. 2002. p. 21.

⁵⁸ Ibid. p. 20.

⁵⁹ CÍSAŘ, Ondřej, ed., FIALA, Petr, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 21.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. *From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics*. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis. 2002. p. 18.

⁶² CÍSAŘ, Ondřej, FIALA, Petr. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy: Úvod do studia*. In CÍSAŘ, Ondřej, FIALA, Petr. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2004. s. 17.

⁶³ KECK, Margaret E., SIKKINK, Kathryn. *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Cornell University Press, 1998. p. 3.

⁶⁴ KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis. 2002. p. 4.

⁶⁵ HRUBEC, Marek. *Od zneuznání ke spravedlnosti: kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: Filosofie, 2011. s. 203.

v současnosti totiž představují především souhrn národních zájmů členů.⁶⁶ Tento rys do značné míry platí i pro EU, která vytváří arénu pro úsilí koordinovat odlišné postoje jednotlivých členů.

3.1.3 Možnosti analýzy struktury politické příležitosti

Výzkum zaměřený na politické příležitosti se snaží objasnit, jak změny v některé ze složek politického systému produkují nové příležitosti pro kolektivní akci.⁶⁷ Pro účely této práce je důležité zaměřit se především na paletu možností, kterými na tyto změny svým nastavením a jednáním reagují OOS.

3.1.3.1 Organizační adaptace OOS na politickou příležitost

Organizace své struktury přizpůsobují příležitostem a vycházejí jim vstříc svým uspořádáním.⁶⁸ Volba taktik a strategií je tedy reakcí na identifikované příležitosti, dále závisí na úrovni organizačního rozvoje dané OOS. V tomto ohledu hraje významnou roli především míra profesionalizace, která předpokládá, že management organizace tvoří placení zaměstnanci.⁶⁹ Dále se sleduje vnitřní diferenciacce, která se týká funkčního rozdělení práce (agendy) a teritoriální decentralizace.⁷⁰ Pro tuto případovou studii je důležitý poznatek, že OOS fungující na členském principu jsou závislé na proměnlivé a nestálé podpoře jednotlivců, o kterou musí stále znovu usilovat a s nemalými náklady ji udržovat. Čím nižší je podíl příspěvků členů na rozpočtu organizace, tím více autonomní vůči svým členům je a tím více je pravděpodobné, že cíle, které nejsou členy pocíťovány jako palčivé, mohou hrát důležitou roli v rozhodování o směřování a

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. *Introduction: Opportunities, mobilizing structures, and framing processes-toward a synthetic, comparative perspective on social movements*. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 8.

⁶⁸ RUCHT, Dieter. The impact of national context on social movements structures: A cross-movement and cross-national comparison. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 186- 191.

⁶⁹ KRIESI, Hanspeter. The organizational structure of new social movements in a political context. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 173.

⁷⁰ Ibid. p. 154.

úkolech organizace. Podíl veřejných příspěvků indikuje také jistý stupeň pragmatismu v otázce výběru témat a určování cílů.⁷¹

Pokud se OOS podaří navázat pracovní kontakty se státními úřady, má tento vztah na jeho rozvoj ambivalentní dopad – na jednu stranu umožňuje získat veřejné uznání a přístup k rozhodovacím procesům i k finančním zdrojům, jako jsou dotace, a granty, zároveň však může umrtvovat mobilizační potenciál a zapříčinit odklon sympatií části podporovatelů. Delší čas fungující OOS, které zároveň disponují většími zdroji, mají značný sklon k formalizaci a profesionalizaci práce, včetně vytvoření propracované vnitřní struktury. Politický kontext pak může nepřímo přispět k úrovni vnitřní strukturace tím, že podporuje nebo brání přívodu zdrojů do OOS.⁷²

3.1.3.2 Volba aktivistického repertoáru a nástrojů

Volby, které jsou OOS nuceny činit s ohledem na to, zda budou k prosazení svých témat využívat institucionalizovaných či méně formálních kanálů, mají důsledky nejenom pro jejich schopnost shromažďovat materiální zdroje, ale také zajistit jim legitimitu v očích společnosti – tyto faktory rovněž mají nezanedbatelný vliv na to, zda budou aktivisté úspěšní.⁷³ OOS mají k dispozici různé formy jednání, klasické petice a demonstrace zastupují jen dva příklady z mnoha způsobů, jak ovlivňovat vládu či veřejnou správu.⁷⁴ Veřejné akce, jako jsou různá shromáždění či demonstrace, patří mezi viditelné formy prosazování zájmů, které umožňují participaci veřejnosti. Formy veřejných protestů mohou být organizačně různorodé, což aktivistům umožňuje volit prostředky s ohledem na svou motivaci, úroveň dovedností, zaměření, vkus a také různou míru konformity a také různé cíle, které sledují.⁷⁵ Některá OOS se zaměřují na mediální obraz a Public relations, další se snaží touto cestou zajistit kontakt s politiky, snaží se etablovat v odborné diskusi jiní sledují finanční cíle, další mohou sahat

⁷¹ Ibid. p. 155-177.

⁷² Ibid. p. 172-177.

⁷³ MCCARTHY, John D. *Constraints and opportunities in adopting, adapting and inventing*. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 141.

⁷⁴ HRUBEC, Marek. *Od zneuznání ke spravedlnosti: kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: Filosofie, 2011. s 87.

⁷⁵ HRUBEC, Marek. *Od zneuznání ke spravedlnosti: kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha: Filosofie, 2011. s 186.

k výrazně radikálnější formám protestu na/za hranici zákona. Protože cílem protestu je mobilizovat veřejnost, je třeba, aby obsahoval silnou expresivní složku.⁷⁶

Zároveň je třeba uvést, že nové technologie umožňují nové způsoby politického jednání, které není limitováno hranicemi, časem, prostorem, identitami ani ideologiemi. Důsledkem je vznik a expanze aktivit, které by dříve nebyly možné. Z technologického pokroku mohou profitovat i ti, kterým jsou moderní komunikační prostředky nedostupné, ať již jde o vězně, oběti konfliktů, katastrof či politické represe.⁷⁷

Online, či virtuální aktivismus je tedy flexibilní a dostupný, umožňuje řešit i otázky veřejné politiky a vyvíjet mobilizační virtuální aktivity vedoucí v reálné protesty.⁷⁸

Sociální sítě jako Facebook dokáží zvyšovat povědomí o lokálních i globálních problémech, mají také moc mobilizovat veřejnost.⁷⁹ Vzhledem k tomu, že především na Západě je patrný pokles participace veřejnosti na akcích OOS, je na virtuální aktivismus nahlíženo jako na budoucnost aktivismu. Zároveň však platí, že virtuální aktivismus nevyžaduje mnohdy větší osobní nasazení, je pohodlný a nenáročný, což ho dle některých autorů přibližuje k občanské pasivitě.⁸⁰

V mezinárodním srovnání je možné říci, že při volbě aktivistických repertoárů a strategií, existují rozdíly vyplývající z povahy jednotlivých evropských států. Aktivisté často sahají k radikálním metodám například ve Francii, oproti tomu Švýcaři vystupují s větší umírněností, střední míru radikality v akcích vykazují Holanďané a Němci.⁸¹ Z toho důvodu je třeba upozornit, že v případě centralizovaných mezinárodních organizací jako je AI, které pořádají transnacionální kampaně, může aplikování jedné strategie přinášet v různých zemích odlišné výsledky.

Pro české prostředí je charakteristické, že politici a úředníci jsou obvykle srozuměni s vytvářením tlaku na veřejné instituce, ovšem nesouhlasně nahlízejí na to, aby nabral rysů politické aktivity, za kterou považují i metody jako mobilizace

⁷⁶ Ibid. s. 188.

⁷⁷ BENNET, Lance W. Moc nových médií: internetový a globální aktivismus. *Revue pro média*. 2005, č. 12-13, s. 20.

⁷⁸ FRIČ, Pavol, VÁVRA, Martin. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: Neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha Agnes, Hestia. 2012. s. 36.

⁷⁹ Ibid. s. 95.

⁸⁰ Ibid. s. 95-96.

⁸¹ KRIESI, Hanspeter. The organizational structure of new social movements in a political context. In McAdam Doug, McCarthy John D., Zald Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996.. p. 179.

veřejnosti apod.⁸² Tento fakt vnímají i OOS a k radikálnějšími nástrojům v českém prostředí sahají jen v omezené míře a snaží se předcházet vzniku konfliktu s veřejnou správou, radikálnější akce jsou prováděny méně často.⁸³

3.1.3.3 Předpoklady pro prosazování témat na agendu

Otevření struktury politické příležitosti umožňuje OOS prosazovat témata a ovlivňovat tvorbu a implementaci politik.⁸⁴ Ovlivňování veřejné politiky je možno chápat jako „*jakýkoliv tlak na prosazení určitých změn, anebo na zabránění určitým změnám ve veřejné politice*“.⁸⁵ Cesta k prosazení témat na agendu může být komplikovaná, proto OSS vedou svou komunikaci směrem k různým aktérům a publikům. Obvykle mají přímé kontakty s dalšími nevládními organizacemi, s novináři, s představiteli politických stran a volenými zástupci, a také s úředníky. Svá témata se snaží prosadit na agendu různých publik, mezi které náleží veřejnost, média, politické strany, úředníci exekutivy a legislativy. Každá z těchto agend operuje na základě vlastní unikátní logiky, a ti, kteří se snaží je ovlivňovat, musí své strategie těmto pravidlům přizpůsobit.⁸⁶ Pro účely této případové studie je jako klíčová agenda vnímána agenda politická, kterou můžeme chápat jako „*souhrn problémů, které političtí aktéři reflektují v politické komunikaci uvnitř politických arén i mezi nimi*“.⁸⁷ Tato agenda je proměnlivá a přístupná novým tématům.⁸⁸

⁸² BENÁČEK, Vladimír, FRIČ, Pavol a POTÚČEK, Martin. Klíčové formy regulace ve vzájemných vztazích. In POTÚČEK, Martin, MUSIL, Jiří, MAŠKOVÁ, Miroslava. *Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 147.

⁸³ FRIČ, Pavol. *Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky: Institucionalizace (ne)odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy* [online]. 2000 (cit. dne 21. 5. 2012). Dostupné z [www: <HTTP://VEDA.FSV.CUNI.CZ/KONF_SEM/GLOBALNI_SVET/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.H TM>](http://veda.fsv.cuni.cz/konf_sem/globalni_svet/gs_prispevky/gs_soc_fric.htm)

⁸⁴ GAMSON, William, MEYER, David, S. Framing political opportunity. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 276.

⁸⁵ FRIČ, Pavol. *Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky: Institucionalizace (ne)odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy* [online]. 2000 (cit. dne 21. 5. 2012). Dostupné z [www: <HTTP://VEDA.FSV.CUNI.CZ/KONF_SEM/GLOBALNI_SVET/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.H TM>](http://veda.fsv.cuni.cz/konf_sem/globalni_svet/gs_prispevky/gs_soc_fric.htm)

⁸⁶ MCCARTHY, John D., SMITH, Jackie, ZALD, Mayer N. Accessing public, media, electoral, and governmental agendas. In McAdam Doug, McCarthy John D., Zald Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 292.

⁸⁷ POTÚČEK, Martin, LÁSZLÓ, Vass, KOTLAS, Petr. *Veřejná politika jako proces*. In POTÚČEK, Martin (eds.) *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2005. s. 49.

⁸⁸ Ibid.

Za účelem zvýšení politického dopadu svých aktivit musí OOS obvykle aplikovat taktiky, které dokáží zajistit přenos jejich poselství početnějšímu publiku, což umožňují především média. Významným prvkem politické příležitosti je proto také otevřenost či uzavřenost mediálního systému vůči komunikačním snahám OOS.⁸⁹ Zde se dotýkáme skutečnosti, že média v současném světě vykonávají [přínejmenším] dvojí roli – konstruuji význam a reprodukuji kulturu, zároveň slouží jako aréna symbolického boje o význam, jehož se účastní i OOS.⁹⁰ Normy a praxe médií i další principy jejich fungování ovlivňují příležitosti, v nichž hnutí pracují. Zpravodajství předkládá veřejnosti, jací aktéři a jaká témata má pokládat za důležitá. Tím, že přináší informace o akcích OOS, se mohou na jejich činnosti nepřímo podílet.⁹¹ Při zkoumání činnosti OOS považujeme za důležité mít na paměti, že pro překročení prahu mediální agendy je třeba, aby OOS byla schopna uplatnit strategie a taktiky, které jsou v podstatě v protikladu vůči strategiím, jež jsou třeba k získání politického postavení a uznání politickými institucemi v rámci politické agendy.⁹² Média vyžadují stále nová témata, polemiku a konfrontaci, institucionalizovaná politika oproti tomu oceňuje předvídatelnost, umírněnost a kompromis. Snaha zajistit jak pozornost médií, tak respekt u oficiálních institucí, vystavuje aktivisty obtížným dilematům a nutí je v jejich jednání složitě balancovat.⁹³

3.2 Dopady lidskoprávních norem na strukturu politické příležitosti

Kromě konceptu struktury politických příležitostí je pro tuto práci určující také podoba lidskoprávního rámce, na domácí, ale především na mezinárodní úrovni. Jak bylo uvedeno výše, nadnárodní institucionalizace se vyznačuje přítomností norem, které vztahy mezi subjekty mezinárodní politiky strukturuji.⁹⁴ Jako nejpřesvědčivější příklad globálních norem je možné označit mezinárodně uznaná lidská práva.⁹⁵ Za klíčový princip, na němž je postavena mezinárodněprávní ochrana, platí zásada univerzality

⁸⁹ GAMSON, William, MEYER, David, S. Framing political opportunity. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 287.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid.

⁹³ Ibid. p. 288.

⁹⁴ CÍSAŘ, Ondřej. *Transnacionální politické sítě: Jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, Brno 2004. s. 39

⁹⁵ Ibid.

lidských práv. Z tohoto principu vycházejí mezinárodní úmluvy, deklarace, rezoluce OSN a dalších mezinárodních organizací a orgánů.⁹⁶

Rétorika lidských práv zaznamenala v posledních desetiletích značný úspěch a slouží jako nástroj změny poměrů.⁹⁷ Koncept lidských práv a míra jejich dodržování je nezpochybnitelným standardem, který je uplatňován například při hodnocení jednání států.⁹⁸

Samotná existence norem však k účinné ochraně lidských práv nestačí, podle Haralda Ch. Schaua je neoddiskutovatelné, že mezinárodní systém ochrany práv by bez aktivit OOS v podstatě nemohl fungovat. Jejich hlavní roli spatřuje zvláště v monitoringu situace, zvyšování povědomí o mezinárodních standardech, přiznává jim také nezastupitelnou roli při mobilizaci veřejnosti.⁹⁹ Existence norem tedy poskytuje příležitosti vymáhat po vládách změnu praxe. Dosáhnout tohoto cíle je možné i s pomocí mobilizace sítě aktérů, kteří vlády k respektování norem přinucují, a to i metodou nátlaku.¹⁰⁰ Rovněž Kathryn Sikkink spatřuje v mezinárodních normách, a to nejenom v oblasti lidských práv, příklad aktivního podílení se sociálních hnutí na tvorbě politických příležitostí, neboť jsou schopna nabourávat suverenitu státu.¹⁰¹ Běžně jsou vedeny kampaně, kdy aktivisté z jedné země působí na mezinárodní instituce s cílem dosáhnout změny v jiném státě, případně je veřejnost jedné země zmobilizována za účelem vykonávání nátlaku na orgány jiného státu, na jehož území se problém nachází.¹⁰² AI, jejíž činnost zkoumáme, s různými výsledky používá oba dva typy aktivit. Jako příklad první varianty je možné zmínit problematiku související s tzv. „vymazanými“ (*erased*) osobami ve Slovinsku, druhý typ akce byl použit například v souvislosti s parlamentními volbami v Bělorusku v roce 2012. V případě Slovinska

⁹⁶ MRÁZEK, Josef. Univerzalita lidských práv a nové trendy jejich mezinárodněprávní ochrany. In GERLOCH, Aleš a kol. *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha: Auditorium, 2011. s. 318.

⁹⁷ KYSELA, Jan. V suterénu teorie lidských práv. Poznánky k jejich povaze, předpokladům a důsledkům. In GERLOCH, Aleš a kol. *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha: Auditorium, 2011. s. 98

⁹⁸ CÍSAŘ Ondřej. *Transnacionální politické sítě: Jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 95.

⁹⁹ SCHEU, Harald Christian. Všeobecná deklarace lidských práv ve světle vývoje mezinárodního práva. *Mezinárodní politika*. 2008, roč. 32, č. 12. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 5.

¹⁰⁰ CÍSAŘ, Ondřej. *Transnacionální politické sítě: Jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 40.

¹⁰¹ RISSE-KAPPEN, Thomas, SIKKINK, Kathryn. The socialization of international human rights norms into domestic practices: Introduction. ROPP, Stehen C, SIKKINK, Kathryn (eds). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change* Cambridge: Cambridge University Press. p. 4.

¹⁰² DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter. An Introduction. In DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter, ed., RUCHT, Dieter, ed. *Social movements in a globalizing world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. p. 6.

byla argumentace AI založena na znění norem zakazujících diskriminaci, která byla porušena u příslušníků etnických menšin žijících na území Slovinska, v případě průběhu voleb v Bělorusku organizace poukázala na nedodržování svobod ukotvených v Mezinárodním paktu o občanských a politických, jako jsou svoboda projevu či shromažďování.¹⁰³

Jakkoli hovoříme o lidských právech jako o všeobecně uznávaném a normativním rámci, je třeba upozornit, že tento koncept není přijímán jenom pozitivně. Pavel Maršálek poukazuje na řadu faktorů, které mají snižovat jejich legitimitu. Podle Maršálka dochází k ideologizaci, politizaci a fetišizaci lidských práv. Tento stav je označován jako částečná delegitimace lidských práv.¹⁰⁴ Zaměříme-li se v této souvislosti na roli OOS, můžeme připomenout výtku H. Ch. Schauga, který sice označuje činnost OOS obecně jako přínosnou, na některé aspekty jejich fungování, například na „přílišný aktivismus“, nahlíží negativně.¹⁰⁵

3.3 Globalizace a evropeizace struktury politických příležitostí

Souběžně s rozšiřováním korpusu norem na ochranu lidských práv dochází také k rozvoji OOS, které usilují o dodržování těchto norem. V posledních dekádách tak vlády musejí zohledňovat existenci mezinárodních nevládních organizací či hnutí, často formujících síťovou strukturu napříč jednotlivými státy.¹⁰⁶ Globalizace ovlivňuje národní kontext tak, že události, které se odehrávají ve velké vzdálenosti se stávají relevantními pro národní mobilizaci. Důsledkem globalizace je tedy narůstající relevance mezinárodního prostředí pro domácí aktivisty.¹⁰⁷

Neboť zkoumáme organizaci s globální působností, považujeme za důležité upozornit, že globalizace politických institucí vede k tomu, že OOS stojí před změnou

¹⁰³ <<http://www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/slovenia-20-years-later-issue-erased-remains-unresolved-2012-02-23>>, <<http://www.amnesty.ie/news/belarus-six-months-after-presidential-elections-clampdown-dissenting-voices-continues-unabated>>

¹⁰⁴ MARŠÁLEK, Pavel. Soudobá delegitimace lidských práv. In GERLOCH, Aleš, ŠTURMA, Pavel, a kol. *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha: Auditorium, 2011. s. 86.

¹⁰⁵ SCHEU, Harald Christian. Všeobecná deklarace lidských práv ve světle vývoje mezinárodního práva. *Mezinárodní politika*. 2008, roč. 32, č. 12. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 5.

¹⁰⁶ KECK, Margaret E., SIKKINK, Kathryn. *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Cornell University Press, 1998. p. 1-3.

¹⁰⁷ DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter: *An Introduction*. In DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter, ed., RUCHT, Dieter, ed. *Social movements in a globalizing world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. p. 10.

strukturou příležitostí pro mobilizaci a strategickou akci. Jak upozorňuje Jackie Smith, změna v technologických možnostech umožňuje přeshraniční komunikaci i těm, kteří mají poměrně omezené zdroje. Za druhé, intenzivnější mezinárodní komunikace a globalizace masových médií podporuje vznik společných interpretačních schémat a výkladů zkušeností, jako jsou devastace životního prostředí nebo ekonomická exploatace. A konečně vznik mezinárodních institucí fungujících na mezivládním principu pomohl definovat nové arény pro akce transnacionálních sociálních hnutí přispěl k dalšímu rozvoji struktury transnacionálních sociálních hnutí.¹⁰⁸

Při zkoumání procesů odehrávajících se v prostředí strukturovaném institucemi EU je přínosný také koncept evropeizace. Ten souvisí s vnímáním EU jako přirozeného prostředí pro aktivity hnutí a OOS, pro kooperativní charakter jejich transnacionálních vztahů, ochotu přebírat vzorce jednání od partnerů z jiných členských zemí, sebeidentifikaci s evropským prostorem.¹⁰⁹ Jako evropeizované jsou pak označovány takové OOS, které změnily kanál komunikace ve směru intenzivnější interakce na úrovni EU, zároveň spolupracují s partnery na úrovni EU a rovinu EU považují za důležitou. Evropeizací tedy rozumíme také možnost či příležitost rozšířit pole aktivit, nalézt nové adresáty hájených zájmů, případně rozvinout strategii prosazování zájmů na víceúrovňové prostředí.¹¹⁰

Zároveň je třeba připomenout, že příležitosti dané evropskou institucionalizací mají jen omezený dopad na podobu zájmových politik v jednotlivých členských zemích, mnohé rysy jsou naopak stále podřízeny podobě národního uspořádání, státy nadále zůstávají hlavním dějištěm zájmové politiky a mobilizace na území EU.¹¹¹ I přes toto národní ukotvení stále zesiluje výše popsany trend k propojování národní a transnacionální úrovně.¹¹² Evropské instituce interesují široké spektrum zájmových uskupení s rozličnými zájmy, nejenom OOS. Jedním z důsledků je i fakt, že na půdě

¹⁰⁸ SMITH, Jackie. Global Politics and Transnational Social Movements Strategies: The Transnational Campaign Against Trade in Toxic Wastes. In DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter, ed., RUCHT, Dieter, ed. *Social movements in a globalizing world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. p. 170.

¹⁰⁹ HLOUŠEK, Vít, KRPEC, Oldřich. Evropeizace zájmových skupin v České republice. In FIALA, Petr (eds.). *Evropeizace zájmů. Politické strany a zájmové skupiny v České republice*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, muni press, 2009. s. 158.

¹¹⁰ Ibid. s. 158-159.

¹¹¹ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno 2009, Mezinárodní politologický ústav. s. 80.

¹¹² CÍSAŘ, Ondřej. Mezinárodně, a přesto doma. *Mezinárodní politika*. 2009. roč. 33. č. 9. s. 4-7. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů . s . 6.

EU dochází k přesycení arény, kdy v lobbistických uskupeních převládá určitý typ aktérů, především zastupujících obchodní zájmy.¹¹³

3.3.1 Evropeizace politické participace v ČR

Rozvoj občanské mobilizace a politické participace v ČR po roce 1989 doprovázela řada překážek.¹¹⁴ Viditelný posun je možno datovat do období přípravy země na vstup do EU, kdy se v českém politickém prostředí nově objevily koncepty jako „evropeizace“, „partnerství“, či „subsidiarita“.¹¹⁵ Vstup ČR do EU nepochybně otevřel novou politickou arénu, která navíc ovlivňuje možnosti domácích aktérů při prosazování témat.¹¹⁶ České OOS začaly považovat instituce EU, tedy zejména Evropskou komisi (EK), Evropský parlament (EP) a Radu EU, za relevantní mimo jiné proto, že hájení zájmů na evropské úrovni umožňuje „obcházet“ omezení dané strukturou domácích politických kanálů uplatňování vlivu.¹¹⁷

Prosazování zájmů u evropských institucí je jen jednou z možností, jak ovlivňovat rozhodování. Tyto aktivity se týkají především legislativní iniciativy EK, častější je však ovlivňování v domácí aréně, kde OOS působí na vládu s cílem zajistit, aby jejich názory uplatnila při vyjednávání na evropské úrovni.¹¹⁸ Evropská úroveň je využívána obvykle až tehdy, když je domácí rovina neprůchodná.¹¹⁹ Zároveň je třeba říci, že prosazování zájmů u institucí EU představuje „složitou mašinerii většinou nepsaných pravidel a procesů vyžadující expertní znalost unijních rozhodovacích procesů“.¹²⁰

Interakce mezi českými a evropskými subjekty v posledních letech nabývá intenzivních, aktivních a kooperativních vztahů, což potvrzuje předpoklad, že v

¹¹³ FIALA, Petr (eds.). *Evropeizace zájmů*. MU, Mezinárodní politologický ústav, Brno, 2009. s. 90.

¹¹⁴ Více např. FRÍČ, Pavol a kol. *Strategie rozvoje neziskového sektoru*. Praha: Fórum dárců, 2008. s. 21-41.

¹¹⁵ <glopolis.org/soubory/2b9a/Glopolis-jak-ovlivnit-politiku.pdf>. s. 40.

¹¹⁶ KUNC, Stanislav. *Zájmové skupiny jako politický aktér*. In MANSFELDOVÁ, Zdenka, ed., KROUPA, Aleš, ed. *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 87.

¹¹⁷ CÍSAŘ, Ondřej, ed., FIALA, Petr, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004, s. 200.

¹¹⁸ KUNC, Stanislav. *Zájmové skupiny jako politický aktér*. In MANSFELDOVÁ, Zdenka, ed., KROUPA, Aleš, (ed). *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 91.

¹¹⁹ *Ibid.*

¹²⁰ KOVAČOVSKÁ, Lenka. Kdo ne(euro)lobbuje jde z kola ven. *Mezinárodní politika*. 2009, roč. 33, č. 6. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 15-17.

prostředí ČR došlo k silné evropeizaci zájmových skupin v oblasti posílení komunikace s rovinou EU a navázání spolupráce s partnery v EU.¹²¹ Mezi českými OOS však v tomto ohledu panují značné rozdíly, adaptace zájmových skupin na novou situaci „víceúrovňového“ vládnutí a úpravu a rozšíření předchozích strategií zacílených pouze na domácí představitele je tak možné pozorovat jen u nejsilnějších a nejaktivnějších organizací nebo u subjektů, jejichž předmět zájmu je v souladu s tématy, které v institucích EU rezonují.¹²²

Členství v EU tedy značně rozšířilo možnosti českých OOS, veřejnost však zůstává ve svých postojích vůči EU rozpolcená. Souhlas s členstvím ČR v EU byl dle Elišky Jungové nejsilnější v době, kdy se neprojevovaly problémy české ekonomiky a demokracie. Později podpora poklesla a pohybovala se mezi 50 – 60 % populace podporující členství v EU.¹²³ Aktuální výzkumy dokládají silný pokles podpory EU, současně však klesá důvěra obyvatel ČR také v národní orgány a státní představitele.¹²⁴ V postojích české veřejnosti nalezneme jak obavy z EU a zvláště pak z byrokratické zátěže vyplývající z bruselských regulací, tak zároveň naději na zlepšení domácí situace, zejména v oblasti demokracie.¹²⁵

Pro české prostředí je navíc příznačné, že debata týkající se různých aspektů EU dlouho patřila téměř výhradně politikům, odborníkům a intelektuální špičce a byla značně abstraktní a ideologická.¹²⁶ Celkově se veřejnost potýká s malou srozumitelností života ve společenství EU, překonání těchto obtíží neusnadňuje ani činnost novinářů, neboť mediální prostor států EU a evropské publikum se v současnosti rozvíjejí pouze na úrovni ekonomických a politických elit a nemají celospolečenský dosah.¹²⁷

¹²¹ HLOUŠEK, Vít, KRPEC, Oldřich. Evropeizace zájmových skupin v České republice. In: FIALA, Petr (eds.). *Evropeizace zájmů. Politické strany a zájmové skupiny v České republice*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, muni press, 2009. s. 202.

¹²² KUNC, Stanislav. *Zájmové skupiny jako politický aktér*. In: Zdenka, ed. a KROUPA, Aleš, ed. *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 87.

¹²³ JUNGOVÁ, Eliška. Vývoj českého veřejného mínění a jeho odraz v postojích vůči Evropě. In HRUBEC, Marek, ed. *Demokracie, veřejnost a občanská společnost*. Praha: Filosofia, 2004. s. 260.

¹²⁴ <<http://www.stem.cz/clanek/2568>>

¹²⁵ JUNGOVÁ, Eliška. Vývoj českého veřejného mínění a jeho odraz v postojích vůči Evropě. In HRUBEC, Marek, ed. *Demokracie, veřejnost a občanská společnost*. Praha: Filosofia, 2004. s. 260.

¹²⁶ JUNGOVÁ, Eliška. Vývoj českého veřejného mínění a jeho odraz v postojích vůči Evropě. In Hrubec, Marek (ed.). *Demokracie, veřejnost a občanská společnost*, Filosofia, 2004. s. 261.

¹²⁷ Ibid. s. 261.

4. Prosazování lidských práv na agendu

Aktivity OOS probíhají v prostředí označovaném jako (organizovaná) občanská společnost či občanský sektor.¹²⁸ Ten je obecně považován za svébytný prostor mezi trhem a státem.¹²⁹ Silná a aktivní občanská společnost prosazující skupinové zájmy i zájmy, které lze označit za veřejné, je nezbytným předpokladem pro rozvoj demokracie.¹³⁰ Významný rys aktivit občanského sektoru spočívá v jejich nezištné motivaci. To znamená, že skupiny i jednotlivci, kteří se v občanském sektoru sdružují, jsou vedeni snahou pozměnit svět na základě principů a hodnot, kterým věří.¹³¹ V tomto duchu považujeme za důležitou skutečnost, že občanský sektor je charakteristický snahou usilovat o „něco smysluplného“.¹³²

Zájmové skupiny, sdružení a organizace, tedy zájmy organizované mimo stranický systém, které usilují o zapojení do politického rozhodování, jsou v podstatě předpokladem fungování moderních společností.¹³³ Angažmá OOS ve veřejné politice je označováno za přínosné nejenom s ohledem na podporu demokratických principů, ale také v souvislosti s tím, že v řadě oblastí napomáhá kvalitnějšímu naplňování úkolů státu.¹³⁴ OOS v neposlední řadě napomáhají posilovat pocity solidarity a budování komunity, což chápeme jako jejich komunitní a demokratizační funkci.¹³⁵ Dále zdůrazňujeme participační funkci, která dává veřejnosti možnost podílet se na řešení problémů.¹³⁶ Právě tyto funkce OOS jsou zohledňovány při tvorbě diplomové práce. Pro úplnost uvádíme, že počet společenských funkcí, které rozmanité typy OOS plní, je širší. Mezi hlavní funkce bývá řazeno také poskytování služeb a advokační funkce.

¹²⁹ POTŮČEK, Martin. *Trh, stát a občanský sektor jako regulátory života společnosti*. In POTŮČEK, Martin (ed.). *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. s. 87.

¹³⁰ MÜLLER, Karel, MÜLLER, Karel. *Evropa a občanská společnost: projekt evropské identity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 76.

¹³¹ KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn. From Santiago to Seattle: Transnational Advocacy Groups Restructuring World Politics. In KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds): *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. University of Minnesota Press. Minneapolis. 2002. p. 12.

¹³² Ibid.

¹³³ Ibid. s. 13.

¹³⁴ FRIČ, Pavol. *Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky*. Institucionalizace (ne)odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy [online]. 2000 (cit. 21. 5. 2012). DOSTUPNÉ Z WWW:

<HTTP://VEDA.FSV.CUNI.CZ/KONF_SEM/GLOBALNI_SVET/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.H TM>

¹³⁵ FRIČ, Pavol. *Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR: Výsledky kvantitativního sociologického šetření*. Praha: Agnes, 1998. s. 5.

¹³⁶ Ibid.

Seznam všech možných funkcí OOS je samozřejmě obsáhlejší a zahrnuje také poskytování služeb, advokační funkci, budování komunity, sebevyjadřovací funkci, ochranu hodnot, inovační funkci, filantropickou funkci, charitativní/přerozdělovací funkci nebo podporu společenských změn.¹³⁷

Aktivní účastí na veřejné politice se v ČR výrazněji prosazují OOS působící v oblasti ochrany životního prostředí a v oblasti sociálních služeb.¹³⁸ Spíše okrajově a bez výraznějších úspěchů (až na výjimky typu některých protikorupčních sdružení) působí v rámci občanské sektoru organizace působící jak „watch dog“.¹³⁹ Mobilizační aktivity vykonává 20 % českých OOS. Nejčastěji tak činí formou petic, demonstrací, ale sahají i radikálnějšími aktivitami typu blokády. O mobilizaci nejčastěji usilují organizace zaměřené na ochranu lidských práv.¹⁴⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že důležitý předpoklad fungování OOS spočívá v ochotě jednotlivců zapojit se či podpořit činnost OOS. Je na místě připomenout, že v ČR nastal trend poklesu konvenčních forem participace (volby, členství ve stranách) na úkor nekonvenčních postmateriálně orientovaných a expresivnějších forem.¹⁴¹ Struktura aktivit české populace je více podobná struktuře západní Evropy než struktuře participace v jiných postkomunistických zemích. Například angažovanost obyvatel obecně narůstá se zvyšujícím se vzděláním. Nejvýznamnějším faktorem, který je spjat s mírou participace v jednotlivých zemích, je délka demokratické zkušenosti.¹⁴² V této souvislosti uvádíme, že v posledních letech byl mezi obyvateli ČR zaznamenán pokles důvěry v demokracii.¹⁴³ Tento postoj doprovází silný pocit deziluze a bezmoci. Občanská společnost se tak formuje a prosazuje jen se značnými obtížemi.¹⁴⁴

¹³⁷ SKOVAJSA, Marek. Organizovaná občanská společnost: teorie a vývoj. In SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. s. 43

¹³⁸ VAJDOVÁ, Tereza. *Česká občanská společnost 2004: po patnácti letech rozvoje: zpráva z projektu CIVICUS Civil Society Index pro Českou republiku*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. s. 58

¹³⁹ VAJDOVÁ, Tereza. *Česká občanská společnost 2004: po patnácti letech rozvoje: zpráva z projektu CIVICUS Civil Society Index pro Českou republiku*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. s. 61.

¹⁴⁰ FRIČ, Pavol. *Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR: Výsledky kvantitativního sociologického šetření*. Praha: Agnes, 1998. s. 25.

¹⁴¹ VLACHOVÁ, Klára, LEBEDA, Tomáš. Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě. *Sociologický časopis*. 2006, roč. 42, č. 1, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd. s. 13.

¹⁴² *Ibid.* s. 18-27.

¹⁴³ JUNGOVÁ, Eliška. *Vývoj českého veřejného mínění a jeho odraz v postojích vůči Evropě*. In HRUBEC, Marek, ed. *Demokracie, veřejnost a občanská společnost*. Praha: Filosofia, 2004. s. 259.

¹⁴⁴ *Ibid.*

4.2 OOS a problém využití struktury politických příležitostí

Vztah státu a občanského sektoru může nabírat různých forem.¹⁴⁵ Základní podoby vztahu je možné označit jako vztah kooperativní, nebo konfliktní.¹⁴⁶

Po roce 1989 se OOS otevřely příležitosti k participaci na veřejné politice, zvláštní příležitosti pak přinesla příprava na vstup do EU a posléze začlenění ČR do evropských struktur.¹⁴⁷ Alespoň v teoretické rovině jsou OOS v českém prostředí respektovány jako spolutvůrkyně veřejných politik.¹⁴⁸ V praxi však OOS ze strany vlády ČR nejsou považovány za plnohodnotné partnery.¹⁴⁹ Politici a jiní představitelé státu neuznávají legitimitu OOS participovat na politickém procesu.¹⁵⁰ Podle závěrů šetření české občanské společnosti z roku 2004 jsou státní představitelé ochotni komunikovat především s odbory a hospodářskými a profesními svazy, zbývající aktéři se vstřícnému přístupu netěší.¹⁵¹ Jako nedostatečná je hodnocena například participace OOS v oblasti prosazování lidských práv v zahraniční politice.¹⁵² V tomto ohledu výzkumy naznačují, že v ČR přetrvává nedůvěra v roli občanské společnosti, státní úřady se mnohdy snaží aktivity OOS spíše omezovat.¹⁵³ Angažovanost veřejnosti v rámci občanského sektoru je do jisté míry chápána jako nechtěná konkurence zájmům politickým a činnosti státních úřadů, i proto možnosti angažovat se v českém prostředí doposud doprovází překážky.¹⁵⁴ Dokládá to dále výzkum provedený Fórem dárců v roce

¹⁴⁵ Jednotlivé modely spolupráce popsány zde: BENÁČEK, Vladimír, FRIC, Pavol, POTUČEK, Martin. Klíčové formy regulace ve vzájemných vztazích. In POTUČEK, Martin, MUSIL, Jiří, MAŠKOVÁ, Miroslava. *Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 160.

¹⁴⁶ FRIC, Pavol. *Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky: Institucionalizace (ne)odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy* [online]. 2000 (cit. dne 21. 5. 2012). Dostupné z [www: <HTTP://VEDA.FSV.CUNI.CZ/KONF_SEM/GLOBALNI_SVET/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.H TM>](http://veda.fsv.cuni.cz/konf_sem/globalni_svet/gs_prispevky/gs_soc_fric.htm)

¹⁴⁷ BENÁČEK, Vladimír, FRIC, Pavol, POTUČEK, Martin. Klíčové formy regulace ve vzájemných vztazích. In POTUČEK, Martin, MUSIL, Jiří, MAŠKOVÁ, Miroslava. *Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 146-147.

¹⁴⁸ KUNŠTÁT, Daniel. Instituce zprostředkování zájmů: strany a zájmové skupiny. In *Naše společnost: aktuální informace o české společnosti: bulletin Centra pro výzkum veřejného mínění*. 2006, roč. 3. č. 2. Praha: Sociologický ústav AV ČR. s. 14-20.

¹⁴⁹ BENÁČEK, Vladimír a FRIC, Pavol a POTUČEK, Martin: Klíčové formy regulace ve vzájemných vztazích. In POTUČEK, Martin, MUSIL, Jiří a MAŠKOVÁ, Miroslava. *Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 147

¹⁵⁰ FRIC, Pavol. Strategie rozvoje neziskového sektoru. Praha: Fórum dárců, 2000. s. 30.

¹⁵¹ VAJDOVÁ, Tereza. *Česká občanská společnost 2004: po patnácti letech rozvoje: zpráva z projektu CIVICUS Civil Society Index pro Českou republiku*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005. s. 11.

¹⁵² Ibid. s. 13.

¹⁵³ <http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnacy893.pdf>

¹⁵⁴ JUNGOVÁ, Eliška. Vývoj českého veřejného mínění a jeho odraz v postojích vůči Evropě. In HRUBEC, Marek (ed.). *Demokracie, veřejnost a občanská společnost*, Filosofia, 2004, s. 259.

2007, který ukázal, že OOS považují za zásadní překážku při navazování kontaktu skutečnost, že přetrvává malý zájem úředníků i politiků o spolupráci a komunikaci.¹⁵⁵ Realitou tedy je, že spolupráce státu a OOS se zakládá spíše na ochotě jednotlivých představitelů státní správy a chybí její formální ukotvení.¹⁵⁶ Jen pozvolna se navíc zlepšuje obeznámenost státní správy o fungování demokratické společnosti.¹⁵⁷

Příčiny neuspokojivého stavu však neleží pouze na straně státu, skutečností je, že úsilí i možnosti českých OOS stát se aktivním aktérem veřejné a politické diskuse zůstávají omezené.¹⁵⁸ Činnost OOS dosud vykazuje značné rezervy, které komplikují efektivní prosazování zájmů. Jedná se především o nedostatek kapacit umožňujících dlouhodobě a s odborností sledovat a prosazovat určitá témata.¹⁵⁹ OOS se potýkají s nedostatkem finančních zdrojů, zároveň nefungují dostatečně transparentně, zaměstnávají nedostatečně odborně zdatné zaměstnance a služby neposkytují vždy plně profesionálním způsobem.¹⁶⁰ Zástupci občanského sektoru se také často neorientují v pravidlech veřejné správy a nejsou tak schopni využívat zákonné možnosti, které existují.¹⁶¹ V praxi tedy OOS ze strany vlády ČR zůstávají ignorovány jako partner jak v oblasti poskytování služeb, tak ve sféře prosazování veřejně-politických témat.¹⁶² V posledních letech však dochází k překonávání těchto negativní vztahů.¹⁶³

V rozvoji OOS v ČR a jejich schopnosti politické participace sehrává důležitou roli faktor struktury politických příležitostí.¹⁶⁴ Využívání příležitostí však dosud problematické, neboť ty mnohdy nejsou formálně ukotveny a navíc stávající kapacity řady OOS nepostačují k jejich plnému využití. Představitelé OOS vnímají problém

¹⁵⁵ <http://aa.ecn.cz/img_upload/65636e2e6e6e6f2e2e2e2e2e2e2e2e2e/Analyza_participace_NNO_CR.pdf>

¹⁵⁶ BENÁČEK, Vladimír, FRIČ, Pavol, POTUČEK, Martin. Klíčové formy regulace ve vzájemných vztazích. In POTUČEK, Martin, MUSIL, Jiří, MAŠKOVÁ, Miroslava. *Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 160-161.

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ KOPEČNÝ, Ondřej. *Jak ovlivnit politiku v České republice a Evropské unii? Manuál pro nevládní neziskové organizace* [online]. Praha: Glopolis, 2008. (cit. 10. 4. 2012). Dostupné z [www: <http://www.glopolis.org/soubory/2b9a/Glopolis-jak-ovlivnit-politiku.pdf>](http://www.glopolis.org/soubory/2b9a/Glopolis-jak-ovlivnit-politiku.pdf). s. 38.

¹⁵⁹ POTUČEK, Martin. Trh, stát a občanský sektor jako regulátory života společnosti. In POTUČEK, Martin (ed). *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. s. 107.

¹⁶⁰ <<http://www.gesine-fuchs.net/dokumenty/fsoAP76.pdf>>. p. 16.

¹⁶¹ BENÁČEK, Vladimír, FRIČ, Pavol, POTUČEK, Martin. Klíčové formy regulace ve vzájemných vztazích. In POTUČEK, Martin, MUSIL, Jiří, MAŠKOVÁ, Miroslava. *Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 161.

¹⁶² *Ibid.* s. 160.

¹⁶³ *Ibid.*

¹⁶⁴ *Ibid.* s. 147.

politických příležitostí obecně jako problém vztahu OOS se státním aparátem.¹⁶⁵ Tato diplomová práce se snaží prozkoumat, zda předsednictví ČR Radě EU otevřelo příležitost k překonání výše uvedených překážek, a to s ohledem na mezinárodní povahu příležitosti.

¹⁶⁵ Ibid. s. 146.

5. Prosazování lidských práv v podmínkách Evropské unie

Jak stojí v úvodu této diplomové práce, respekt k lidským právům patří k základním hodnotám demokratických společností. Patří také mezi pilíře EU, která se neváhá označit za unii hodnot založenou na principech svobody, demokracie, respektu k lidským právům a základním svobodám a vládě práva.¹⁶⁶ Tento fakt se odráží i ve formulaci evropských politik - význam lidských práv je deklarován v mnoha unijních dokumentech týkajících se vnitřních záležitostí, jakkoli reálné lidskoprávní aktivity Unie na vnitřní úrovni zaostávají za aktivitami na vnější úrovni.¹⁶⁷ Téma je silně zastoupeno také mezi cíli zahraničně-politických aktivit EU, mezi které patří budování a konsolidace demokracie a právního státu a respektu k lidským právům a základním svobodám.¹⁶⁸

Po formální stránce je EU vybavena početnými nástroji k ochraně práv, lidská práva prakticky zahrnuje do své zahraniční politiky, je signatářem velkého množství lidskoprávních norem.¹⁶⁹ Přesto však všechny nástroje nevyužívá koherentně a konzistentně.¹⁷⁰ Lidskoprávní výzvy pro EU přitom stále narůstají, zvláště v oblastech, jako jsou migrace, diskriminace či boj s chudobou.¹⁷¹ Navíc se k „tradičním“ problémům, jako jsou porušování svobody projevu či sdružování, přidává nutnost reagovat na změny vyplývající z měnící se podoby světové ekonomiky, mezi které patří např. otázka odpovědnosti korporací (soukromých aktérů) za dopad na lidská práva.¹⁷²

Lidská práva v unijní politice však nelze vnímat pouze jako bohužel záměr, úsilí o jejich ochranu často patří mezi vedlejší či zástupné cíle unijní politiky.¹⁷³ Je také příznačné, že na počátku vzniku Evropských společenství zájem o lidská práva nestál, v zakládajících smlouvách společenství toto téma není zastoupeno. Vůbec poprvé základní práva zmiňuje až Jednotný evropský akt (1986). V následujících letech došlo k výraznému posunu, odkazy na lidská práva jsou součástí Maastrichtské smlouvy

¹⁶⁶ <http://europa.eu/scadplus/constitution/objectives_en.htm>

¹⁶⁷ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2009. s. 167.

¹⁶⁸ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/gena/111250.pdf>

¹⁶⁹ <http://eeas.europa.eu/human_rights/docs/2010_hr_report_en.pdf>

¹⁷⁰ <<http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=12884&LangID=E>>

¹⁷¹ <http://eeas.europa.eu/human_rights/docs/2010_hr_report_en.pdf> p. 9-12.

¹⁷² <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm>

¹⁷³ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. s. 74.

(1992), Amsterodamské smlouvy (1997), smlouvy z Nice (2001) a nově také Lisabonská smlouva (2009).¹⁷⁴ Za zmínku stojí, že v Amsterodamské smlouvě se EU přihlásila k Evropské sociální chartě podepsané v roce 1961 v Turíně a Chartě základních sociálních práv společenství z roku 1989.¹⁷⁵ Významná je Charta (listina) základních práv EU z Nice roku 2000. Tento dokument vyhlásily Rada EU a EK jako výraz společných hodnot evropských národů v podobě právně nezávazného dokumentu.¹⁷⁶ Listina garantuje občanská práva, lidská práva, práva moderní spojená s vývojem společnosti a technologií i práva i zásady sociální.¹⁷⁷ Je tedy zamýšlena jako velmi ambiciózní instrument zahrnující práva všech čtyř tzv. generací. Nedostatky jsou však spatřovány v oblasti procesních mechanismů pro jejich prosazování.¹⁷⁸ Jejich platnost je navíc oslabena řadou výhrad a omezujících podmínek.¹⁷⁹

5.1 Vnitřní a vnější dimenze lidských práv

EU je založena na dobrovolném rozhodnutí členských států vzdát se části autonomního rozhodování ve vybraných oblastech, v nichž rozhodovací proces probíhá za pomoci a skrz institucionální mechanismus EU, na němž však státy významně participují. Orgány EU zohledňují jak preference států, tak preference nadnárodních institucí a do určité míry i nestátních aktérů. Státní útvary tedy sice zůstávají klíčovými aktéry, a to platí i v oblasti lidských práv, nicméně jejich stanoviska jsou institucionální strukturou výrazně ovlivněna.¹⁸⁰

Přes impozantní množství politických nástrojů nejsou lidská práva na území EU plně respektována. Kontrolní orgány upozorňují např. na systematické špatné zacházení ze strany bezpečnostních složek, zahrnující mučení a ponižující zacházení, stejně jako

¹⁷⁴ Ibid. s. 95-100.

¹⁷⁵ PAVLÍČEK, Václav. Poznámky k právní povaze Listiny základních práv EU a k sociálním právům. In GERLOCH, Aleš a ŠTURMA, Pavel, a kol. *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha Auditorium, 2011, s. 294.

¹⁷⁶ Ibid. s. 294.

¹⁷⁷ MRÁZEK, Josef. Univerzalita lidských práv a nové trendy jejich mezinárodněprávní ochrany. In GERLOCH, Aleš a kol. *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha: Auditorium, 2011. s. 431.

¹⁷⁸ ŠÍŠKOVÁ, Naděžda. Listina (Charta) základních práv EU, zvláštnosti její aplikace a výhledy do budoucna. In GERLOCH, Aleš a kol. *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha: Auditorium, 2011. s. 452.

¹⁷⁹ Ibid. s. 444.

¹⁸⁰ SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. s. 80.

nadměrné užití síly, jehož oběťmi se navíc často stávají příslušníci národnostních menšin a občané třetích zemí.¹⁸¹ Zároveň ale platí, že na mezinárodní scéně však evropští představitelé zároveň s úspěchy prosazují pokrok v tématech, jako jsou boj proti trestu smrti, svoboda vyjadřování nebo situace obránců lidských práv.¹⁸²

Z výše uvedeného vyplývá, že na úrovni EU je možné vysledovat vnitřní a vnější dimenzi lidských práv. Do vnitřní dimenze zařazujeme situaci na území EU, kdy instituce EU působí jako dohlížitel na úroveň dodržování lidských práv ze strany členských států. Takzvaná Kodaňská kritéria přijatá Radou EU v roce 1993 určují standardy v oblasti lidských práv, které musí členské státy dodržovat.¹⁸³ Vnější dimenze se pak týká vztahu k subjektům mimo EU zejména k třetím zemím či mezinárodním organizacím. V tomto ohledu se EU snaží vystupovat jako silný aktér a její posílení má dále pomoci nově přijatá Lisabonská smlouva.¹⁸⁴ Mezi její nástroje patří tradiční možnosti zahraniční politiky, jako jsou deklarace, demarše, Závěry Rady či společné pozice. Mezi další možnosti patří politické dialogy, které probíhají na různých úrovních včetně summitů či ministerských setkání.¹⁸⁵ Specifický nástroj představuje sada obecných zásad o lidských právech (lidskoprávních směrnic), v nichž se EU v rámci své zahraniční politiky zavazuje bojovat např. proti mučení a trestu smrti, zasazovat se o bezpečnost obránců lidských práv a o ochranu dětí během ozbrojených konfliktů. Tyto směrnice doplňuje také návod pro jednání v oblasti práv sexuálních menšin a „akční plán“ v oblasti svobody náboženství a víry.¹⁸⁶ Lidskoprávní ustanovení mají své místo také ve smlouvách o spolupráci, které obsahují lidskoprávní klauzuli.¹⁸⁷ Jednotlivé smlouvy však obsahují odlišné mechanismy pro jejich implementaci a monitoring. Lidská práva se promítají také do přístupových jednání o členství EU, jak je tomu v současnosti v případě Turecka a balkánských zemí.¹⁸⁸ EU má k dispozici také finanční nástroje, které umožňují podporovat projekty ve třetích zemích prostřednictvím geografických programů a programů Evropské iniciativy pro demokracii a lidská práva

¹⁸¹ <[HTTP://WWW.CPT.COE.INT/EN/ANNUAL/REP-19.PDF](http://WWW.CPT.COE.INT/EN/ANNUAL/REP-19.PDF)>

¹⁸² <<http://www.eurunion.org/legislat/deathpenalty/eumemorandum.htm>>

¹⁸³ <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/93/3&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>>

¹⁸⁴ <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/external_relations/index_en.htm>

¹⁸⁵ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf>

¹⁸⁶ <http://eeas.europa.eu/human_rights/guidelines/index_en.htm>

¹⁸⁷ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf>

¹⁸⁸ <<http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/content/20101025IPR90072/html/Human-rights-in-Turkey-still-a-long-way-to-go-to-meet-accession-criteria>>

(EIDHR).¹⁸⁹ Svůj vliv EU uplatňuje i prostřednictvím mezinárodních multilaterálních fór včetně OSN a OBSE.¹⁹⁰ Účinnost této palety nástrojů je různá. Například dialogy o lidských právech mohou z pohledu OOS fungovat spíše jako cíl sám pro sebe, potřebnou změnu však negenerují. To je patrné u zemí jako Uzbekistán či Turkmenistán, v nichž dialogy dosáhly mizivého pokroku, nicméně Rada je používá k ospravedlnění další spolupráce s těmito problematickými státy.¹⁹¹ Pokud se EU naopak snaží svou ambiciózní rétoriku zodpovědně prosazovat, může dosahovat značných výsledků. Pro ilustraci uvádíme roli Unie jako vlivného aktéra v úsilí o zrušení trestu smrti ve světě. Aktivita vede na základě lidskoprávní směrnice týkající se trestu smrti, která byla přijata v roce 1998.¹⁹² Svou činností přispěla k přijetí rezoluce Valného shromáždění OSN vyzývající k uvalení globálního moratoria na trest smrti, a to opakovaně v letech 2007, 2008 a 2010.¹⁹³

5.2 Role předsednictví Rady EU

Z mnoha institucí, které se podílejí na procesu tvorby a implementace veřejných politik na úrovni EU, je pro tuto práci pochopitelně nejdůležitější role předsednictví Rady EU. Institut předsednictví byl vytvořen již v počátcích evropské integrace, jeho podoba se však v průběhu desítek let proměňovala.¹⁹⁴ Funkce předsednictví není přesně vymezena, zvláště v rámci primárního práva EU.¹⁹⁵ Za klíčové můžeme považovat dva principy, a to princip rotační vymezuující střídání jednotlivých zemí v předsednické funkci a princip nestrannosti. Ten se uplatňuje zejména při vyjednávání a formulování konsensu, dotýká se rovněž iniciační funkce předsednictví.¹⁹⁶ Role předsednické země byla zejména do přijetí Lisabonské smlouvy významná, mezi klíčové funkce předsednictví je řazena administrace a řízení práce Rady, reprezentace Společenství v zahraničních vztazích, určování politických priorit a programů a vyjednávání dohod.¹⁹⁷

¹⁸⁹ <http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm>

¹⁹⁰ <http://eeas.europa.eu/human_rights/docs/2010_hr_report_en.pdf>. p. 9-12.

¹⁹¹ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/117329.pdf>

¹⁹² <<http://www.eurunion.org/eu/images/stories/dpguidelines.pdf>>

¹⁹³ <<http://www.un.org/News/Press/docs/2010/ga11041.doc.htm>>

¹⁹⁴ Poté, co vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, došlo v pojetí a roli předsednictví ke změnám, tato práce se však zabývá stavem před zahájením platnosti této smlouvy.

¹⁹⁵ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. s. 16–38.

¹⁹⁶ Ibid. s. 16-41.

¹⁹⁷ Ibid. s. 44.

Nestrannost předsednické role je chápána jako schopnost identifikovat a uchopovat témata, zohledňovat názory dalších a spolupracovat s institucemi EU, nikoli rezignace na tvorbu vlastního názoru či stanoviska a jeho maximální potlačení.¹⁹⁸ Jak upozorňuje Petr Kaniok, předsednická země by měla dokázat odolat pokušení nadřadit vlastní názor nad snahu nalézt kompromisní řešení.¹⁹⁹ Pokud nás tedy zajímá skutečnost, jak české předsednictví v reakci na aktivity OOS reagovalo, je důležité si uvědomit, že jeho role nespočívá ve vnášení zcela nových témat, ale spíše ve strukturaci a uchopení těch stávajících, kdy některá odsune do pozadí, jiná naopak zařadí mezi priority. Touto cestou může své zájmy nenásilně prosazovat.²⁰⁰

Uplatnění principu rotace má pro zajištění kontinuity a efektivity podobu předsednického tria, kdy trojice po sobě následujících předsednických zemí vypracovává společný program na dobu 18 měsíců.²⁰¹ Každá země předsedá šest měsíců a publikuje také svůj vlastní program. Půlroční program jednotlivých předsednictví, který je připravován ve spolupráci s EK, se musí pohybovat v mandátu osmnáctiměsíčního programu.²⁰²

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ KANIOK, Petr. *České předsednictví Rady EU - most přes minulost*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 24.

²⁰⁰ Ibid. s. 38.

²⁰¹ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie: právně-politologický pohled*. Praha: Linde, 2007. s. 203.

²⁰² KANIOK, Petr. *České předsednictví Rady EU - most přes minulost*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 85.

6. Globální hnutí Amnesty International

Diplomová práce mapuje činnost české pobočky mezinárodní organizace usilující o ochranu a propagaci lidských práv.²⁰³ AI je organizace založená na členském principu, při své práci musí zohledňovat naladění veřejnosti a získávat pro své aktivity její podporu.

AI stojí v čele boje za lidská práva již déle než 50 let. K jejímu založení došlo v roce 1961 v Londýně na popud britského právníka Petera Benensona, jehož článek vyzývající v britském tisku veřejnost k individuálnímu aktivismu na podporu nespravedlivě vězněných zaznamenal silnou a dlouhodobou odezvu.²⁰⁴ Od počátečních aktivit soustředících se na pomoc tzv. „vězňům svědomí“ postupně značně rozšířila svůj mandát, který jí v současnosti umožňuje usilovat o řešení široké palety lidskoprávních problémů. Mezi její hlavní kampaně patří ochrana lidí pronásledovaných z politických důvodů, ochrana obránců lidských práv nebo civilistů ohrožených ozbrojenými konflikty, podpora uprchlíků a migrantů, boj proti diskriminaci a násilí na ženách, či nově také aktivity zaměřené na problematiku chudoby a s ní souvisejících nerovností.²⁰⁵ Během let své činnosti dosáhla postavení „globálního symbolu morální autority“. Právě získání a udržení rozsáhlé autority je možno považovat za nejvýznamnější úspěch AI.²⁰⁶

6.1 Vize, mise a hodnoty AI

AI se označuje za globální dobrovolné hnutí jednotlivců zaměřené v první řadě na vedení kampaní s cílem provést efektivní akci na ochranu lidských práv prostřednictvím mobilizace členské základny i širší veřejnosti. Za tímto účelem provádí výzkum případů porušování práv, který je organizován buď tematicky (např. trest smrti či násilí na ženách), nebo regionálně dle jednotlivých států.²⁰⁷ Při plánování a realizaci

²⁰³ Již od svého vzniku AI navázala vztah k tehdejšímu Československu, neboť jedna z jejích prvních výzkumných misí vedla právě na jeho území. Mezi první „vězně svědomí“, jejichž práva se AI snažila obhajovat, patřil pražský arcibiskup Josef Beran. V průběhu následujících desítek let AI poskytla podporu tisícům osob pronásledovaných pro své politické názory, a to včetně těch nejprominentnějších, jako byl Václav Havel.

²⁰⁴ <<http://www.amnesty.org/en/history>>

²⁰⁵ AMNESTY INTERNATIONAL. *Amnesty International's Integrated strategic plan 2010 to 2016*. London: April 2010. AI Index: POL 50/002/201029. p. 5-7.

²⁰⁶ HOPGOOD, Stephen. *Keepers of the flame: understanding Amnesty International*. Cornell University Press, 2006. p. 3.

²⁰⁷ <<http://www.amnesty.org/en/who-we-are/about-amnesty-international>>

svých aktivit se AI opírá především o znění Všeobecné deklarace lidských práv a dalších mezinárodních dokumentů o lidských právech. Odkazy na Všeobecnou deklaraci lidských práv AI používá jako základní prvek své argumentace, ačkoli tento dokument přijatý v roce 1948 postrádá právní závaznost.²⁰⁸ Cílem AI je usilovat o to, aby každý člověk mohl požívat všechna lidská práva zakotvená v této deklaraci.²⁰⁹ V praxi pak požadavky AI jdou dále, když se angažuje a usiluje o kodifikaci práv nových (např. aktuálně právo na přístup k nezávadné pitné vodě).²¹⁰ Za účelem naplnění své vize AI „provádí výzkum a rozmanité aktivity zaměřené na prevenci a zastavení vážného porušování lidských práv“.²¹¹ Hnutí se odvolává na principy univerzality a nedělitelnosti lidských práv, mezinárodní solidarity, nestrannosti, nezávislosti a na spolehlivý výzkum. Klade důraz na svou nezávislost na vládách, politických stranách, ekonomických subjektech, náboženstvích či ideologiích všeho druhu.²¹² Na svůj chod nepřijímá státní finanční prostředky, výjimku, která umožňuje přijmout státní zdroje, tvoří skupina projektů vzdělávání o lidských právech.²¹³ Dalším z charakteristických rysů této organizace je její mandát omezující z důvodu objektivit a nestrannosti možnosti národních poboček komentovat situaci ve vlastní zemi a řešit případy z vlastní země. To však znamená, že veřejnost může získat pocit, že organizace „mlčí“ k palčivým domácím problémům.

6.2 Globální charakter AI

AI je založena na principu globálního členství. Podmínky členství jsou stanoveny poměrně vágně a jsou vázány na povinnost platit členský poplatek. Mezi jednotlivými zeměmi, v nichž AI rekrutuje členskou základnu, existují menší diference upravující status člena. V současnosti AI dosahuje členské základny v počtu zhruba 3.000.000 jednotlivců pocházejících z více než 150 zemí světa.²¹⁴ Ačkoli se AI prezentuje jako globální hnutí, ve skutečnosti je většina členské základny situována

²⁰⁸ <http://www.un.org/en/documents/udhr/hr_law.shtml>

²⁰⁹ AMNESTY INTERNATIONAL. *The State of the Worlds Human Rights*. Amnesty International Report 2009. Amnesty International Publications. 2009. p. 2.

²¹⁰ <<http://www.amnesty.ie/our-work/access-water/>>

²¹¹ AMNESTY INTERNATIONAL. *The State of the Worlds Human Rights*. Amnesty International Report 2009. Amnesty International Publications. 2009. p. 2.

²¹² <<http://www.amnesty.cz/lidska-prava/>>

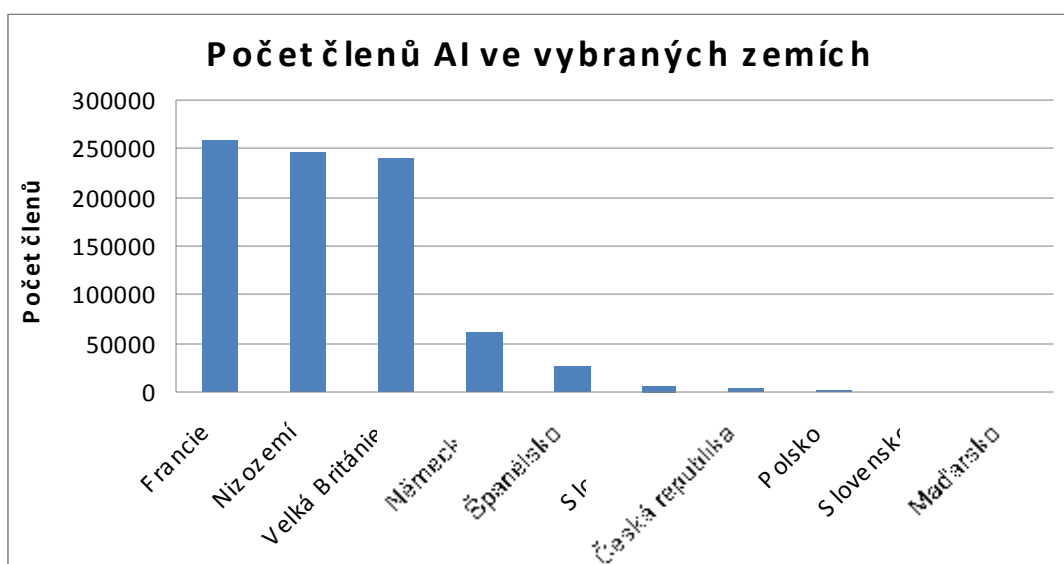
²¹³ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výroční zpráva Amnesty International za rok 2009*. Amnesty International. Praha: 2010. s. 2.

²¹⁴ <<http://www.amnesty.org/en/who-we-are/about-amnesty-international>>

v zemích tzv. globálního Severu. Těto skutečnosti si je organizace vědoma, a proto v posledních letech směřuje úsilí o svůj rozvoj do oblastí mimo západní Evropu a Severní Ameriku.

V rámci svého monitoringu stavu lidských práv usiluje o dosažení globálního pokrytí, což vede k tomu, že její výzkum je rozsáhlý co se regionálního i tematického pokrytí týče. Protože však disponuje omezenými finančními zdroji a kapacitami, je na místě se ptát, na kolik je takto široké pokrytí efektivní s ohledem na reálnou možnost prosadit změnu.

Příloha č.1: Počet členů vybraných poboček AI na území EU

Zdroj: Autorka, Pramen: AMNESTY INTERNATIONAL. A report on Amnesty International's Europe-related Work. London: 11 May 2007. AI Index: EUR 01/009/2007.

6.2.1 Organizační struktura AI

Mezinárodní organizace typu AI musí operovat na rozmanitých územích, která se vyznačují odlišným právním prostředím i politickým systémem, množstvím norem a pravidel pro vedení politických kampaní, organizování a sdružování. Proto tyto organizace obvykle pracují prostřednictvím svých národních poboček, regionálních kanceláří a místních skupin. Formulují své strategie s ohledem na uspořádání národních aktérů (vlády, státní instituce, korporace) a vedou informační, mobilizační či jiné

kampaně, které jsou adaptovány na specifické rysy jednotlivých společností.²¹⁵ AI proto iniciovala vznik svých poboček ve zhruba osmi desítkách zemí. Již déle než dvacet let má své zastoupení také na území ČR, jehož fungování se budeme věnovat v následující kapitole.

Základním kamenem AI je masová členská struktura, zároveň však vykazuje rysy centralizované a formalizované organizace. Integrace jednotlivých složek je dosaženo horizontálním koordinačním mechanismem. Formalizací přitom můžeme rozumět stav, kdy organizace naplňuje řadu kritérií, mezi které patří to, že působí jako subjekt s vymezenou právní formou, uplatňuje formální pravidla pro nábor členů, zavedla institucionalizované rozdělení funkcí řídicích orgánů /předseda, pokladník/ a podobně.²¹⁶ AI během desítek let své činnosti vybuodovala komplexní vícevrstvou strukturu, jejíž hlavní organizační jednotky tvoří Mezinárodní sekretariát AI (International Secretariat - IS), jako výzkumné, strategické i koordinační centrum sídlící v Londýně, a dále jednotlivé pobočky AI působící v několika desítkách zemí. Tyto pobočky jsou oprávněny vykonávat aktivity pouze na území své země a nemají zodpovědnost za globální akce či globální dopad.²¹⁷ Jednotlivé národní pobočky mají podobu buď takzvaných sekcí, struktur nebo přidružených skupin. Toto rozdělení závisí především na vyspělosti a míře nezávislosti poboček na centrále AI, sekce představuje nejvyšší stupeň vyspělosti a nezávislosti (především finanční).²¹⁸

Zástupci jednotlivých národních poboček se jednou za dva roky setkávají na mezinárodní úrovni a formují tzv. Mezinárodní radu, tedy jakousi mezinárodní valnou hromadu. Ta připravuje strategické plány na mezinárodní úrovni, formuluje tematické priority a také má možnost pozměnit statut AI a rozšiřovat její mandát. Například v roce 2001 byla Mezinárodní radou přijata pravidla, která zvýšila pravomoci jednotlivých poboček AI věnovat se autonomní práci ve vlastní zemi.²¹⁹ Mezinárodní rada ze svých

²¹⁵ SMITH, Jackie. Global Politics and Transnational Social Movements Strategies. In DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter, ed. a RUCHT, Dieter, ed. *Social movements in a globalizing world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. p. 200.

²¹⁶ KRIESI, Hanspeter. The organizational structure of new social movements in a political context. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. (eds.). *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 173.

²¹⁷ AMNESTY INTERNATIONAL. *Globalizing Amnesty*. London: 8 August 2005. AI Index: ORG 30/011/2005. p. 4.

²¹⁸ CHOCHOLÁČOVÁ, Jana. Amnesty International. In CÍSAŘ, Ondřej, ed., FIALA, Petr, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 58.

²¹⁹ AMNESTY INTERNATIONAL. *The challenge and the way ahead for Work on own Country.*: 27th International Council Meeting. Circular 20. April 2005. AI Index: ORG 20/003/2005. p. 4.

členů volí Mezinárodní výkonný výbor.²²⁰ Tento devítičlenný orgán je pověřen dohledem nad plněním strategií, ale určuje rovněž finanční plánování, má kompetence v rozvoji hnutí a vybírá generálního tajemníka/tajemnici, který vystupuje jako faktický představitel a mluvčí hnutí.²²¹

Stranou této základní struktury stojí Kancelář Amnesty International pro Evropskou unii, jejímž postavením se budeme zabývat v následující kapitole.

6.2.2 Adaptace AI na politickou příležitost v podobě evropských institucí

Příležitosti, které pro nastolování lidskoprávních témat nabízí instituce EU, se AI snaží využít. Vybuďovala proto speciální organizační jednotku, Kancelář AI pro EU. Zřízení stálé reprezentace v Bruselu si mohou dovolit jen největší organizace střešního typu nebo nejsilnější firmy.²²² Pro většinu organizací je to však příliš nákladné a náklady by jen obtížně vyvážily možné výnosy.²²³ V tomto ohledu je tedy možné uvažovat o AI jako o relativně vlivném aktérovi politického procesu v EU.

Speciální projekt zaměřený na evropská společenství, jehož cílem bylo zahájit a dále koordinovat prosazování zájmů AI na půdě evropských institucí, datuje svůj počátek do roku 1985. V rámci tohoto projektu byla vybudována samostatná Kancelář AI pro EU sídlící v Bruselu. Poté, co byl projekt vyhodnocen jako úspěšný, získala bruselská kancelář posléze zvláštní statut v rámci struktury AI, a to statut asociace. Jednotlivé pobočky AI, které sídlí v zemích EU, se staly členkami této asociace, v roce 2004 se tudíž do asociace přidala i AI ČR. Kancelář AI pro EU je nezávislá na Mezinárodním sekretariátu AI, zřizuje vlastní správní radu a valnou hromadu jako nejvyšší orgán.²²⁴ Provoz kanceláře je do velké míry závislý na dobrovolném zájmu evropských poboček podílet se na financování jeho chodu. Příspěvek poboček AI tvoří

²²⁰ V českém prostředí by roli tohoto orgánu nejlépe vystihlo označení správní rada.

²²¹ CHOCHOLÁČOVÁ, Jana. Amnesty International. In: ČÍSAŘ, Ondřej, ed., FIALA, Petr, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. s. 58.

²²² KUNC, Stanislav. *Zájmové skupiny jako politický aktér*. In: MANSFELDOVÁ, Zdenka, ed. a KROUPA, Aleš, ed. *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. s. 91.

²²³ Ibid.

²²⁴ AMNESTY INTERNATIONAL. *A Handbook on Intergovernmental Organizations Advocacy*. London: September 2004. AI Index: IOR 30/006/2004. p. 5.

cca 95 % ročního rozpočtu Kanceláře AI pro EU, zbývající část pochází ze zdrojů Mezinárodního sekretariátu AI.²²⁵

Kancelář AI pro EU je zodpovědná za přípravu a koordinaci strategií, politik a dalších akcí, které se dotýkají unijní agendy. Aktivity rozvíjí především v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky EU, v oblasti politiky rozšiřování a také ve sféře justice, svobody a bezpečnosti. Kancelář udržuje komunikaci s orgány EU, především s Radou ministrů, trvalými zastoupeními jednotlivých států, s EK a EP.²²⁶ Kancelář spolupracuje s řadou nevládních organizací a je v omezené míře oprávněna provádět i vlastní výzkum zaměřený především na otázku azylu/migrace.²²⁷

S ohledem na výjimečné postavení Kanceláře AI pro EU v rámci struktury mezinárodního hnutí AI považujeme za přínosné poukázat na výsledky průzkumu vypracovaného pro potřeby AI externími konzultanty. Z jejich zkoumání vyplynulo, že dokumenty produkované Kanceláří AI pro EU nacházejí u pracovníků institucí EU uplatnění a její práce dokáže ovlivnit obsah oficiálních dokumentů nebo politických rozhodnutí.²²⁸ Zároveň však platí, že AI je ze strany představitelů EU někdy vnímána jako organizace užívající příliš silnou kritiku, která rezonuje spíše v uších veřejnosti, ovšem přístup k unijním představitelům může takové jednání komplikovat a snižuje šance ovlivnit debatu o konkrétních tématech. AI je také vytýkáno to, že formuluje příliš radikální prohlášení a požadavky, které jsou vzdáleny od reality a nezohledňují skutečnost, že představitelé EU musí hledat kompromisy mezi postoji jednotlivých států.²²⁹ Radikalitou některých svých požadavků tedy AI lobbuje spíše u veřejnosti než u institucí EU.

6.2.3 Problémy koordinace aktivit AI týkajících se EU

Rozvoj aktivit zaměřených na EU, potažmo na celý prostor Evropy, v posledních letech nepatří mezi priority AI, která se jako globální hnutí obrací více k zemím

²²⁵ AMNESTY INTERNATIONAL. *A report on Amnesty International's Europe-related Work*. London: 11 May 2007. AI Index: EUR 01/009/2007. p. 46.

²²⁶ Ibid. p. 71.

²²⁷ <<http://www.amnesty.eu/en/about-amnesty/>>

²²⁸ Ibid. s. 26.

²²⁹ Ibid. s. 28.

globálního jihu.²³⁰ Práce v oblasti EU navíc postrádá strategické zacílení. Slabou stránkou práce AI na EU je také aktivismus, rovněž výzkumné aktivity jsou jen okrajové.²³¹

V souvislosti s hlavními nástroji AI, kterými jsou vedení kampaní a výzkum, musíme uvést, že vzhledem k centralizovanému způsobu práce zůstává jediným orgánem zodpovědným za tuto oblast Mezinárodní sekretariát AI, který za tímto účelem zřídil Program pro Evropu a střední Asii. Jeho vztah ke Kanceláři AI pro EU není dostatečně vymezen, stejně jako nejsou rozděleny kompetence a agendy.²³² Například téma předsednictví Radě EU není v rámci Programu pro Evropu a střední Asii žádným způsobem zohledněno, stejně tak nejsou posuzovány klíčové politické události související s Unií, přetrvává také informační deficit týkající se možností AI při prosazování práv v EU. Pracovníci Mezinárodního sekretariátu navíc postrádají přehled ani o aktivitách Kanceláře AI pro EU.²³³ Neschopnost spolupracovat se projevuje i v případech duplicit v práci, dlouhém procesu schvalování dokumentů atd.²³⁴

Výše popsané nedostatky mají negativní dopad na činnost poboček AI působících na území EU, jejichž činnost postrádá adekvátní koordinaci. Snahu o prolomení tohoto deficitu představuje *Advocacy Development Project* (Projekt rozvoje advokačních aktivit), realizovaný Kanceláří AI pro EU od roku 2004.²³⁵ Projekt podporuje pobočky AI ve střední a východní Evropě v budování sítí dobrovolných advokačních expertů, kteří jejím jménem jednájí se státními úřady i politickými představiteli. Koordinátorka projektu poskytuje pobočkám AI podrobné školení, výcvik a podporu během spolupráce s dobrovolnými experty, kterým je mimo jiné umožněna účast na školení v zahraničí. Koordinátorka zároveň propojuje jednotlivé pobočky AI nejenom v regionu střední a východní Evropy. Od roku 2007 je do tohoto projektu

²³⁰ AMNESTY INTERNATIONAL. *Global Priority Statement (GPS) 2010, 2011: Transition into the new ISP*. London: 2009. AI Index: POL 50/012/2009. p. 6.

²³¹ AMNESTY INTERNATIONAL. *A report on Amnesty International's Europe-related Work*. London: 11 May 2007. AI Index: EUR 01/009/2007. p. 37.

²³² Rozhovor, R 6.

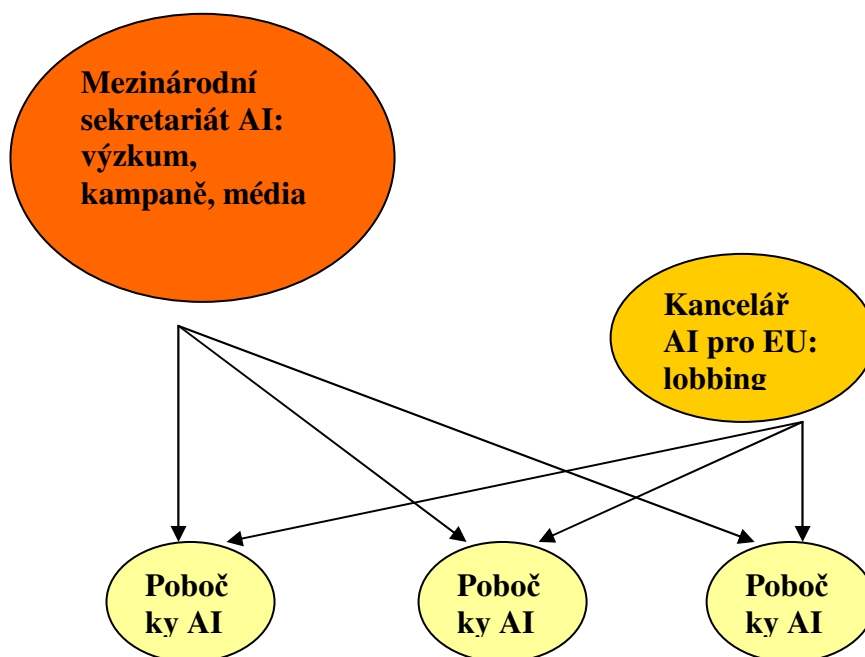
²³³ AMNESTY INTERNATIONAL. *A report on Amnesty International's Europe-related Work*. London: 11 May 2007. AI Index: EUR 01/009/2007. p. 22.

²³⁴ *Ibid.* s. 46.

²³⁵ *Ibid.*

aktivně zapojena také AI ČR.²³⁶ Jedná se o jednu z prvních sítí v rámci AI, které jsou schopny koordinované transnacionální akce, zatím však pouze v lobbingu.²³⁷

Příloha č. 2: Komunikační toky týkající se aktivit práce na prostoru Evropy v AI

Zdroj: Autorka

6.3 Aktivity AI v České republice

Mezinárodní hnutí AI v jednotlivých státech usiluje o zřizování národních poboček. Na území Československa před rokem 1989 nemohla AI ze zřejmých důvodů vyplývajících z podoby politického zřízení vykonávat aktivity, k oficiálnímu založení místní pobočky došlo až v roce 1991.²³⁸ Organizace se však od svého vzniku potýkala s nedostatkem finančních zdrojů, které jí neumožnily profesionální rozvoj a

²³⁶ Rozhovor, R 4.

²³⁷ AMNESTY INTERNATIONAL. *On extending the enlargement support project*. 30 November 2006. AI Index: IOR 30/018/2006. pp. 4-8.

²³⁸ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výroční zpráva Amnesty International za rok 2009*. Amnesty International. Praha: 2010. s. 3.

plnohodnotné působení. Působila spíše jako dobrovolnická organizace s minimálním administrativním zázemím či managementem. Velkou část aktivit zajišťovali dobrovolníci – aktivisté. Ti působili nejenom v Praze, ale také v regionech ČR včetně Brna a Pardubic. Organizace nebyla schopna vybudovat členskou základnu, která by umožnila zajistit její profesionální chod. V roce 2006 počet členů AI ČR nepřesahoval počet 200.²³⁹ Proces budování profesionální organizace byl nastartován až v průběhu roku 2005, kdy do AI ČR nastoupilo nové vedení, které navázalo intenzivnější komunikaci s Mezinárodním sekretariátem AI s cílem rozvoje organizace.

Během následných dvou let organizace prodělala bouřlivý rozvoj. Jak popsala Lenka Pitronová, po roce 2007 došlo k nárůstu počtu členů AI ČR a současně se projevila i potřeba profesionalizace práce. Nárůst členské základny byl zároveň nezbytným předpokladem pro to, aby se organizace mohla rozvíjet a naplňovat mandát. K počátku roku 2009 pak AI ČR navýšila počet členů a podporovatelů (tedy jednotlivců, kteří se podílejí na financování chodu sdružení) na cca 3.500 osob.²⁴⁰ Ve stejném období zaměstnávala již deset placených zaměstnanců na pozicích: ředitel, asistent kanceláře, tiskový mluvčí, asistent tiskového mluvčího, kampaňový koordinátor, koordinátor aktivismu, fundraiser, koordinátor pro mezinárodní otázky a koordinátor vzdělávání k lidským právům.²⁴¹ O rozvoji organizace svědčí i skutečnost, že v roce 2009 hospodařila s rozpočtem ve výši 7 500 000 Kč.²⁴² Zároveň je třeba poznamenat, že většina finančních prostředků, jimiž AI ČR v průběhu roku 2009 disponovala, pocházela z grantu Mezinárodního sekretariátu AI. Závislost na zahraničních finančních zdrojích je u českých OOS angažující se v oblasti lidských práv rozšířená. Tento stav je považován za problematický, neboť v případě pozastavení přílivu zahraničních financí mohou být aktivity těchto organizací ohroženy.²⁴³

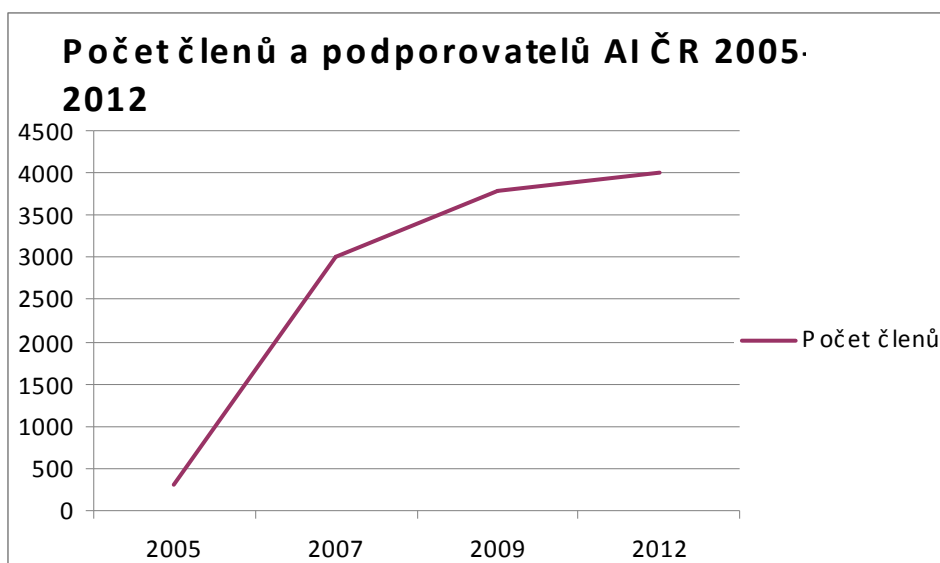
²³⁹ PITRONOVÁ, Lenka. *Vývoj a profesionalizace neziskové organizace. Případová studie organizace Amnesty International Česká republika*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. 2009. s. 51-53.

²⁴⁰ Česká pobočka AI je financována především ze zdrojů celosvětového hnutí, příspěvky českých členů a příspěvatelů tvoří jen malou část jejího rozpočtu. Tento stav se začal měnit především díky projektu nábory nových členů formou přímého oslovování na ulicích měst, který byl zahájen v roce 2006. Hlavním zdrojem financí AI ČR je však stále mezinárodní centrála AI.

²⁴¹ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení operačního plánu za rok 2009*. s. 3-7.

²⁴² AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výroční zpráva Amnesty International za rok 2009*. Praha: 2009. s. 11.

²⁴³ FRIČ, Pavol a kol. *Strategie rozvoje neziskového sektoru*. Praha: Fórum dárců, 2008. s. 25.

Příloha č. 3: Nárůst počtu členů a podporovatelů AI ČR v období 2005-2012

Zdroj: Autorka. Pramen: AMNESTY INTERNATIONAL ČR: Výroční zprávy 2006-2007.

6.3.1 Organizační struktura AI ČR

V této kapitole popíšeme vnitřní strukturu AI ČR, neboť ta má vliv na strategické i taktické rozhodování organizace. Formalizovaná a profesionalizovaná hnutí mají tendenci volit institucionalizované taktiky, protože jsou více v souladu s jejich strukturou a se zvyklostmi profesionálních pracovníků. Mají také snazší přístup k úřadům, neboť úřady preferují spolupráci s organizacemi, které jsou rovněž formalizované a profesionalizované.²⁴⁴

AI ČR má podobu centralizované organizace. Její hlavní složky tvoří kancelář, která sídlí v Praze a zajišťuje každodenní chod organizace, a dále jednotlivé aktivistické skupiny působící v několika regionech ČR, které nemají právní subjektivitu, pouze jistý stupeň autonomie.²⁴⁵

²⁴⁴ KRIESI, Hanspeter. The organizational structure of new social movements in a political context. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. (eds.). *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996. p. 158.

²⁴⁵ STAŠA, Michal. *Zodpovědnost mezinárodních neziskových organizací*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, 2010. 98 s. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Marek Skovajsa, M.A., Ph.D. s. 67.

Orgánem s nejvyššími pravomocemi je valná hromada, tj. shromáždění členů.²⁴⁶ Ti na základě volby vybírají své zástupce jako dobrovolníky do řídicího orgánu, který se nazývá Koordinační výbor. Úkolem tohoto pětičlenného orgánu je formulovat strategické směřování hnutí a dohlížet na jeho naplnění.²⁴⁷ Vedle členů Koordinačního výboru volí účastníci valné hromady také členy do Kontrolní a revizní komise, což je orgán vybavený kompetencemi v oblasti kontroly činnosti a slouží také jako rozhodčí v případech vážných sporů.²⁴⁸

AI ČR má za cíl jednat jako demokratická organizace, která řadovým členům nabízí možnost podílet se na rozhodování o svém chodu, a to především prostřednictvím hlasovacího práva, které mohou členové uplatnit na valné hromadě. V současnosti však rozhodovací činnost stále leží na bedrech malého počtu volených zástupců, zájem ze strany členů o procesní otázky vedení organizace je nízký. Jedním z důvodů tohoto jevu je malá atraktivita administrativy řízení, která má za následek malou účast členů na zasedáních Koordinačního výboru a na výročních valných hromadách a Ideových konferencích.²⁴⁹

Sympatizanti AI ČR mohou mít status člena platícího členského příspěvku a majícího práva spolurozhodovat o chodu AI především účastí na valných hromadách, nebo podporovatele, který AI ČR finančně přispívá, ale nemá zájem být evidován jako člen. Svěbytnou kategorii tvoří dobrovolníci, kteří finančně nepřispívají, ale podílejí se na práci AI ČR občasnou či pravidelnou výpomocí. Specifické je členství v aktivistických skupinách, kde se mohou zástupci všech tří výše uvedených kategorií věnovat práci na kampaních. Kampaně jsou plánovány tak, aby se na naplňování jejich cílů mohl podílet co největší počet lidí.²⁵⁰ AI ČR se proto rovněž snaží oslovovat širokou veřejnost pro jednorázovou spolupráci např. formou podpisu petice. Tento vztah je však podle AI ČR nejméně efektivní, vyžaduje velkou investici k získání veřejnosti.²⁵¹

²⁴⁶ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Stanovy sdružení Amnesty International ČR, o.s.* . Praha: 2009. Schválené valnou hromadou Amnesty International v roce 2009.

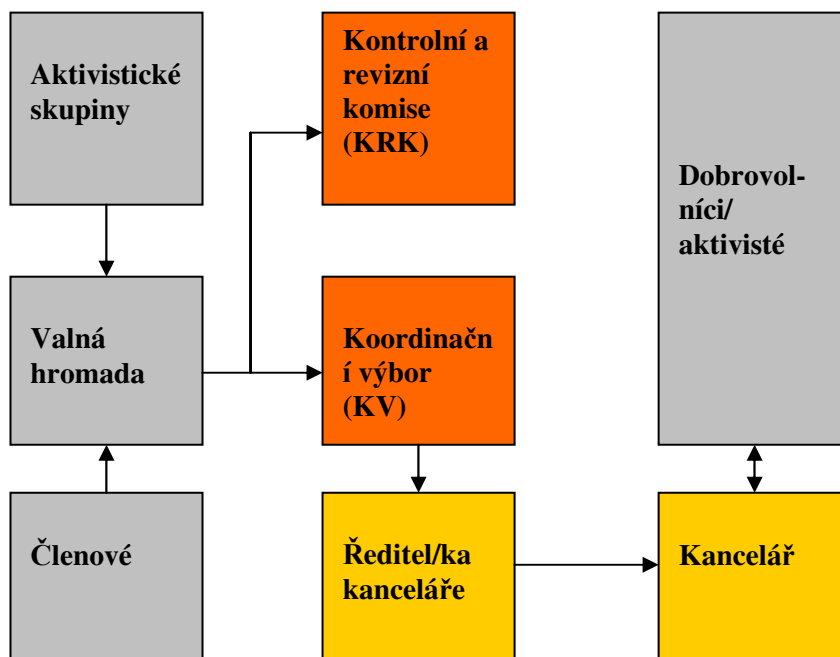
²⁴⁷ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Stanovy sdružení Amnesty International ČR, o.s.* . Praha: 2009. Schválené valnou hromadou Amnesty International v roce 2009. s. 1.

²⁴⁸ Ibid. s. 6.

²⁴⁹ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Strategický plán občanského sdružení Amnesty International Česká republika pro období let 2008-2010.* Praha: 2007. s. 11.

²⁵⁰ Ibid. s. 12.

²⁵¹ Rozhovor, R 6.

Příloha č. 4: Struktura AI ČR

Zdroj: Autorka

6.3.2 Dobrovolnická základna AI ČR

AI ČR spatřuje příležitost pro naplnění své mise především v individuálním aktivismu, pro který se snaží vytvářet efektivní nástroje. Jakkoli však mobilizace veřejnosti představuje příležitost pro ochranu lidských práv, zároveň patří k nejslabším stránkám organizace. Ta postrádá především dostatek aktivistů, kteří by dokázali samostatně připravovat akce a věnovat se konkrétním tématům.²⁵² Dobrovolnické skupiny působící v regionech jsou z velké většiny silně napojeny na kancelář a potřebují její vedení. Pro některé samostatné aktivisty je naopak AI málo akční, cítí se svázáni pravidly, jejichž dodržování organizace vyžaduje. S cílem posílit aktivistickou složku AI ČR byla v roce 2007 vytvořena pozice koordinátora/ky aktivismu. Úkolem této pozice je především podporovat vznik a fungování dobrovolnických skupin v Praze i regionech. To se však daří jen s obtížemi. Počet uznaných dobrovolnických skupin v letech 2006 a 2007 stagnoval na šesti. Jednalo se o skupiny Brněnská, Pardubická,

²⁵² Rozhovor, R 6.

Pražská, Úterní a Anglicky mluvící.²⁵³ V roce 2009 pak působilo v rámci AI ČR osm místních aktivistických skupin, které působily v Praze, Brně, Pardubicích, Olomouci, Ostravě, Hradci Králové, Českých Budějovických, Jihlavě a Chotěboři.²⁵⁴

Samotné skupiny dosud nejsou schopny plánovat svou činnost a zapojení do jednotlivých kampaní.²⁵⁵ Ve skutečnosti se pak koordinátor aktivismu stává samotným realizátorem a pořadatelem veřejných akcí, což je v rozporu se záměrem organizace.²⁵⁶ S cílem řešit tento nedostatek AI ČR mezi své strategické cíle zařadila vznik alespoň jedné místní skupiny v každém regionu, vznik univerzitních a školních skupin, vypracování široké aktivistické palety pro každou kampaň a také lepší přípravu aktivistických akcí, co se týče jejich přesnější formulace.²⁵⁷

6.3.3 Aktivistický repertoár AI ČR

Podle typologie OOS je možné AI ČR zařadit mezi nové, mobilizující organizace.²⁵⁸ Snahy o mobilizaci veřejnosti tedy patří mezi její nezbytné nástroje. V kapitole č. 6.3.2. jsme upozornili na nízkou účast členů AI ČR na rozhodování o chodu organizace. Obdobná situace platí i pro oblast aktivismu. Hovoříme tedy o malém poměru aktivních členů k počtu všech platících členů. Skutečně aktivní je zhruba jedno procento členské základny.²⁵⁹ Problémů vyplývajících z malého zájmu aktivistů o účasti na mobilizačních aktivitách si je AI ČR vědoma. Mezi priority pro svou práci v období 2008-2010 proto zahrnula cíl zvýšit počet členů a dobrovolníků pravidelně a aktivně zapojených do kampaní. Usilovala tedy o nárůst počtu pravidelných aktivistů, tj. lidí, kteří se ve sledovaném období jednoho roku alespoň jednou za tři měsíce jakoukoli formou zapojí do činnosti AI ČR.²⁶⁰ Jednou z cest, jak do aktivismu zapojit větší

²⁵³ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Strategický plán občanského sdružení Amnesty International Česká republika pro období let 2008-2010*. Praha: 2007. s. 4.

²⁵⁴ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výroční zpráva za rok 2009* Praha: 2009. s. 10.

²⁵⁵ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Strategický plán občanského sdružení Amnesty International Česká republika pro období let 2008-2010*. Praha: 2007. s. 12.

²⁵⁶ Rozhovor, R 6.

²⁵⁷ Ibid.

²⁵⁸ FRIČ, Pavol. *Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR: Výsledky kvantitativního sociologického šetření*. Praha: Agnes, 1998. s. 7.

²⁵⁹ STAŠA, Michal. *Zodpovědnost mezinárodních neziskových organizací*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, 2010. 98 s. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Marek Skovajsa, M.A., Ph.D. s. 67

²⁶⁰ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Strategický plán občanského sdružení Amnesty International Česká republika pro období let 2008-2010*. Praha: 2007. s. 4.

množství jedinců, je nabízet širší paletu metod umožňujících participaci. V průběhu roku 2009 AI ČR používala následující mix aktivistických metod:

Mobilizace veřejnosti – nabírá dvě základní formy. Zpravidla je organizována ve formě tradičních veřejných akcí, jako jsou demonstrace, protestní shromáždění, happeningy či veřejné psaní dopisů. Stále více se ale prosazuje forma virtuálního aktivismu, neboť s nástupem internetu a především sociálních sítí zaznamenávají tyto akce silnější odezvu. Především interaktivní povaha Facebooku je obzvlášť vhodná pro aktivismus, protože umožňuje oslovovat nové cílové skupiny. V současnosti Facebook značně konkuruje klasickým médiím.²⁶¹ V polovině roku 2009 facebookový profil AI ČR získal podporu téměř 1.000 fanoušků.²⁶²

Lobbing - AI ČR se učí tento nástroj systematicky využívat zhruba od roku 2008, dříve nedisponovala potřebnými kapacitami. Lobbing vyžaduje zapojení „profesionálů“, přesto je v rámci struktury AI ČR značný prostor pro participaci dobrovolníků na lobbistických aktivitách.²⁶³

Medializace problémů – díky mezinárodnímu zázemí má AI ČR k dispozici rozsáhlý zpravodajský servis a usiluje o jeho prosazení do mediální agendy, a to především prostřednictvím tiskových zpráv a tzv. pseudoudálostí organizovaných s ohledem na pravidla mediální logiky.

²⁶¹ PFLIMPFL, Ladislav. Veřejná (virtuální) diplomacie 2.0. *Mezinárodní politika*. 2009. roč. 33, č. 6. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů., s. 8.

²⁶² Rozhovor, R 5.

²⁶³ Viz. Kapitola 7.2.1.

7. Předsednictví ČR Radě EU jako struktura politické příležitosti pro prosazování lidských práv

7.1 Mezinárodní kontext českého předsednictví Radě EU

Jako předsednická země Rady EU stanula ČR v čele mocného bloku, který se však v důsledku globalizace musel vyrovnávat s prohlubující proměnou geopolitického uspořádání. O moc se hlásila nová generace států označovaných jako BRICs (Brazílie, Rusko, Indie, Čína), vliv EU dále erodoval v důsledku světové ekonomické a finanční krize.²⁶⁴ Rok 2009 byl tedy z perspektivy EU v mnohém přelomový, kromě probíhajících vnitroujních změn museli její lídři reagovat na neočekávané vnější okolnosti. Finanční a hospodářská krize měla dopad i na stav lidských práv, společně s razantním nástupem ekonomických těžkostí v mnoha regionech světa propukala politická nestabilita a protesty proti zvyšujícím se cenám potravin a důležitých komodit.²⁶⁵ Na území Evropy hospodářské potíže posilovaly postoje nepřátelské k cizincům či menšinám a nahrávaly uskupením zastávajícím extremistické pozice. Aktivity krajně pravicových stran a hnutí nabíraly na síle napříč evropským kontinentem.²⁶⁶ Tento trend byl patrný i na území ČR a v průběhu předsednictví musela vláda čelit eskalaci lidskoprávního problému na svém území v podobě nárůstu aktivit krajně pravicových uskupení a sympatizantů. Terčem verbálních i fyzických útoků se stávali především Romové. Projevy agrese vyvrcholily žhářským útokem na rodinu Kudrikových ve Vítkově.²⁶⁷ Je třeba připomenout, že zestupu nesnášenlivosti přecházela protiromská rétorika některých politických představitelů, především pak čelního představitele jedné ze stran vládní koalice, KDU-ČSL.²⁶⁸

²⁶⁴ DRULÁK, Petr. *Politika nezájmu: Česko a Západ v krizi*. Praha: Slon. 2012. s. 277.

²⁶⁵ <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1400>>

²⁶⁶ <<http://www.spinelligroup.eu/wp-content/uploads/2012/11/SpinelliGroupPopulismPoliticalQuestions1.pdf>>

²⁶⁷ <<http://www.romea.cz/cz/zpravy/kocab-zharsky-utok-ve-vitkove-byl-teroristicky-cin>>

²⁶⁸ Např. zde: <<http://www.romea.cz/cz/zpravy/cunkuv-pristup-k-romum-vyvolava-ve-spolecnosti-nenavist>>

K výčtu mezinárodních lidskoprávních problémů je třeba uvést, že průběh českého předsednictví poznamenala eskalace izraelsko-palestinského konfliktu, kdy střet s významným mezinárodním dopadem představovala operace Lité olovo v pásmu Gazy. Značný byl také posun, k němuž došlo na půdě světové velmoci, když nová americká administrativa začala prosazovat odlišné postoje od vlády prezidenta George W. Bushe a slibovala přepsat strategii války proti teroru, v níž tradiční demokracie včetně států EU čelily kritice za systémové obcházení mezinárodního práva.²⁶⁹

Průběh českého předsednictví poznamenal také fakt, že v jeho závěru proběhly volby do EP a bylo také zahájeno jednání o novém složení EK, která svůj mandát započala v říjnu 2009. Evropské instituce se připravovaly na změny vyplývající z Lisabonské smlouvy, jejíž ratifikační proces se v členských státech blížil v závěru roku 2009 ke konci.

7.1.2 Vnitropolitické pozadí českého předsednictví Radě EU

Funkce předsednické země EU jsou popsány v předcházejících kapitolách. Připomínáme, že tento post hraje významnou roli při dosahování kompromisů. Předsednictví má k dispozici neformální nástroje, díky kterým může podávat návrhy řešení, které nejsou vázány původní pozicí EK.²⁷⁰ Politická jednání vyžadují, aby předsednická země sjednocovala postoje členských států, zastávala roli zahraničněpolitického mluvčího, zastupovala EU na mezinárodní úrovni a ve věci zahraniční politiky pak udržovala spolupráci s EP.²⁷¹ V neposlední řadě by předsednictví mělo spolupracovat s občanskou společností a ekonomickými aktéry.²⁷²

Úkol postavit se do čela států EU přišel v době, kdy českou vládu tvořil koaliční svazek Občanské demokratické strany (ODS), Křesťanské demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL) a Strany zelených (SZ). V čele vlády stál

²⁶⁹ AMNESTY INTERNATIONAL. *The State of the Worlds Human Rights*. Amnesty International Report 2009. Amnesty International Publications. 2009. p. 345-347.

²⁷⁰ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. s. 75.

²⁷¹ Ibid. s. 64.

²⁷² TOMALOVÁ, Eliška. *Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie*. Policy Paper. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. s. 3.

Mirek Topolánek (ODS).²⁷³ Průběh předsednictví značně ovlivnil fakt, že vládě Mirka Topolánka byla 24. března 2009 vyslovena nedůvěra Poslaneckou sněmovnou.²⁷⁴ Po politickém jednání byla 8. května 2009 jmenována překlenovací úřednická vláda, do které své zástupce jmenovaly strany někdejší koalice a Česká strana sociálně demokratická (ČSSD). Na základě dohod nejsilnějších stran se premiérem se předseda Českého statistického úřadu Jan Fischer, ministerstvo zahraničních věcí vedl Jan Kohout (diplomat nominovaný ČSSD), Štefan Füle (navržen ČSSD) se ujal funkce ministra pro evropské záležitosti, na ministerstvo vnitra nastoupil Martin Pecina (ČSSD), a do křesla ministryně spravedlnosti usedla Daniela Kolářová (ODS). Post ministra pro lidská práva se nezměnil a v obou vládách jej zastával Michael Kocáb (SZ), který již v lednu 2009 vystřídal Džamilu Stehlíkovou (SZ).²⁷⁵ Pád vlády je hodnocen jako selhání celé politické reprezentace, která nedokázala pochopit, že úlohu předsednictví nelze vnímat jako zbraň ve vnitropolitickém boji.²⁷⁶ Zároveň je na místě uvést poznatek, že česká politická elita považuje evropskou politiku za druhořadou arénu.²⁷⁷

7.1.2.2 Lidská práva v politice vlády ČR

Česká zahraniční politika dlouhodobě řadí mezi své priority ochranu lidských práv. Pohled na lidská práva optikou úřadů však nemusí být totožný s pohledem nestátních aktérů. Zvláště v diplomacii pak může docházet k uplatňování dvojích standardů, kdy to, co je kritizováno u kulturně či geograficky vzdálených států, je ignorováno či tolerováno u spojenců.²⁷⁸ Jakkoli je lidskoprávní angažmá ČR v oblastech jako Kuba či Barma vnímáno a hodnoceno kladně, nestačí k tomu, aby bylo možné tvrdit, že česká diplomacie principiálně prosazuje ochranu lidských práv. Rétorika

²⁷³ Obsazení dalších významných resortů bylo následující: ministr zahraničních věcí byl Karel Schwarzenberg (SZ), vicepremiér vlády pro evropské záležitosti se stal Alexandr Vondra (ODS), ministrem vnitra byl Ivan Langer (ODS), ministrem spravedlnosti Jiří Pospíšil (ODS).

²⁷⁴ <<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/ceske-predsednictvi-4013/index.html>>

²⁷⁵ <<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/mirek-topolaneck-2/prehled-ministru-24440/>>

²⁷⁶ KANIOK, Petr. *České předsednictví Rady EU - most přes minulost*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 175.

²⁷⁷ Ibid. s. 190.

²⁷⁸ Např. vyjádření vysoké úřednice MZV o nekritickém postoji ČR vůči aktivitám americké administrativy v rámci války proti teroru. Zdroj: AMNESTY INTERNATIONAL ČR. Žádost o vyjasnění

lidských práv totiž plně nekoresponduje s praxí poznamenanou zejména absencí koncepce, politickými zásahy, vysokou mírou centralizace a selektivním zaměřením.²⁷⁹ Klíčový dokument, v němž je význam lidských práv zakotven, představovala pro dané období Koncepce zahraniční politiky ČR na léta 2003-2006.²⁸⁰ ČR se profilovala v projektech transformační spolupráce zaměřených na nedemokratické režimy, které nevyžadovaly citlivé prosazování.²⁸¹ Na těchto projektech úřady spolupracovaly i s OOS.

Úsilí o dodržování lidských práv je v ČR negativně poznamenáno skutečností, že je obecně chápáno jako politická záležitost, důraz tedy není tolik kladen například na právní nebo etickou povahu problému.²⁸² Další kritiku je možno směřovat k centralizované podobě lidskoprávní politiky, neboť téměř veškerá agenda je soustředěna na MZV a na její podobu má vliv menší počet aktérů. Bílková upozorňuje také na absenci veřejné debaty či dokonce kritiky podoby české zahraniční politiky v oblasti lidských práv.²⁸³

7.2 Mobilizace vnitřních struktur a zdrojů Amnesty International ČR při příležitosti předsednictví ČR Radě EU

Poté, co jsme se seznámili s postavením lidských práv v agendě české vlády, přesuneme pozornost k činnosti AI ČR. AI ČR si byla dobře vědoma skutečnosti, že české předsednictví může přinést unikátní přístupové body k prosazování zájmů: „*Byla to určitě velká příležitost, protože pozornost celé Evropy se vztahovala k ČR. My jsme měli možnost upozornit a vlastně ovlivnit v naší zemi některá témata. Zároveň to znamenalo, že... věděli jsme, že musíme být velmi dobře připraveni na ta témata a na tu lobbistickou práci s naší vládou a politickými představiteli. Takže kromě té příležitosti [to znamenalo] taky velkou zátěž pro celou kancelář.*“²⁸⁴

postoje MZV ČR ke Guantánamu. Praha: 27. 1. 2009. [Dopis adresovaný ředitelce odboru bezpečnostní politiky].

²⁷⁹ BÍLKOVÁ, Veronika. Účel, nebo prostředek? Lidská práva v zahraniční politice České republiky.

Mezinárodní politika. 2008. č. 12. s. 9-11. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 9.

²⁸⁰ Ibid.

²⁸¹ <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/koncepce_transformacni_spoluprace.html>

²⁸² BÍLKOVÁ, Veronika. Účel, nebo prostředek? Lidská práva v zahraniční politice České republiky.

Mezinárodní politika. 2008. č. 12. s. 9-11. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 12.

²⁸³ BÍLKOVÁ, Veronika. Účel, nebo prostředek? Lidská práva v zahraniční politice České republiky.

Mezinárodní politika. 2008. č. 12. s. 9-11. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 13.

²⁸⁴ Rozhovor, R 6.

Za přípravu a koordinaci agendy AI týkající předsednictví EU nesla primární zodpovědnost Kancelář AI pro EU. AI ČR měla v přípravné fázi roli konzultační, s ohledem na dobré pracovní vztahy mezi oběma jednotkami platilo nepsané pravidlo, že AI ČR výstupy týkající se českého předsednictví schvaluje.²⁸⁵ AI ČR nedisponovala zázemím v podobě expertů na unijní agendu. Tento nedostatek zdrojů vyřešila nábořem dobrovolníků, kteří zformovali tzv. Skupinu pro mezinárodní otázky. Činnost této skupiny představíme v následující kapitole.

7.2.1 Mobilizace dobrovolnických zdrojů

Nejméně do roku 2008 nebyla AI ČR schopna vést systematickou komunikaci s českými či zahraničními úřady a politickými představiteli. Tento nedostatek mělo odstranit zřízení pozice koordinátora/ky pro mezinárodní otázky v rámci kanceláře AI ČR, ke kterému došlo na podzim 2007.²⁸⁶ Dalším krokem ke zvýšení kapacity organizace v oblasti ovlivňování politické agendy byla její účast na programu rozvoje advokačních aktivit (*Advocacy Development Program*) realizovaném Kancelářím AI pro EU. Za podpory tohoto programu česká pobočka AI ČR v roce 2007 najala a vyškolila pětičlenný tým dobrovolných expertů – členů Skupiny pro mezinárodní otázky, který napomáhal plnit cíle v jednotlivých prioritních oblastech souvisejících s předsednictvím. Zkušenosti s fungováním této skupiny AI ČR označuje jako pozitivní, neboť jí umožnily na expertní rovině sledovat konkrétní témata a také navazovat osobní vztahy na úřadech či s politickými subjekty.²⁸⁷ Zátěží pro chod kanceláře však byla nutnost investovat značné kapacity do vyškolení dobrovolných expertů a také fakt, že ti s organizací spolupracovali jen po omezenou dobu, nejčastěji jednoho roku.

Členové Skupiny pro mezinárodní otázky, kteří pocházeli především z řad studentů pražských vysokých škol, se účastnili pravidelných koordinačních porad, na kterých se vzájemně informovali o svých aktivitách. Dále každý z členů skupiny docházel do kanceláře AI ČR individuálně dle potřeb své agendy a měl rovněž přístup na týdenní meetingy zaměstnanců AI ČR.²⁸⁸

²⁸⁵ Rozhovor, R 6.

²⁸⁶ Rozhovor, R 4.

²⁸⁷ Rozhovor, R 6.

²⁸⁸ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team: Team Report*. Prague, 16 December 2008 – 20 January 2009.

Kromě výše popsané podpory ze strany Kanceláře AI pro EU v oblasti budování kapacit pro příležitost českého předsednictví obdržela AI ČR také poradenství vyspělejších západoevropských poboček AI, které zkušenost s předsednictvím již absolvovaly. Jednalo se o školení a trénink, které pracovníkům AI ČR poskytly pobočky Rakouska a Finska. Zkušenosti těchto poboček byly podle pracovníků AI ČR klíčové pro pochopení významu a náročnosti předsednické agendy.²⁸⁹

7.2.2 Formulace lidskoprávní agendy pro předsednictví ČR Radě EU

Kancelář AI pro EU se společně s AI ČR rozhodly prosadit na agendu českého předsednictví celkem deset témat vybraných částečně s ohledem na priority představené českou vládou. Oficiální agenda pro předsednictví EU obvykle vychází z dlouhodobé orientace daného členského státu, ale je zároveň podmíněna i aktuálním vývojem v EU. Velká část úkolů je navíc zděděná po předchozím předsednictví.²⁹⁰ Trio předsednictví Francie-ČR-Švédsko zveřejnilo svůj společný program 30. června 2008.²⁹¹ V oblasti lidských práv se předsednická trojka zavázala k „dalšímu posílení koherence, konzistence a transparentnosti úsilí EU v ochraně a propagaci lidských práv, základních svobod a demokratických principů“.²⁹² Program se zaměřil také na mainstreaming lidských práv do vnější politiky EU, zdůraznil význam spolupráce s občanským sektorem, úlohu lidskoprávních dialogů a uznal také potřebu implementace lidskoprávních směrnic. Z konkrétních témat pak vyzdvihl problém násilí na ženách, svobodu vyjadřování a situaci obránců lidských práv.²⁹³ Několik měsíců před zahájením předsednictví zveřejnila vláda ČR tzv. sektorové priority. Vlastní program vláda oficiálně představila až v průběhu předsednictví na počátku ledna 2009. Zvolený slogan „Evropa bez bariér“ sliboval zejména snahu o liberalizaci pohybu osob a zboží.²⁹⁴

Při zkoumání priorit je dobré si uvědomit, že výkon předsednictví ovlivňuje i charakter předsednického státu, mocné státy obvykle usilují o prosazení

²⁸⁹ Rozhovor, R 4.

²⁹⁰ TOMALOVÁ, Eliška. *Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie*. Policy Paper. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. s. 4.

²⁹¹ <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:001:0011:0012:EN:PDF>>. s. 1-2.

²⁹² <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st10/st10093.en08.pdf>>. s. 80.

²⁹³ Ibid.

²⁹⁴ <<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/ceske-predsednictvi-4013/index.html>>

komplikovaných témat, naopak malé země politicky citlivá témata včetně vlastních priorit často odsouvají do pozadí.²⁹⁵ Zároveň platí, že kromě předem stanoveného programu bylo české předsednictví do značné míry nuceno reagovat na turbulentní vývoj na mezinárodní scéně. Jakkoli jsou předem plánované priority nezbytné, především oblast vnějších vztahů je zásadně ovlivňována vývojem, jehož směřování lze jen obtížně předpovídat.²⁹⁶ V tomto ohledu je důležité, že v oblasti lidských práv nebyly českou reprezentací vytčeny ambiciózní cíle, téma bylo zařazeno na okraj pilířů předsednictví, které měly podobu tří "E" - ekonomiky, energetiky a Evropy ve světě. Konkrétně vláda slíbila podporu obránců lidských práv a partnerství evropských institucí s OOS.²⁹⁷ V oblasti vnějších vztahů mělo předsednictví za priority transatlantickou vazbu, východní Evropu a oblast západního Balkánu.²⁹⁸

Na oficiální priority vlády reagovala AI, která vlastní priority představila ve formátu memoranda pod názvem „Srdce Evropy musí být pro lidská práva“.²⁹⁹ Jedná se o pokračování obvyklé praxe této organizace, memoranda byla připravena také pro předcházející předsednictví.³⁰⁰ AI své požadavky odvozovala od lidskoprávních závazků EU, text odkazoval také na historickou zkušenost ČR a na její pokroky v oblasti lidských práv, i na výzvy, kterým čelí na svém území (situace romského obyvatelstva).³⁰¹ AI české předsednictví vyzvala, aby do vrcholné agendy EU zařadilo tato témata: válka proti terorismu, diskriminace Romů, problematiku migrace a azylu, lidskoprávní aspekty rozšiřování EU, situaci na západním Balkáně, Evropskou politiku sousedství a také problematiku vlivu činnosti ekonomických aktivit na lidská práva. Co se týče procesu politiky, AI se snažila prosadit do agendy také revizi obecných zásad lidských práv (tzv. lidskoprávní směrnice) a dialogů o lidských právech.³⁰²

Česká pobočka AI byla nucena počet témat, o jejichž prosazení na politickou agendu aktivně usilovala, redukovat. Volbu témat provedla podle několika kritérií, mezi

²⁹⁵ KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. s. 46.

²⁹⁶ FAJKUSOVÁ, Blanka. Mezi Gazou a Soulem: České předsednictví v oblasti vnějších vztahů. *Mezinárodní politika*. 2009, roč. 33, č. 7. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 12-15.

²⁹⁷ <<http://www.eu2009.cz/program>>

²⁹⁸ <http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/news/cz-pres_programme_cs.pdf>. s. 8.

²⁹⁹ AMNESTY INTERNATIONAL. *Srdce Evropy musí být pro lidská práva.: Doporučení Amnesty International pro české předsednictví Evropské unie*. Brusel: prosinec 2008.

³⁰⁰ Obdobné memorandum AI publikovala např. k následnému švédskému předsednictví EU: <<http://www.euractiv.com/priorities/swedish-eu-presidency-links dossier-188512>>

³⁰¹ AMNESTY INTERNATIONAL. *Srdce Evropy musí být pro lidská práva.: Doporučení Amnesty International pro české předsednictví Evropské unie*. Brusel: prosinec 2008.

které patřila obeznámenost s tématem v rámci kanceláře AI ČR, tradice práce na tématu, příležitost k pokroku v tématu, organizační kapacity a atraktivita tématu pro mobilizaci. Mezi prioritní oblasti, kterým organizace věnovala maximum kapacit a aktivistického potenciálu, pracovníci AI ČR zařadili tzv. válku proti teroru a vztah EU s Čínou a Izraelem. Oblast zasahující vnitřní dimenzi EU pak představovalo postavení Romů. Pro řešení těchto problémů měla Česká republika podle předpokladů AI výjimečně výhodnou pozici.³⁰³

7.2.3 Rozvoj transakčního potenciálu na domácí i transnacionální úrovni

Početné výzkumy kolektivních akcí OOS ukázaly, že významným faktorem pro to, aby byly úspěšné, je schopnost aktérů budovat koalice. Tento poznatek se odráží v heslu „žádná koalice = žádná revoluce“.³⁰⁴ Individuálně jednajícím aktérem mnohdy není schopen zajistit dostatek zdrojů k dosažení svých cílů, to znamená především dostatek odhodlaných jednotlivců, aktivistů. Z toho důvodu umožňuje síťování a uzavírání koalic s dalšími subjekty využít zmnoženou sílu i moc.³⁰⁵

Předsednictví EU jako příležitost pro prosazení své agendy vnímalo širší spektrum českých OOS. S doporučeními pro české představitele vystoupila například Asociace pro mezinárodní otázky, agendu připravila také organizace Glopolis, aktivní byly rovněž environmentální organizace.³⁰⁶ Lidskoprávní témata však byla unikátní a AI ČR se nepodařilo najít v domácím prostředí vhodného partnera, se kterým by mohla zformovat koalici. „*O spolupráci jsme se s českými NNO pokoušeli. Bohužel platforma neziskovek, která se ustanovila, měla příliš široký okruh zájmu. Nejednalo se tedy pouze o ochranu lidských práv, ale o životní prostředí, humanitární pomoc, sociální věci atd. Tudíž pro nás bylo efektivnější jednat samostatně, než se sdružovat s někým, s kým jsme sdíleli pouze minimum zájmů,*“ vypověděla jedna z respondentek tohoto zkoumání, zaměstnankyně AI ČR.

³⁰² AMNESTY INTERNATIONAL. Srdce Evropy musí bít pro lidská práva.: Doporučení Amnesty International pro české předsednictví Evropské unie. Brusel: prosinec 2008. s. 2-8.

³⁰³ Ibid.

³⁰⁴ TILLY, Charles. *From mobilization to Revolution*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1978. p. 126.

³⁰⁵ Ibid.

³⁰⁶ Např. výzva organizace Glopolis: <<http://glopolis.org/cs/clanky/cz-pres-ceske-priority-v-oblasti-rozvoje-spoluprace/>>

Nedošlo tedy ke zformování jednotné koalice lidskoprávních organizací, která by agendu prosazovala koordinovaně a sdílela kapacity. AI ČR se pohybovala spíše osamoceně než v komplexní síti vztahů a její pole spojenců tak zůstalo omezené.³⁰⁷ V této souvislosti je třeba upozornit, že ačkoli se AI ČR prezentuje jako klíčový aktér boje za lidská práva v ČR, její zastoupení v koalicích občanského sektoru lze v průběhu roku 2009 označit za slabé. Tento stav byl částečně zapříčiněn omezeným mandátem AI, který komplikoval, pokud přímo nezakazoval aktivity v domácích tématech.³⁰⁸ Dílem byl tento stav zapříčiněn také nedostatečným personálním zázemím, neboť placená pozice zodpovědná za vyjednávání s dalšími nestátními (i státními) subjekty byla v kanceláři AI ČR zřízena až na konci roku 2007. Jak vyplývá z provedených rozhovorů, zároveň přetrvával nedůvěřivý vztah dalších OOS vůči AI, která nedisponovala potřebnou odborností v tématech týkajících se ČR.³⁰⁹ Jedná se o dlouhodobý stav, např. strategie AI pro roky 2008-2010 hodnotí angažovanost AI v koalicích jako nedostatečnou.³¹⁰ AI ČR se tedy nezapojovala do příprav na předsednictví ČR v rámci českého občanského sektoru. Otázkou zůstává, zda se na tomto stavu alespoň neprojevil faktor rivality a nedůvěry, který je mezi českými OOS stále patrný.³¹¹

7.2.4 Komunikace s českým předsednictvím Rady EU jako politická příležitost

AI ČR se pokusila navázat první kontakty s představiteli českého předsednictví na podzim roku 2008, tedy několik měsíců před počátkem předsednictví. Vzhledem k tomu, že vzorec vztahů, který tato úvodní komunikace přinesla, zůstal příznačným pro celý průběh českého předsednictví, přinášíme v této kapitole rekonstrukci komunikace mezi AI ČR a vládou/předsednictvím. Tato pasáž má za cíl ilustrovat podobu interakce mezi OOS a centrálními úřady. AI ČR se od poloviny října 2008 snažila zorganizovat setkání na nejvyšší úrovni, na kterém by mohla vrcholným představitelům předsednictví prezentovat své memorandum. Poté, co organizaci odmítl přijmout premiér Topolánek,

³⁰⁷ Opačnou cestu volili jiní nestátní aktéři, kteří formovali *ad hoc* koalice k aktuálním tématům, např. Greenpeace ČR, Hnutí DUHA, Glopolis, Člověk v tísni, Centrum pro dopravu a energetiku, CEE Bankwatch Network, Zelený kruh a FoRS: <www.zelenykruh.cz/dokumenty/09-01-28-tz-k-n-vrhu-ek-final.doc>

³⁰⁸ Rozhovor, R 6.

³⁰⁹ Rozhovor, R 6.

³¹⁰ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. Strategický plán občanského sdružení Amnesty International Česká republika pro období let 2008-2010. Praha: 2007. s. 4.

³¹¹ FRIČ, Pavol a kol. *Strategie rozvoje neziskového sektoru*. Praha: Fórum dárců, 2000. s. 37.

rozhodla se AI ČR požádat o setkání vicepremiéra pro evropské záležitosti Alexandra Vondru. Komunikace však byla od počátku konfliktní. Dne 15. prosince 2008 odeslala ředitelka AI ČR vicepremiéru Vondrovi stížnost, v níž ho informovala o výhradách ke komunikaci s jeho sekretariátem, se kterým se snažila domluvit setkání. Poukázala na neprofesionální jednání českých úřadů: „...*Amnesty International tradičně předkládá nástupnické zemi [memorandum] a doposud nikdy se nestalo, že by vrcholní představitelé státu tento text od Amnesty International nepřijali. Toto se tentokrát bohužel nepodařilo a to především kvůli neochotě Vaší paní sekretářky, která se při komunikaci s námi opakovaně chovala velmi nevhodně: křičela do telefonu a našim kolegům z bruselské kanceláře dokonce dne 10. prosince položila sluchátko.*“³¹²

Vztah AI ČR s předsednictvím se tedy od počátku nesl ve znamení konfliktu, vicepremiér na stížnost nereagoval a setkání odmítnul. „*Hlavně kolegové z Bruselu byli dost zaskočení jednáním českých politiků. Pořád nám připomínali, že předchozí memoranda AI přijali vrcholní představitelé státu, a nutili nás, abychom ve snahách o domluvení setkání nepolevili.*“³¹³

AI ČR nadále usilovala o předání memoranda, zájem o to měla zvláště Kancelář AI pro EU, která považovala za normu komunikovat o svých prioritách s vysokými představiteli exekutivy, obvykle na úrovni ministrů. Logicky byl jako další představitel, kterému bylo možné memorandum předat, vyhodnocen ministr zahraničních věcí. Jeho úřad vyšel aktivistům vstříc a souhlasil s půlhodinovým setkáním. Podle AI ČR byly závěry meetingu více než rozpačité. Ministr upozornil, že v době předsednictví nebude domácím aktérům k dispozici, neboť bude plně vytížen mezinárodním rozměrem předsednické agendy.³¹⁴ „*Jednoznačně to působilo tak, že nechce být nikým rušen.*“ Výše popsaná skutečnost potvrzuje poznatek, že angažovanost veřejnosti v rámci občanského sektoru může být chápána jako konkurence politickým aktivitám nebo činnosti úřadů, i proto OOS narážejí na překážky ve snahách o navázání komunikace.

Předání memoranda mělo být podle AI ČR událostí, která bude rezonovat i v médiích, a to vzhledem k tomu, že předsednictví dosud nebylo zahájeno a nenastal tedy přetlak témat souvisejících s touto oblastí. Pro zjednodušení se snažila upozornit

³¹² AMNESTY INTERNATIONAL ČR. Dopis AI ČR adresovaný místopředsedovi vlády pro evropské záležitosti Alexandru Vondrovi [bez názvu]. Praha: 6. 12. 2008.

³¹³ Rozhovor, R 3.

³¹⁴ Rozhovor, R 3.

jen na čtyři témata, podle ní závažná a zároveň atraktivní.³¹⁵ Ani skutečnost, že dokument převzal „osobně“ ministr nevzbudila mezi novináři o téma zájem. Lidskoprávní agenda AI pro české předsednictví prezentovaná konvenčními cestami tedy od počátku nezískala pozornost ani politických představitelů, ani médií. S ohledem na skutečnost, že evropská témata jsou vnímána jako vzdálená a komplikovaná, je však absence zájmu médií do jisté míry očekávatelná. Další proces a výsledky snah o jejich prosazování jsou popsány v následujících kapitolách.

7.3 Prosazování lidských práv na agendu – dopady politické mobilizace

V rámci kampaně k českému předsednictví EU vykonala AI ČR celkem 77 jednotlivých akcí typu veřejná mobilizace, úřední dopis, tisková zpráva atd. Absolutní většina, celkem 85 % aktivit bylo vykonáno v rámci snahy prosadit některé ze čtyř prioritních témat, aktivity v dalších tématech byly jen okrajové, jak ukazuje příloha č. 5. V následujících kapitolách jsou jednotlivá témata představena a zasazena do širšího politického kontextu.

³¹⁵ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výzvy pro české předsednictví - uzavření Guantánama, lidská práva v Číně a Izraeli nebo postavení Romů v EU.: Tisková zpráva.* Praha: 18. 12. 2008.

Příloha č. 5: Přehled aktivit AI ČR k jednotlivým tématům v rámci kampaně týkající se českého předsednictví Radě EU

Téma	Veřejná a virtuální mobilizace	Lobbing	Mediální práce	Celkem
Izraelsko-palestinský konflikt	4	11	10	22
Bezpráví v Číně	3	9	4	13
Válka proti teroru	2	24	5	30
Postavení Romů	0	3	0	3
Ostatní	1	11	3	9
Celkem	10	58	22	77

Zdroj: Autorka, Pramen: AMNESTY INTERNATIONAL.: Monitoring mediálních výstupů za rok 2009, *Czech Republic EU&IGO Team: Team Report*. Prague, 16 December 2008 – 29 July 2009, *Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2008, Evaluation of the Operational plan 2009, Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2010.*

7.3.1 Téma bezpráví v Číně

Systematický rozsah porušování lidských práv v Číně již řadu let představuje překážku ve vztahu EU k ČLR. Na začátku českého předsednictví došlo k obnovení dialogu s Čínou, včetně dialogu o lidských právech. Jednání na vysoké úrovni totiž bylo za předchozího francouzského předsednictví odloženo, čímž dala Čína najevo nesouhlas s krokem francouzského prezidenta, který se setkal s tibetským exilovým vůdcem dalajlámou.³¹⁶ Pro evropské představitele bylo zároveň stále více obtížné téma lidských práv vznášet s ohledem na rostoucí ekonomický i mezinárodní vliv Číny.

³¹⁶ <<http://www.economist.com/node/12708134/comments?page=24>>

AI apelovala na české předsednictví, aby využilo příležitosti jednání s čínskými představiteli pro nastolování otázky lidských práv, jak je stanoveno ve všeobecných zásadách pro lidskoprávní dialog. Cílem bylo zejména prosadit lidská práva na oficiální agendu summitu EU - Čína, který byl v průběhu českého předsednictví plánován.³¹⁷

Problémem porušování lidských práv v Číně se AI ČR zabývá dlouhodobě, soustředí se zejména na problematiku trestu smrti, porušování svobody projevu, a také na situaci v Tibetu a tibetských oblastech. Téma Tibetu vykazuje značný potenciál pro mobilizaci, v průběhu českého předsednictví navíc uplynul rok od vypuknutí rozsáhlých protičínských protestů Tibetánů.³¹⁸ Při této příležitosti AI ČR zorganizovala demonstraci před Velvyslanectvím ČLR v Praze. V rámci akce spolupracovala se zástupci Strany zelených, předseda této strany, který byl zároveň ministrem vlády M. Topolánka, na akci vystoupil společně s představiteli OOS.³¹⁹ Výročí protičínského povstání se AI snažila prosadit na agendu také prostřednictvím tiskové konference. Tu zorganizovala společně s mezinárodní organizací International Campaign for Tibet (ICT) sídlící v Bruselu. Jedná se o jeden z mála příkladů transnacionální spolupráce, která byla iniciována právě bruselskou organizací zvyklou na transnacionální formu spolupráce, jež si uvědomovala význam lobbingu u předsednické země EU. Spolupráce přinesla značný ohlas ze strany médií, nicméně na ni nebyly navázány další aktivity jako například schůzky s politickými představiteli.³²⁰

Významnou událost, vůči které AI ČR směřovala svá očekávání, představoval summit EU-Čína, který se v květnu konal v Praze. Při této příležitosti se AI ČR pokusila zkombinovat celou paletu svých metod. Směrem k veřejnosti se snažila propagovat petiční text nazvaný „Mlčení je souhlas“, který žádal české předsednictví o nastolení tématu lidských práv při jednání s čínskou stranou. K získávání podpisů AI ČR využívala přímé osobní oslovování, stejně jako propagaci prostřednictvím internetu.³²¹ Před summitem AI ČR dopisem oslovila Ministerstvo zahraničních věcí v souvislosti s lidskoprávními problémy, na které chtěla upozornit. Pro konfrontaci politických

³¹⁷ AMNESTY INTERNATIONAL. Srdce Evropy musí bít pro lidská práva.: Doporučení Amnesty International pro české předsednictví Evropské unie. Brusel: prosinec 2008. s. 7.

³¹⁸ <<http://www.tibetnetwork.org/tibet-protests-2008>>

³¹⁹ <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/48094-pred-cinskou-ambasadou-podporila-demonstrace-svobodny-tibet/>>

³²⁰ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Monitoring mediálních výstupů za rok 2009.*

³²¹ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2009.* Nedatováno. Interní dokument.

představitelů zvolila akci veřejného předání petice „Mlčení je souhlas“ premiéru Janu Fischerovi. AI ČR však sama nebyla v pozici, která by jí umožnila setkání s premiérem zajistit. Její omezené možnosti domoci se jednání s nejvyššími představiteli exekutivy se projevily již při snahách o předání memoranda s agendou pro předsednictví. Organizace proto využila kontaktů s poslanci za SZ, kteří díky dobrým vztahům s premiérem Fischerem setkání zajistili.³²² Kromě předání petice premiéru Janu Fischerovi AI ČR uspořádala v době konání summitu tzv. paralelní summit, který měl být prostorem pro aktivizaci veřejnosti a zároveň způsob, jak proniknout na mediální agendu.³²³ Namísto účasti širší veřejnosti se opět jednalo o akci „profesionálů“, které se zúčastnily jen dvě desítky aktivistů.³²⁴

Zaměříme-li se na dopad aktivit Ai ČR, je třeba uvést, že nebylo dosaženo stanoveného cíle, tedy aby se téma lidských práv dostalo na oficiální program summitu EU - Čína. Podle vyjádření prezidenta Klause, který summitu předsedal, toto téma nebylo opomenuto, ovšem Společné tiskové komuniké tuto informaci nepotvrzuje.³²⁵ Je to neúspěch i v porovnání s předchozím summitem z roku 2007, kdy bylo vyzdvížen význam lidskoprávního dialogu a závazky k posílení.³²⁶ Lidskoprávní dialog, který probíhal souběžně se summitem, dle dostupných informací narážel na neochotu čínské strany dohodnout jakékoli konkrétní záležitosti.³²⁷

7.3.2 Téma války proti teroru

České předsednictví charakterizoval silný důraz na transatlantickou spolupráci. Navíc se v jeho průběhu plánoval první summit EU-USA s novou administrativou prezidenta Obamy.³²⁸ Jedním z témat, která na novou americkou vládu čekala, byla existence detenčního tábora na Guantánamu. Držení zajatců podezřelých z terorismu čelilo mnohaleté kritice AI, podle které podmínky detence na Guantánamu nebyly

³²² Rozhovor, R 6.

³²³ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Paralelní summit EU-Čína: Nemlčte o lidských právech.*: Tisková zpráva. Praha: 20. 5. 2009.

³²⁴ <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/summit-eu-cina-v-praze-doprovazely-protesty/>>

³²⁵ <<http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/press-releases/joint-press-communique-of-the-11th-eu-china-summit-23664/>>

³²⁶ <[http://www.eu2007.pt/NR/rdonlyres/C9CF2CC6-7B8D-](http://www.eu2007.pt/NR/rdonlyres/C9CF2CC6-7B8D-48308A95C99370D73C7/0/20071203JointStatementChinaUE.pdf)

[48308A95C99370D73C7/0/20071203JointStatementChinaUE.pdf](http://www.eu2007.pt/NR/rdonlyres/C9CF2CC6-7B8D-48308A95C99370D73C7/0/20071203JointStatementChinaUE.pdf)>

³²⁷ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team: Team Report*. Prague, 15 - 28 May 2009. s. 5.

³²⁸ ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *Pracovní program českého předsednictví Evropa bez bariér: 1. ledna – 30. června 2009* [online]. 2009 (cit. 3. 10. 2012). Dostupné z [www: <http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/news/cz-pres_programme_cs.pdf>](http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/news/cz-pres_programme_cs.pdf)

v souladu s bojem proti terorismu založeném na dodržování práva a respektu k mezinárodním standardům.³²⁹ Toto téma můžeme označit za značně kontroverzní, navíc politika G. W. Bushe měla v řadách českých politických elit řadu sympatizantů.³³⁰ V průběhu let se však podařilo problematickou povahu Guantánama značně medializovat. V roce 2006 vyjádřila kritiku existence Guantánama také EU ústy německé premiérky Merkelové.³³¹

AI požadovala po českém předsednictví, aby v rámci států EU vyjednalo ochotu poskytnout na jejich území možnost pobytu bývalým zajatcům z Guantánama, kteří se nemohli vrátit zpět do své vlasti kvůli nebezpečí mučení. V praxi tedy bylo cílem AI ČR komunikovat s představiteli vlády a jejich aparáty tak, aby byla ČR otevřena tomu vést tato jednání a usilovala o podporu pro výše popsané řešení. Je zřejmé, že z politického hlediska taký postup nebylo možné snadno prosadit. České předsednictví zastávalo k tématu zjevně negativní postoj, nicméně okolnosti je nutily, aby v této věci sehrálo aktivní roli.³³² AI ČR tématu věnovala značné množství svých kapacit, jak vyplývá z údajů uvedených v příloze č. 5. Pokus o masovou mobilizaci ani další metody klasického aktivismu v tomto tématu nezaznamenaly úspěch, jak vyplývá ze závěrů této práce, efektivnější byly aktivity vykonané v oblasti lobbingu. Zástupci AI ČR především měli příležitost při jednáních s českými úřady využívat cenné informace, které jim poskytovala Kancelář AI pro EU díky svým pracovním kontaktům na komisaře pro spravedlnost a vnitřní věci Jacquese Barrota a protiteroristického koordinátora EU Gillese de Kerchova. Výměna informací mezi Kanceláři AI pro EU a AI ČR probíhala na každodenní bázi a usnadňovala tak práci na tématu. Pro účely lobbingu AI ČR přeložila řadu dokumentů a absolvovala mnoho jednání či telefonických rozhovorů s úředníky.³³³ Ukázalo se, že v tématu, o němž úřady nedisponovaly dostatkem vlastních informací, měly zájem o komunikaci se zástupci občanského sektoru. AI ČR navíc vystupovala jako jediný aktér na území ČR, který se tímto tématem zabýval. Mezi klíčová setkání, která absolvovala, patřilo jednání se zástupci MV ČR před zahraniční cestou ministra vnitra Ivana Langeru do USA, dále

³²⁹ <<http://www.amnesty.org/en/news/guantanamo-decade-damage-human-rights-2012-01-11>>

³³⁰ O tom svědčí například silná vládní podpora umístění americké protiradarové základny na území ČR v roce 2009.

³³¹ <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/4590912.stm>>

³³² Ibid.

³³³ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report*. Prague, 16 December 2008 - 29 July 2009.

byly zasílány dopisy adresované premiéru a ministrům vnitra, zahraničních věcí a spravedlnosti.³³⁴

Podle pracovníků AI ČR měly tyto lobbistické aktivity na postoje českého předsednictví dopad.³³⁵ Ačkoli byl zpočátku postoj českého předsednictví vůči tématu negativní, závěry Rady pro spravedlnost a vnitřní věci, které ČR předsedala, stanovily, že státy EU mohou na základě vlastního rozhodnutí na svém území poskytnout určitou formu pobytu bývalým zajatcům propuštěným z tábora Guantánamo.³³⁶ Rovněž došlo k dosažení shody o mechanismu sdílení informací mezi členskými státy. Toto rozhodnutí bylo podtrženo deklarací Rady, že při boji proti terorismu je třeba respektovat mezinárodní ustanovení na ochranu lidských práv.³³⁷ V ohledu zajištění ochoty mezi členskými státy k tomu, aby zajatce přijaly, česká reprezentace pravděpodobně úsilí nevyvinula, neboť sama nebyla ochotna zajatce přijmout.³³⁸

7.3.3 Téma izraelsko-palestinského konfliktu

EU jako člen blízkovýchodního Kvartetu a také poskytovatel humanitární a finanční pomoci Palestinské samosprávě má ve svých diplomatických iniciativách prostor pro vyzdvihnutí lidskoprávního rozměru izraelsko-palestinského konfliktu. Během českého předsednictví byl v rámci Evropské politiky sousedství (EPS) započat proces prohlubování vztahů s některými zeměmi včetně Izraele. S tím souvisela příprava nové generace tzv. akčních plánů, které prohlubují ekonomickou, vědeckou, výzkumnou a další spolupráci.³³⁹ S Izraelem měla EU podepsat nový akční plán asociační dohody v první polovině roku 2009. Podoba nového akčního plánu s Izraelem byla důležitá především proto, že v předchozím plánu měl Izrael v porovnání s ostatními zeměmi ESP nejméně závazků ohledně lidských práv. Panovaly obavy, že ani v nově připravovaném akčním plánu nebude dostatečně zahrnuta odpovědnost Izraele za

³³⁴ Ibid.

³³⁵ Rozhovor, R 6.

³³⁶ <<http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/council-conclusions/conclusions-of-the-council-and-of-the-representatives-of-the-governments-of-the-member-states-on-the-closure-of-the-guantanamo-bay-detention-centre.pdf>>

³³⁷ <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/108622.pdf>, p 16.

³³⁸ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report*. Prague, 17 - 29 April, 2009.

³³⁹ <http://ec.europa.eu/world/enp/documents_en.htm>

ochranu lidských práv na okupovaných palestinských územích.³⁴⁰ V rámci tohoto politicky citlivého tématu, měla AI komunikovat s představiteli české exekutivy, která zastávala zřetelně pro-izraelské postoje.³⁴¹

Neočekávaný vývoj v tématu přinesl naléhavější otázky než byl požadavek AI formulovaný v memorandu. Několik dní před začátkem českého předsednictví zahájil Izrael vojenskou ofenzívu v pásmu Gazy.³⁴² EU byla nucena na konflikt reagovat. 4. ledna 2009 vedl ministr zahraničí Karel Schwarzenberg jako předseda Rady ministrů zahraničních věcí EU delegaci na Blízký východ. AI ČR mu před odletem zaslala dopis s žádostí, aby „využil svého významného postavení a vyvinul dostatečné úsilí k tomu, aby všechny strany tohoto konfliktu zastavily nezákonné útoky. Bezodkladně musí být také řešena katastrofická humanitární situace v pásmu Gazy.“³⁴³ Organizace také požadovala, aby předsednictví využilo své síly a apelovalo na všechny bojující strany, aby neprováděly nerozlišující a nepřiměřené útoky, které představují vážnou hrozbu pro životy civilistů.³⁴⁴ Prvotní reakci českého předsednictví, které v oficiálním komuniké nazvalo akci Izraele za obrannou, lze označit za selhání.³⁴⁵ Posléze se předsednictví pokusilo své selhání napravit a jménem celé EU vyzvalo k okamžitému a úplnému příměří.³⁴⁶

V průběhu 22denního konfliktu v Gaze a na jihu Izraele došlo k opakovanému osobnímu setkání AI ČR s ministrem zahraničních věcí Schwarzenbergem. Význam AI ČR totiž vzrostl díky tomu, že její kancelář facilitovala návštěvu zahraničních OOS zabývajících se Izraelem a Palestinou. Ty zjevně spatřovaly v kanceláři AI ČR přirozenou základnu pro své lobbistické aktivity na území ČR. AI ČR však kooperovala jen s těmi subjekty, které považovala za nestranné, tudíž nesympatizující s žádnou stranou konfliktu.³⁴⁷ Na těchto setkáních AI ČR požadovala zastavení dodávek zbraní, řešení humanitární situace a také vyšetření případů válečných zločinů.³⁴⁸ Předsednictví

³⁴⁰ AMNESTY INTERNATIONAL. *Srdce Evropy musí bít pro lidská práva.: Doporučení Amnesty International pro české předsednictví Evropské unie*. Brusel: prosinec 2008. s. 6.

³⁴¹ Miloš je prezident, na kterého mohu být hrdý. *Právo*. 16. 3. 2013. roč. 23. s. 7.

³⁴² <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/specialesession/9/docs/unffmgc_report.pdf>. p. 10.

³⁴³ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Dopis adresovaný ministru zahraničních věcí ČR* [bez názvu]. Praha: 4. ledna 2009.

³⁴⁴ Ibid.

³⁴⁵ KANIOK, Petr. *České předsednictví Rady EU - most přes minulost*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 156.

³⁴⁶ <<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/cfsp-statements/prohlaseni-predsednictvi-k-blizkemu-vychodu-5586/>>

³⁴⁷ Rozhovor, R 6.

³⁴⁸ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report*. Prague, 20 January- 3 February, 2009.

se bránilo řešení především posledního zmiňovaného bodu a soustředilo se na diplomatické výzvy. V tomto duchu vyzvalo 12. února v souvislosti s výsledky voleb budoucí izraelskou vládu, aby vynaložila veškeré úsilí na vytvoření nezávislého, demokratického, jednotného a životaschopného palestinského státu, který by žil v míru a bezpečí bok po boku s Izraelem.³⁴⁹ I přes výše uvedené aktivity je jednání českého předsednictví EU v průběhu operace „Lité olovo“ hodnoceno převážně negativně s tím, že reprezentace svou roli nezvládla.³⁵⁰

V samotném závěru předsednictví, poté co konflikt odezněl, se AI ČR začala věnovat prosazení požadavku stanoveném v memorandu, tedy podobu asociační dohody EU s Izraelem. Názor předsednictví v otázce uzavření nového akčního plánu se odlišoval od všeobecného názoru EK, která zkvalitnění vztahů mezi EU a Izraelem podmiňovala tím, aby se Izrael zavázal k pokračování mírových rozhovorů.³⁵¹ Celkový postoj české diplomacie (jak se ukázalo i v komunikaci s AI) zastával postoj bezpodmínečné potřeby povýšení vztahů – v tomto duchu byly i připravovány podklady pro nový akční plán. Nástup úřednické vlády podle představitelů AI ČR přinesl k problematice blízkého východu „vyváženější postoj“.³⁵² Prostřednictvím kontaktů ve vedení ČSSD měla navíc AI ČR příležitost ovlivňovat postoj české diplomacie, neboť její nominant stál v čele MZV.³⁵³ Následný průběh jednání Asociační rady, které proběhlo v závěru předsednictví v Lucembursku, ovlivnily další faktory včetně vývoje v regionu a změny postoje nové americké administrativy. Jednání Asociační rady, které se účastnil ministr zahraničních věcí ČR Jan Kohout, rozhodlo o zmražení vzájemných vztahů.³⁵⁴ Cíl stanovený AI byl tedy naplněn.

³⁴⁹ <<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/prohlaseni-predsednictvi-eu-k-vysledkum-voleb-v-izraeli-10--unora-2009-9371/>>

³⁵⁰ KANIOK, Petr. *České předsednictví Rady EU - mosSrtt přes minulost*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. s. 156.

³⁵¹ <<http://euobserver.com/foreign/28012/>>

³⁵² AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team: Team Report. Prague, 29 May-11 June, 2009.*

³⁵³ Rozhovor, R 6.

³⁵⁴ <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st10/st10709-re03.en09.pdf>>

7.3.4 Téma postavení Romů v EU

Zařazení tohoto tématu mezi priority pro kampaň na předsednictví souviselo se skutečností, že ČR má zkušenosti s vyloučením romské menšiny.³⁵⁵ AI ČR navíc usilovala o to, aby některá z priorit byla „lokálního“ charakteru, v neposlední řadě měla také záměr využít svou expertizu, kterou v tématu budovala od roku 2006.³⁵⁶

AI ne zvolila příliš atraktivní téma, když české předsednictví EU vyzvala k podpoře vypracování rámcové strategie EU pro inkluzi Romů. Ta měla přemostit dosavadní izolované kroky EU spočívající zejména ve směrnici č. 2000/43/EC, která státům ukládá zajistit Romům nediskriminační přístup ke vzdělání, práci, zdravotní péči a bydlení.³⁵⁷ EK pracovala na dalších nástrojích, které by byly lépe využitelné v praxi. Nová strategie měla pomoci koordinovat aktivity v boji proti diskriminaci vycházející jak od EU, tak i od členských států.³⁵⁸

Počet aktivit, které AI ČR na tématu postavení Romů v EU vykonala, byl nízký. Ze studovaných materiálů vyplývá, že se jednalo pouze o vypracování jednoho úředního dopisu a dvou setkání s referenty Úřadu vlády.³⁵⁹ Na počátku února 2009 AI ČR adresovala dopis novému ministru pro lidská práva Kocábovi, v kterém mu představila svá doporučení a požádala o osobní setkání.³⁶⁰ Toto setkání se však nepodařilo dojednat a téma se řešilo na nižší úrovni. Proběhla také schůzka s představitelkou Rady vlády pro záležitosti romské komunity, na níž měla AI ČR zjistit postoj ČR k přijetí celoevropského rámce. Setkání ukázalo, že česká reprezentace přenechává tento úkol Švédsku jako svému následovníku v předsednické roli.³⁶¹ Vzhledem k tomu, že česká reprezentace toto téma odsunula stranou, nepovažovala AI ČR za efektivní se tématu intenzivněji věnovat. Přijetí Evropského rámce totiž představovalo dlouhodobý proces. V průběhu předsednictví probíhalo pouze jednání na úrovni pracovních skupin expertů z jednotlivých členských zemí, ke klíčovému schvalování došlo v průběhu maďarského předsednictví EU, které si téma Romů zvolilo jako jednu z programových priorit.³⁶²

³⁵⁵ AMNESTY INTERNATIONAL. *Srdce Evropy musí bít pro lidská práva.: Doporučení Amnesty International pro české předsednictví Evropské unie*. Brusel: prosinec 2008. s. 3.

³⁵⁶ Rozhovor, R 6.

³⁵⁷ <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:CS:HTML>>

³⁵⁸ <http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf>

³⁵⁹ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Seznam odeslané a přijaté pošty Amnesty International ČR*. [Soupis pošty za roky 2007, 2008, 2009, 2010, 2011].

³⁶⁰ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Žádost o schůzku ve věci lidskoprávní dimenze českého předsednictví EU*. Praha: 3. 2. 2009. [Dopis adresovaný ministru pro lidská práva Michaelu Kocábovi]

³⁶¹ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report*. Prague, 20 January- 3 February, 2009.

³⁶² <http://www.eu2011.hu/files/bveu/documents/HU_PRES_STRONG_EUROPE_EN_3.pdf>. p. 8.

Můžeme tedy konstatovat, že v tématu postavení Romů, resp. v oblasti vzniku rámcové strategie pro inkluzi Romů v Evropě, nedošlo během českého předsednictví k významnému posunu a české předsednictví neprojevalo zájem se v tomto tématu aktivně angažovat.

Na evropské úrovni tedy AI ČR rezignovala na prosazování práv romské menšiny, naopak na domácím poli začala být v tomto směru aktivní a zapojovala se do aktivit OOS usilujících o potírání nárůstu extremistických činů. K rozvoji aktivistu došlo poté, co byl v březnu spáchán žhářský útok na dům romské rodiny ve Vítkově. S ohledem na závažnost činu se podařilo realizovat transnacionální mobilizační kampaň AI. Ta měla formu individuálních vzkazů od členů různých poboček AI vyjadřujících solidaritu poškozené romské rodině.³⁶³ Ačkoli se do akce zapojilo jen několik desítek aktivistů, přesto dodala na vážnosti domácímu aktivismu a symbolicky jej rozšířila.³⁶⁴ Transnacionální spolupráce tak poskytla dodatečnou vrstvu vyzkoušenému způsobu mobilizace na národní úrovni. V neposlední řadě měl tento případ transnacionálního aktivismu vyjádřit solidaritu obětem násilí.

7.4 Analýza uplatněného aktivistického repertoáru a nástrojů

7.4.1 Zhodnocení veřejné mobilizace

V průběhu předsednictví EU řídili představitelé ČR přes 3.000 zasedání, Praha i další místa se stala dějištěm meetingů mezinárodních rozměrů.³⁶⁵ Na tento fakt se AI ČR snažila reagovat. Největší mobilizační potenciál je možné spatřovat v událostech nejvyšší úrovně, především v podobě jednostranných i vícestranných summitů, které slibují koncentraci vlivných politických představitelů a prominentní mediální pokrytí. Přítomnost politických celebrit je nepochybně atraktivní pro řadové aktivisty. Přehled summitů konaných na území ČR a informaci, zda je AI ČR zvolila jako příležitost pro veřejnou mobilizaci, přináší příloha č. 6. Z tabulky vyplývá, že summity byly využity jako příležitost k veřejné mobilizaci pouze v jedné třetině z celkových možností.

³⁶³ AMNESTY INTERNATIONAL. *Enough is Enough: Solidarity action with Czech Roma Community*. Action circular. AI Index: EUR 108/. London: 2009.

³⁶⁴ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2009. Nedatováno. Interní dokument.

³⁶⁵ <http://www.eu2009.cz/assets/czech-presidency/programme-and-priorities/achievements/cz-pres_cisla_cs.pdf>

Příloha č. 6: Přehled summitů konaných v ČR v rámci českého předsednictví Radě EU

Název summitu	Datum	Aktivismus AI ČR
Neformální summit EU –USA	5. 4.	Ne
Summit EU – Japonsko	4. 5.	Ne
Summit EU – Kanada	6. 5.	Ne
Summit Východní partnerství	7. 5.	Ano
Summit Jižní koridor	8. 5.	Ne
Summit EU – Čína	20. 5.	Ano

Zdroj: Autorka, Pramen: www.eu2009.cz, AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2009.*

Příležitost pro mobilizaci však nezahrnují pouze události typu summitů. Akce, které jsou postaveny na vizuální stránce či jsou speciálně konstruovány jen za účelem medializace, zahrnují riziko, že média budou věnovat pozornost formě ztvárnění, nikoli problému, na který chtějí upozornit.³⁶⁶ Novinář tedy klíčovou informaci spatřuje ve způsobu protestu, nikoli v jeho obsahu. S tím je však AI ČR srozuměna a zohledňuje toto riziko při plánování akcí a zároveň je využívá jako příležitost. V průběhu šesti měsíců předsednictví AI ČR zorganizovala deset veřejných a virtuálních akcí, které se obracely na české předsednictví EU.³⁶⁷

Tématu války proti teroru byla věnována jedna veřejná akce, a to výzva, aby bylo české předsednictví nápomocno při uzavření tábora Guantánamo. Happening byl zorganizován při příležitosti 7. výročí vzniku tábora Guantánamo. Happening vizuálně

³⁶⁶ REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. 2004. s. 278-279.

³⁶⁷ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Evaluation of the Operational plan 2009*. [2010]. *Hodnocení operačního plánu za rok 2009*. p. 1-6.

atraktivně zpracován, zúčastnily se ho však méně než dvě desítky aktivistů a k masovější mobilizaci tedy nedošlo.³⁶⁸

Vůči českému předsednictví kriticky vyznívající happening nazvaný „*Gaze nepomůžou fráze*“ uspořádala AI ČR v souvislosti s děním v Izraeli a na palestinských územích. Jeho terčem se stal ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg kvůli bezvýhradné podpoře kroků Izraele. Cílem akce bylo připomenout českému předsednictví EU, že se v jednáních se svými partnery nesmí spokojit jen s politickými frázemi. Mělo by usilovat o dodržování humanitárního práva a vyšetření válečných zločinů spáchaných oběma stranami konfliktu.³⁶⁹ Happeningu se opět zúčastnil jen malý počet aktivistů, dle záznamů AI ČR 10-15 osob.³⁷⁰ Kancelář AI ČR však usilovala v souvislosti s krizí v Gaze především o transnacionální mobilizaci, neboť také další pobočky AI v regionu pořádaly protesty. Záměrem bylo uspořádat masovou mobilizaci transnacionálního charakteru, která by kromě vyjádření solidarity s oběťmi konfliktu vyslala také důrazný apel směrem k českému předsednictví, jehož kroky v této oblasti nebyly úspěšné. Snaha o celoevropskou mobilizaci skončila nezdarem kvůli nedostatečné koordinaci práce evropských poboček AI i kvůli složitému rozhodovacímu procesu Mezinárodního sekretariátu AI, který zdlouhavě zvažoval svou reakci, až mezi pobočkami a jejich aktivisty přestal být zájem o mobilizaci.³⁷¹

AI byla schopna realizovat pouze virtuální petici vyzývající české předsednictví k akci na podporu civilistů ohrožených konfliktem v Gaze. „*Země EU musí odložit stranou odlišnosti ve svých názorech a vyslat oběma stranám konfliktu jasný signál, že musí dodržovat mezinárodní humanitární právo a zastavit nezákonné útoky,*“³⁷² vyzývala petice. Počet signatářů takto formulované akce dosáhl méně než 500, což s ohledem na to, že se jednalo o prominentní konflikt, nemůže být hodnoceno jako úspěch.³⁷³ Oproti tomu zájem vyvolaly veřejné diskuse, které AI ČR uspořádala proto, aby využila návštěvy zástupců zahraničních OOS zabývajících se Izraelem a palestinskými územími, kteří přijeli do hlavního města ČR lobbovat u českého

³⁶⁸ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. Hodnocení akcí za rok 2009. [2010]

³⁶⁹ <<http://www.amnesty.cz/z446/gaze-nepomuzou-fraze-vyzvali-aktiviste-ministra-schwarzenberga>>

³⁷⁰ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení akcí 2009*. [2010]. Interní dokument.

³⁷¹ Rozhovor, R 6.

³⁷² AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Konflikt v Gaze: Zastavte ztráty na lidských životech*. Praha: únor 2009. [Výzva Amnesty International ČR adresovaná ministru zahraničních věcí ČR Karlu Schwarzenbergovi].

³⁷³ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení akcí 2009*. [2010]. Interní dokument.

předsednictví za své zájmy. Dvě uspořádané diskuse v Praze navštívily desítky účastníků.³⁷⁴

Značnou příležitost pro mobilizaci přinesl pobyt prezidenta USA Baracka Obamy v Praze. AI ČR se však rozhodla na tuto příležitost nezareagovat, neboť podle jejích pracovníků na sebe soustředili pozornost aktivisté protestující proti umístění protiraketové základny v Brdech.³⁷⁵ AI ČR přesto nechtěla zůstat pasivní a snažila se zorganizovat návštěvu bývalého zajatce z Guantánama v Praze, který měl absolvovat setkání s českými novináři i s úředníky a politiky. Kancelář AI ČR proto několik týdnů komunikovala s Mezinárodním sekretariátem AI. Vyjednávání však několik dní před příjezdem prezidenta Obamy organizačně zkolabovalo, částečně vinou mezinárodní centrály AI, částečně vinou nedostatečných kapacit české pobočky AI.³⁷⁶ Výsledkem byl pouze písemný vzkaz propuštěného zajatce z Guantánama zaslaný před summitem, který však AI ČR mediálně, ani jiným způsobem nevyužila.³⁷⁷

Je zjevné, že AI ČR ustoupila od klasického aktivismu majícího formu demonstrací a organizovala spíše happeningy, které nevyžadují masivní účast veřejnosti. Výjimku tvoří shromáždění při příležitosti Dne Tibetu, na kterém bylo české předsednictví EU vyzváno k akci proti útlaku v tomto regionu. Demonstrace se dle odhadů AI ČR zúčastnilo 200 – 300 osob.³⁷⁸ Jedná se však o tradiční akci, které se každoročně účastní obdobný počet účastníků.³⁷⁹ Následující veřejná akce týkající se tohoto tématu pořádaná při příležitosti summitu EU - Čína byla již opět koncipována jako vizuální happening „profesionálních aktivistů“ a nepočítala s rozsáhlejší účastí veřejnosti, i když o ni usilovala a vyzývala k účasti členskou základnu AI ČR.³⁸⁰

Přehled veřejných a virtuálních akcí AI ČR uspořádaných v rámci předsednictví přináší příloha č. 7, v níž jsme se snažili zhodnotit i efektivitu mobilizace, jejímž indikátorem byl počet aktivistů. Na základě konzultace s pracovníky AI ČR za úspěšnou mobilizaci (ohlas) považujeme, pokud se veřejné akce zúčastnilo alespoň 20 aktivistů,

³⁷⁴ Rozhovor, R 6.

³⁷⁵ Rozhovor, R 6.

³⁷⁶ Rozhovor, R 6.

³⁷⁷ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report*. Prague, 6-16 April, 2009.

³⁷⁸ Rozhovor, R 6.

³⁷⁹ <[³⁸⁰ <\[76\]\(http://www.amnesty.cz/zpravy/Paralelni-summit-EU-Cina-Nemlcte-o-lidskych-pravech/></p>
</div>
<div data-bbox=\)](http://www.amnesty.cz/z767/happening-tibet-nas-pali-prilakal-stovky-lidi.></p>
</div>
<div data-bbox=)

respektive 500 v případě virtuální akce. Informace o počtu aktivistů byly získány z monitorovacích zpráv kanceláře AI ČR. Zároveň bylo sledováno, zda se téma prosadilo na mediální agendu. Za akci, kterou se podařilo prosadit na mediální agendu, považujeme takovou, o které byly publikovány alespoň 3 zprávy, a to bez ohledu na typ média.³⁸¹

Příloha č. 7: Přehled veřejných a virtuálních akcí pořádaných kanceláří AI ČR a hodnocení jejich úspěšnosti

Téma/Adresát	Typ akce	Účast aktivistů	Prosazení na mediální agendu
Válka proti teroru	Happening – výročí Guantánama	NE	ANO
Válka proti teroru	Virtuální akce – výročí Guantánama	NE	Nemedializováno
Izraelsko-palestinský konflikt	Veřejná diskuse – při příležitosti návštěvy zahraničních OOS	ANO	NE
Izraelsko-palestinský konflikt	Veřejná diskuse – při příležitosti návštěvy zahraničních OOS	ANO	NE
Izraelsko-palestinský konflikt	Virtuální akce – výzva k českému předsednictví	ANO	Nemedializováno
Izraelsko-palestinský konflikt	Happening - nesouhlas s postojem českého předsednictví	NE	ANO

³⁸¹ Tento indikátor není sledován u virtuálních akcí, které nebyly medializovány.

Bezpráví v Číně	Demonstrace - při příležitosti Dne Tibetu	ANO	ANO
Jiné	Demonstrace – při příležitosti summitu Východní partnerství	NE	NE
Bezpráví v Číně	Virtuální akce - k summitu EU-Čína	ANO	Nemedializováno
Bezpráví v Číně	Happening - k summitu EU – Čína	ANO	ANO

Zdroj: Autorka, Pramen: AMNESTY INTERNATIONAL ČR. Monitoring mediálních výstupů za rok 2009.

Jak ukazuje výše uvedený přehled aktivismu AI ČR, mobilizační potenciál nebyl v průběhu předsednictví plně využit. Pouze jediné veřejné akce se zúčastnilo více než 100 účastníků. Samotná databáze elektronických kontaktů, kterou AI ČR spravuje, přitom obsahuje téměř 6.000 osob.³⁸² Jejich adresáti byli předem informováni o akcích a vyzýváni k účasti, AI ČR se snažila oslovit i širší veřejnost prostřednictvím webových stránek a sociálních sítí. K mobilizaci veřejnosti napomáhá kritická rétorika, která však nepochybně více funguje u domácích témat, než u témat týkajících se EU. Pracovníci AI ČR uvádějí jako příčinu, proč nedošlo k masivnější mobilizaci, pád vlády Mirka Topolánka. S nástupem úřednické vlády ztratila podle AI ČR snaha o takové vyjádření politického názoru potřebný náboj.³⁸³

Kromě demonstrací či happeningů patří mezi tradiční nástroje aktivismu také podepisování petic. To bylo dříve chápáno spíše jako okrajová a nekonvenční politická aktivita, dnes představuje často využívanou formu politické participace.³⁸⁴ S nástupem moderních komunikačních technologií stále častěji nabývá formy virtuálního aktivismu AI ČR se snaží mobilizovat veřejnost také prostřednictvím virtuálních petic či virtuálních akcí, avšak dosud s nepřesvědčivými výsledky, jak je doloženo výše. Výsledky virtuálního aktivismu, který může pomoci překonat neochotu veřejnosti

³⁸² Rozhovor, R 6.

³⁸³ Rozhovor, R 1.

³⁸⁴ VLACHOVÁ, Klára, LEBEDA, Tomáš. Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě. *Sociologický časopis*. 2006, roč. 42, č. 1, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd. s. 31.

navštěvovat fyzicky veřejné akce, lze hodnotit jako nedostatečné, což vyplývá z přílohy č. 2. Mobilizace prostřednictvím internetu dosáhla počtu maximálně několika stovek signatářů virtuálních výzev.³⁸⁵

7.4.2 Zhodnocení medializace problémů

Předsednictví bylo nepřetržitě sledováno domácími i zahraničními médii. Pro OOS však nebylo snadné překročit práh mediální pozornosti. Hlavní oporou mediální práce AI ČR bylo vydávání tiskových zpráv a kontaktování novinářů prostřednictvím avíz či pozvámek.³⁸⁶

V období od 17. prosince 2008 do 30. 6. 2009 vydala AI ČR 23 tiskových zpráv, které souvisely s tématem EU. Většina z nich se soustředila na zahraniční vztahy EU, nikoli na vnitroujní otázky. Tematické rozdělení tiskových zpráv ukazuje příloha číslo 8. Tato tabulka rovněž sleduje, zda se zprávám podařilo překonat práh pozornosti médií a zda byly zveřejněny. Hodnotí také míru úspěšnosti jednotlivých zpráv, tedy zda byly zveřejněny alespoň v jednom médiu, či získaly širší pozornost a byly v různých typech médií publikovány nejméně třikrát. Toto hodnocení bylo provedeno za pomoci databáze mediálních výstupů, kterou kancelář AI ČR spravuje.

Příloha č. 8: Vydané tiskové zprávy AI ČR související s českým předsednictvím EU a úspěšnost jejich prosazení do mediální agendy (období 17.12.2008-30.6.2009)

Téma	Název tiskové zprávy	Publikováno 1x	Publikováno 3x
Problematika EU /obecná agenda předsednictví	Výzvy pro české předsednictví - uzavření Guantánama, lidská práva v Číně a Izraeli nebo postavení Romů v EU	Ano	Ne
	AI: odstraňte bariéry, které Evropanům brání	Ne	Ne

³⁸⁵ Rozhovor, R 6.

³⁸⁶ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2009*. Nedatováno.

	v naplňování lidských práv		
	České předsednictví EU a lidská práva: Rozporuplný výsledek	Ano	Ne
Válka proti teroru	Evropa musí pomoci Obamovi uzavřít Guantánamo	Ano	Ne
	Evropa by měla pomoci zavřít Guantánamo	Ne	Ne
	Summit EU-USA: šance zahájit zodpovědnou spolupráci	Ne	Ne
	AI: ČR by měla nabídnout přijetí zajatců z Guantánama	Ano	Ne
	AI: ČR by měla podpořit uzavření Guantánama	Ne	Ne
Bezpráví v Číně	Rok pro protestech v Tibetu zesílila represe	Ano	Ano
	Před čínskou ambasádou proběhne demonstrace kvůli Tibetu	Ano	Ano
	Premiér převezme výzvu k summitu EU-Čína	Ano	Ano
	Paralelní summit EU-Čína: Nemlčte o lidských právech	Ano	Ano
Izraelsko-palestinský konflikt (včetně krizové reakce v rámci konfliktu v pásnu Gazy)	AI vyzývá Izrael a palestinské skupiny k zastavení nezákonných útoků	Ano	Ano
	Pásmo Gazy musí být okamžitě zpřístupněno humanitárním pracovníkům	Ne	Ne
	České předsednictví musí vyzvat všechny strany konfliktu v Gaze k zastavení útoků	Ano	Ne
	Evropa musí být rozhodnější při řešení krize v pásnu Gazy	Ano	Ano
	Konflikt v Gaze: je třeba zbraňové embargo	Ano	Ano
	Konflikt v Gaze: žádejte odpovědnost za porušování lidských práv	Ne	Ne
	Gaze nepomůžou fráze: Konflikt v podobě komiksu	Ano	Ano
	Gaze nepomůžou fráze, vyzvali aktivisté ministra Schwarzenberga	Ano	Ne
	Izrael/Palestina: Mise nevládních organizací v Praze	Ne	Ne
	Zbraně z USA a EU byly v Gaze použity v rozporu s válečným právem	Ano	Ano

Ostatní	Jednejte nejen o energetice, ale také o lidských právech	Ano	Ne
----------------	--	-----	----

Zdroj: Autorka, Pramen: AMNESTY INTERNATIONAL. Monitoring mediálních výstupů za rok 2009.

Většina tiskových zpráv byla vydána k některému ze čtyř prioritních témat předsednictví.³⁸⁷ AI ČR tedy dokázala dobře soustředit své kapacity a sledovat zvolené cíle. Z údajů je zřejmé, že do mediální agendy se podařilo prosadit jen některé problémy. Média, pro která předsednictví představovalo prioritní téma a adaptovala složení svých redakcí s cílem tuto událost dobře pokrýt, nevykazovala prakticky žádný zájem o agendu lidských práv jako takovou. Neúspěch zaznamenala již prvotní snaha AI ČR představit novinářům svá doporučení pro české předsednictví, které AI ČR učinila ve zprávě nazvané „*Výzvy pro české předsednictví - uzavření Guantánama, lidská práva v Číně a Izraeli nebo postavení Romů v EU*“. V souvislosti s neúspěšnými snahami AI ČR prosadit témata lidských práv na mediální agendu, je namístě si uvědomit, že problém, o jehož řešení organizace usiluje, je často podroben rámování či přerámování s cílem zvětšit šance na jeho řešení.³⁸⁸ Organizace, pro kterou nedostatečné mediální pokrytí priorit pro předsednictví znamenalo riziko nesplnění vytčených cílů, se rozhodla pozměnit svou strategii. Upravila původní tiskovou zprávu a snažila se její přepracovanou verzi opětovně prosadit do mediální agendy pod názvem „*AI: odstraňte bariéry, které Evropanům brání v naplňování lidských práv*“.³⁸⁹ Zpráva byla vydána v den, kdy premiér Topolánek a vicepremiér Vondra prezentovali priority českého předsednictví EU.³⁹⁰ AI ČR reagovala na jejich slova a snažila se tak, aby se toto sdělení doplnilo články o prezentaci obou politiků, které se v médiích hojně opakovaly. To se však nepodařilo, naopak potvrdilo nezájem médií o agendu jiných než státních aktérů či hodnocení kroků vlády, které by obsahovalo reflexi nevládního sektoru.³⁹¹

³⁸⁸ MCCARTHY John D., SMITH, Jackie, ZALD, Mayer N. Accessing public, media, electoral, and governmental agendas. In MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. (eds.). *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996, 9th reprinting 2008. p. 310.

³⁸⁹ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *AI: odstraňte bariéry, které Evropanům brání v naplňování lidských práv.: Tisková zpráva*. Praha: 5. 1. 2009.

³⁹⁰ Např. zde: <<http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-32231990-vlada-schvalila-priority-ceskeho-predsednictvi-budou-ve-znameni-tri-e>>

³⁹¹ AMNESTY INTERNATIONAL ČR Monitoring mediálních výstupů Amnesty International ČR za rok 2009.

Jak vyplývá z Přílohy č. 8, jako efektivnější je možné vyhodnotit komunikaci v rámci krizové reakce související s děním v Gaze, zejména pak tiskové zprávy, které byly provázány s veřejným aktivismem – mobilizací umožňující pořídit audio-vizuální dokumentaci. To odpovídá poznatku, že organizování pseudoudálostí je výrazem vnímání skutečnosti, že média sehrávají klíčovou roli v politickém procesu. Vstup do mediální agendy tedy tyto pseudoudálosti usnadňují.³⁹² Mezi témata, která v médiích zaznamenala ohlas, kromě konfliktu v Gaze/Izraeli patřila situace v Číně. V tomto případě se jedná o stát naplňující zpravodajskou hodnotu významu a navíc je část české veřejnosti (i části médií) k tématu lidských práv v Číně senzitivní.³⁹³ Naopak, téma války proti teroru či vztahů Unie s USA se medializovat nepodařilo. Tento stav může být zapříčiněn skutečností, že v tomto tématu média akcentovala jiné priority (zejména otázku americké radarové základny v ČR).

Pokud zkoumáme vnitřní témata EU, z dostupných dokumentů vyplývá, že AI ČR v rámci kampaně na českém předsednictví nepublikovala žádnou zprávu týkající se postavení Romů. Pro prosazení tohoto tématu na agendu byly zvoleny jiné nástroje než mediální práce.³⁹⁴

Aktivity AI ČR s cílem ovlivňovat mediální agendu prokazují, že organizace si je vědoma principů mediální logiky, zejména co se načasování, ale také formálního zpracování mediálních výstupů týče. Jako problematická se jeví být obsahová složka mediální komunikace, neboť v textu výstupů pro média se objevují vágní, nekonkrétní výzvy, např. výrazy typu: „*vyslat jasný signál*“ nebo „*Amnesty International od EU očekává konzistentní a věrohodnou politiku lidských práv na území EU i v rámci její zahraniční politiky*“.³⁹⁵

7.4.3 Zhodnocení lobbingu

Jednou z metod, kterou AI ČR použila během českého předsednictví, bylo přímé kontaktování politických představitelů či úředníků, které se odehrávalo nejčastěji písemnou formou (úřední dopis či e-mail), méně často také prostřednictvím

³⁹² REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. 2004. s. 197.

³⁹³ Tuto skutečnost potvrdila dle autorky medializace tématu lidských práv v Číně při příležitosti konání olympijských her v Pekingu v roce 2008.

³⁹⁴ Je třeba uvést, že romské otázky se AI ČR v průběhu předsednictví věnovala na domácí úrovni, a to v souvislosti s nárůstem aktivit krajně pravicových uskupení.

³⁹⁵ AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výzvy pro české předsednictví - uzavření Guantánama, lidská*

telefonického setkání či osobní schůzky. Seznam došlé a přijaté pošty AI ČR ukazuje, že ve sledovaném období bylo různým adresátům odesláno 42 úředních dopisů, za stejné období bylo zdokumentováno jen šest odpovědí.³⁹⁶ To potvrzuje názor, že ačkoli se v politické diskusi hovoří o OOS jako o nezbytné součásti demokratického života, naopak část politické reprezentace zastává názor, že občané se mají vyjadřovat téměř výhradně u voleb a jinou angažovanost jim nepřiznávají.³⁹⁷

Jak bylo doloženo již v kapitole č. 7.2.4., v průběhu českého předsednictví byl charakteristický nezájem vrcholných politických představitelů o komunikaci s AI ČR. Funkční komunikaci se oproti tomu podařilo navázat s některými centrálními úřady, zejména s MZV a některými zástupci MV ČR, o čemž svědčí i výpověď pracovnice AI ČR: *„Úplně jinak pak samozřejmě vycházely osobní vazby například na MZV a MV, které jsme si se Štěpánem postupně vybudovali v souvislosti s War on Terror. Pracovat s dopisy od stolu je samozřejmě nejjednodušší, ale efektivita je minimální. Proto jsem ráda, že se nám podařilo alespoň v nějakých oblastech získat síť kontaktů, které nás informovaly, a my zase je.“*³⁹⁸

Bez výsledků však zůstala komunikace s Ministerstvem pro lidská práva (MLP), které by z podstaty mělo být přirozeným partnerem pro OOS. Příčinou v tomto případě nebyla neochota jeho pracovníků, ale skutečnost, že AI ČR vyhodnotila tento úřad jako slabý a tedy z jejího pohledu nebylo efektivní s ním komunikovat.³⁹⁹

Pád vlády Mirka Topolánka, k němuž došlo zhruba v polovině běhu předsednictví, na jednu stranu zhoršil šance AI ČR prosazovat lidská práva formou tradiční mobilizace (demonstrace atd.), zároveň však otevřel nový prostor v oblasti politické arény. Podle organizace s nástupem úřednické vlády došlo ke zjevnému zlepšení komunikace.⁴⁰⁰ Zároveň AI ČR získala možnost prosazovat své zájmy u českého předsednictví prostřednictvím ČSSD, jejíž politika byla s některými stanovisky AI ČR více v souladu. Navíc nominant této strany Jan Kohout stál v čele ministerstva zahraničí, k němuž organizace adresovala podstatnou část svých apelů. V průběhu předsednictví AI ČR navíc rozvíjela již dříve navázané vztahy s poslanci za SZ, kteří jí

práva v Číně a Izraeli nebo postavení Romů v EU.: Tisková zpráva. Praha: 18. 12. 2008.

³⁹⁶ *Seznam odeslané a přijaté pošty Amnesty International ČR.* [Soupis pošty za roky 2007, 2008, 2009, 2010, 2011].

³⁹⁷ <<http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programova-prohlaseni-74856>>

³⁹⁸ Rozhovor, R 6.

³⁹⁹ Rozhovor, R 3.

⁴⁰⁰ Rozhovor, R 3.

zajistili přístup k informacím, ale také k vrcholným představitelům včetně premiéra Jana Fischera, jak je patrné z popisu v kapitole č. 7.3.1.

Předpoklad, že politická reprezentace v důsledku předsednictví bude připravena a více otevřena vést komunikaci se širším spektrem aktérů včetně OOS, se nenaplnil. Oproti tomu zapojení ČR do struktur EU mělo dopad na jednání a vztah úředníků centrálních úřadů k aktivistům. Ti byli více ochotni naslouchat jejich argumentům, neboť získali unikátní informace o tématech, která v ČR nebyla diskutována a která v době, kdy ČR není zodpovědná za vedení Rady EU, mohli ponechat na okraji svého zájmu.

7.5 Zodpovězení hypotéz

Poté, co jsme provedli rekonstrukci a zhodnocení uplatněného aktivistického repertoáru a nástrojů AI ČR v souvislosti s předsednictvím Radě EU, můžeme ověřit platnost tří hypotéz formulovaných v úvodu této práce. Platnost hypotéz stanovíme za pomoci indikátorů mobilizační a transakční kapacity. Indikátor mobilizační kapacity jsme definovali na základě počtu účastníků veřejných akcí a počtu signatářů virtuálních akcí. Provedli jsme komparaci akcí uspořádaných během prvních šesti měsíců let 2008, 2009 a 2010. Počet akcí a množství jejich účastníků bylo možné zrekonstruovat díky materiálům z archivu AI ČR. V tomto případě se jednalo především o operační plány organizace pro roky 2008-2010 a také díky výstupům z hodnocení Operačních plánů za stejné období. Vzhledem k tomu, že chod AI ČR značně závisí na finanční podpoře poskytované mezinárodní centrálou AI, je nucena detailně a zodpovědně zaznamenávat a vykazovat vykonané aktivity za účelem hodnocení činnosti poskytovatelem grantu. Dále jsme použili výkazy vypracované kampaňovým oddělením organizace (tzv. *Hodnocení kampaní*), které byly vedeny se značnou precizností a umožnily sestavit kompletní přehled akcí organizovaných kanceláří AI ČR, včetně věrohodného odhadu počtu zapojených aktivistů. Je třeba uvést, že případě veřejných akcí jsou obvykle k dispozici pouze odhady počtu aktivistů, které provedli pracovníci AI ČR. V případě virtuálních akcí jsou k dispozici přesné údaje. Do hodnocení jsou zahrnuty i veřejné a virtuální akce, které AI ČR pořádala v koalici s dalšími OOS.

Příloha č. 9: Počty účastníků veřejných a virtuálních akcí AI ČR

Počet aktivistů	2008	2009 (z toho akce týkající se předsednictví)	2010
0 – 20	4	6 (6)	3
20 – 100	0	2 (2)	1
100 a více	2	2 (1)	2
Virtuální akce			
0 – 500	1	4 (3)	2
501 – 3 000	0	0	1
3 001 a více	1	1 (0)	1

Zdroj: Autorka, Pramen: AMNESTY INTERNATIONAL ČR: *Hodnocení akcí 2008*, *Hodnocení akcí 2009*, *Hodnocení akcí 2010*.

V první hypotéze se ptáme, zda došlo k nárůstu kapacit v oblasti mobilizace aktivistů. Zda tudíž došlo k nárůstu počtu akcí pořádaných kanceláří AI ČR, jejichž počet účastníků přesáhl počet 100 v případě veřejných akcí, resp. 500 v případě virtuálních akcí. České předsednictví Radě EU naplňovalo charakteristiky unikátní struktury politické příležitosti, AI ČR se proto snažila zapojovat do svých akcí aktivisty prostřednictvím několika metod. Oproti dalším dvěma sledovaným obdobím (roky 2008 a 2009) došlo k mírnému nárůstu celkového počtu veřejných i virtuálních akcí, k významnému nárůstu mobilizačního potenciálu organizace však nedošlo. To dokládá především nízký počet účastníků veřejných akcí, jako jsou demonstrace či happeningy, ale také nízký počet signatářů virtuálních petic. Počet účastníků veřejných akcí se až na dvě výjimky pohyboval maximálně v desítkách aktivistů. Posun v možnostech

mobilizace nepřinesl ani virtuální aktivismus, neboť většina akcí pořádaných v prostředí internetu dosáhla podpory méně než 500 aktivistů.⁴⁰¹ Dále je třeba uvést, že některé příležitosti k mobilizaci, např. prominentní summit EU-USA, nebyly ze strany AI ČR žádným způsobem využity. Platnost hypotézy č. 1, tedy že s ohledem na příležitost českého předsednictví EU dojde k nárůstu počtu aktivistů zapojených do akcí AI ČR, tato diplomová práce nepotvrdila.

Hypotéza č. 2 zkoumá transakční kapacity AI ČR a předpokládá, že došlo k jejímu zapojení do domácích i transnacionálních aktivistických sítí s větší intenzitou než v obdobích, kdy nebyla otevřena tato struktura politické příležitosti.

Transakční kapacitu AI ČR jsme se snažili změřit dvěma indikátory, a to počtem uzavřených koalic včetně jednorázových případů neformální koaliční spolupráce, a počtem transnacionálních akcí organizovaných kancelářmi AI ČR. V případě koalic jsme do hodnocení zahrnuly takové, které měly podobu formalizované spolupráce dvou nebo více subjektů, nebo měly za výsledek konkrétní hmatatelný výstup – např. společné prohlášení. Seznam koalic, jichž byla AI ČR členkou ve sledovaném rozmezí let 2008-2010, přináší příloha č. 10. Údaje o uzavřených koalicích jsou získány z Operačních plánů AI ČR pro sledované roky a jejich hodnocení.

⁴⁰¹ Výjimku tvoří jedna virtuální akce, do níž se zapojilo více než 3.000 účastníků. Ta však nesouvisela s kampaní k českému předsednictví.

Příloha č. 10 : Počet uzavřených koalic či sítí - transakční indikátor č. 1

2008	2009	2010
Koalice za mezinárodní trestní soud	Koalice za mezinárodní trestní soud	Koalice za mezinárodní trestní soud
Koordona – koalice proti násilí na ženách	Koordona – koalice proti násilí na ženách	Koalice za zodpovědný byznys
Nezávislá platforma za práva migrantů	Nezávislá platforma za práva migrantů	Nezávislá platforma za práva migrantů
Koalice pro Tibet	Neformální koalice organizací proti extremismu	Neformální koalice organizací proti extremismu
	International Campaign for Tibet	
	Turkmen Helsinki Committee	
	B'Tselem, Crisis Response	
	Euro-Mediterranean Human rights network	

Pramen: Autorka, Zdroj: AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team: Team Report*. Prague, 16 December 2008 – 29 July 2009, AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2008*, AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Evaluation of the Operational plan 2009*, AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2010*.

Jakkoli si AI ČR uvědomuje význam budování koalic, v praxi prokázala malou schopnost budovat partnerství.⁴⁰² Pro kampaň v rámci českého předsednictví EU nebylo

⁴⁰² *Strategický plán občanského sdružení Amnesty International Česká republika pro období let 2008-2010*. Praha: 2007. s. 4.

navázáno žádné formalizované partnerství s dalšími nestátními aktéry, které by umožnilo překonat nedostatky vyplývající z omezených kapacit organizace. Spolupráce AI ČR s dalšími organizacemi byla navíc značně opatrná, neboť její zástupci měli obavy z poškození dobrého jména.⁴⁰³ Z těchto důvodů organizace odmítla spolupráci s aktivisty věnujícími se boji proti vybudování americké radarové základny v Brdech, problematická byla také spolupráce s OOS pracujícími na tématu izraelsko-palestinského konfliktu, komplikace se vyskytly i u relativně jednoznačného tématu jako lidská práva v Číně.⁴⁰⁴ Oproti domácím koalicím jsme zaznamenali značný posun v oblasti transnacionálních koalic, neboť AI ČR se v době českého předsednictví účastnila celkem čtyř transnacionálních koalic, a to v tématech lidská práva v Číně a izraelsko-palestinský konflikt. V dalších dvou sledovaných obdobích, tedy v roce 2008 a 2009, AI ČR neprokázala schopnost se obdobné přeshraniční mobilizace účastnit. Platnost hypotézy č. 2 se tedy podařilo prokázat, neboť AI ČR využila české předsednictví EU jako politické příležitosti k zapojování do transnacionálních koalic a sítí.

Příloha č. 11: Počet zorganizovaných transnacionálních akcí - transakční indikátor č. 2

	2008	2009	2010
Počet veřejných transnacionálních akcí	0	0	0
Počet transnacionálních virtuálních akcí	0	1 ⁴⁰⁵	1
Počet transnacionálních akcí celkem	0	1	1

Zdroj: Autorka, Pramen: AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení akcí 2008*, AMNESTY INTERNATIONAL ČR: *Hodnocení akcí 2009*, *Hodnocení akcí 2010*.

Třetí hypotéza zohledňuje existenci masové členské základny AI v zemích EU jako faktor, který může zesílit strukturu politické příležitosti. Předpokládá tedy, že AI

⁴⁰³ Rozhovor, R 6.

⁴⁰⁴ Rozhovor, R 6.

⁴⁰⁵ Tato akce nesouvisela s agendou AI pro české předsednictví EU, týkala se však jednoho z prioritních

ČR za účelem zvýšení svého vlivu zorganizovala alespoň jeden případ transnacionální mobilizace nejméně dvou dalších poboček AI.

Jak dokládají údaje v příloze č. 11, v průběhu českého předsednictví EU nezorganizovala AI ČR ani jednu veřejnou akci, která by byla založena na přeshraniční spolupráci poboček AI. Oproti tomu jisté výsledky vykazuje transnacionální virtuální aktivismus, neboť v prvním pololetí roku 2009 byla uspořádána jedna transnacionální mobilizace, a to výzva k projevení solidarity s romskou rodinou, která se stala obětí žhářského útoku. Platnost hypotézy č. 3 se podařilo prokázat, neboť AI ČR v průběhu českého předsednictví Radě EU provedla pokus o mobilizaci mezinárodní členské základny prostřednictvím virtuálního aktivismu.

8. Závěr

Tato práce provedla rekonstrukci a analýzu aktivit české pobočky mezinárodní organizace hájící lidská práva AI ČR s ohledem na výjimečnou příležitost, která se českým státním i nestátním aktérům nabídla v podobě českého předsednictví Radě EU. Pozornost je věnována dopadům proměny mezinárodního i domácího kontextu na činnost nestátního aktéra. Členství v EU přineslo novou arénu, kterou se zkoumaná organizace rozhodla využít s cílem prosadit vybraná témata lidských práv na veřejnou agendu. Organizace tedy ve své práci zohlednila příležitosti vyplývající z mezinárodního prostředí. Otevření struktury politické příležitosti umožnilo AI ČR prosazovat témata lidských práv a do jisté míry také ovlivňovat tvorbu a implementaci veřejných politik. Oproti tomu její schopnosti mobilizace veřejnosti se ukázaly být jako značně omezené, a to co se týče domácí, tak i transnacionální mobilizace. Přesto však můžeme konstatovat, že došlo k rozvoji kapacit v oblasti transnacionální mobilizace.

Politická příležitost spočívá ve vztahu mezi organizací a okolním světem, zaměřili jsme proto naše zkoumání také na organizační stránku aktivismu AI ČR. V tomto ohledu jsme identifikovali několik závažných nedostatků. Kořeny problematického nastavení leží v disfunkční organizační struktuře AI na mezinárodní úrovni, což prokázaly rozhovory s respondenty i analyzované dokumenty. Propracovaná vnitřní struktura organizace by měla napomáhat stabilnímu a hladkému chodu AI. Reálně však organizační složitost a byrokracie rozhodování a zároveň snaha o zachování demokratických principů v chodu hnutí komplikuje každodenní práci a omezuje flexibilitu a akceschopnost. Anomální organizační postavení Kanceláře AI pro EU, která je zodpovědná za koordinaci aktivit týkajících se politiky EU, spolu s nepochopením významu EU v rámci mezinárodní centrály AI a absencí společné strategie pro práci na Evropě mají za následek, že AI není schopna vystupovat na úrovni EU plnou vahou a využít všech svých možností. Přesto snahy organizace o prosazení lidskoprávní perspektivy na agendu předsednictví vykázaly konkrétní výsledky v polovině sledovaných témat, jak dokládáme v kapitole č. 7.

V politickém procesu hrají významnou roli média, pro získání podpory veřejnosti i zajištění dopadu na politický proces usilují OOS proniknutí do mediální

agendy. Z toho důvodu bylo provedeno kvantitativní zhodnocení mediálních výstupů organizace, které umožnilo definovat efektivitu komunikačních aktivit.

AI ČR neuspěla ve snahách mediálně prosadit téma lidských práv jako převládající diskurz obklopující české předsednictví EU. Na mediální agendu se podařilo prosadit především zprávy o přímých veřejných akcích, které byly vizuálně atraktivní. Ačkoli se těchto akcí účastnil jen omezený počet aktivistů, jejich přínos spočíval zvláště ve schopnosti proniknout na mediální agendu. Média přitom mohla opomíjet samotná lidskoprávní témata (obsah protestu) a informovat pouze o procesní povaze akce - počet účastníků, počet dohlížejších policistů, hrozba konfrontace apod. Takový pohled může produkovat stereotypy, zároveň v povědomí části veřejnosti může tento typ aktivit činnost OOS devalvovat.

Nahlíženo perspektivou roku 2012, v jehož průběhu se česká veřejnost masově mobilizovala prostřednictvím demonstrací, můžeme aktivismus označit za aktuální téma. A to i přes skutečnost, že na politické scéně zůstaly apely veřejnosti nevyšly. V tomto ohledu považujeme přínosné zjištění této případové studie, která prokázala, že v případě úsilí o ovlivnění politického procesu tradiční aktivismus typu demonstrací či petic nepředstavoval efektivní nástroj, oproti tomu dopad zaznamenaly lobbistické aktivity a navazování osobních kontaktů uvnitř politických subjektů a především úřadů. S tím souvisí skutečnost, že lidskoprávní aktivismus v podobě, jakou získal v druhé polovině 20. století, prochází mnoha změnami.⁴⁰⁶ AI disponuje rozsáhlou členskou základnou na území EU, nedokázala ji však plně využít k přeshraniční mobilizaci. Transnacionální aktivismus je přitom možné využít jak k zesílení nátlaku na domácí politické aktéry, tak rovněž k podpoře a vyjádření solidarity s oběťmi bezpráví. AI ČR však ve snaze o mobilizaci do značné míry selhala, projevila se také absence operativních nástrojů a procedur, které by podporovaly transnacionální spolupráci jednotlivých poboček AI. Ty dosud nejsou nastaveny na multilaterální povahu spolupráce v evropeizovaném a globalizovaném prostředí. Tyto závěry jsou v souladu s dosavadními poznatky, že transnacionální protesty jsou organizovány zřídka i z toho důvodu, že vyžadují náročnou koordinaci.⁴⁰⁷

⁴⁰⁶ V posledních letech přepsala protestní hnutí mapy a struktury moci v několika zemích světa. Potenciál mobilizace se přesouvá mimo území Evropy.

⁴⁰⁷ CÍSAŘ, Ondřej. Mezinárodně, a přesto doma. *Mezinárodní politika*. 2009. roč. 33. č. 9. s. 4-7. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. s. 4-7.

Na základě výše uvedeného je možné konstatovat, že ačkoli AI ČR ve svých strategických dokumentech označuje jako silnou stránku mladou členskou základnu s aktivistickým potenciálem, závěry této případové studie ukazují, že veřejná mobilizace se ukázala být nejslabším článkem z forem aktivismu použitých AI ČR při kampani zaměřené na předsednictví ČR Radě EU. Tento závěr potvrzuje poznatek, že pokud se formálně organizované OOS chtějí vyhnout zániku, nezbytně musí intenzivněji pohybovat ve virtuálním prostoru.⁴⁰⁸ V tomto ohledu třeba uvést, že metody práce, které AI ČR uplatňuje, zaostávají za požadavky současnosti, organizace není v mnoha ohledech schopna držet krok se síťově organizovanými neformálními uskupeními. Rovněž její rozkročení mezi „expertním lobbistickým uskupením“ a aktivistickým hnutím mobilizujícím veřejnost vede k opakujícím se konfliktům. S ohledem na konkurenci na poli občanského aktivismu může být její postavení globálního lídra v oblasti lidských práv ohroženo. To je obzvlášť závažné tehdy, pokud platí teze, že formálně organizovaný aktivismus slábne na úkor „*tekuté reality virtuálních komunit*“.⁴⁰⁹ Na razantní nástup neformálních aktivistických uskupení AI ČR není schopna adekvátně odpovědět, naopak její činnost doprovází obavy z toho, že poruší striktně stanovená pravidla svého globálního hnutí (mandát), nebo ohrozí své klíčové principy jako nestrannost či důkladný výzkum. Tyto nadměrné obavy v praxi způsobují paralýzu některých slibných aktivit, zejména těch vyžadujících rychlou, efektivní akci. AI ČR tedy usiluje o to být odvážným hlasem proti bezpráví, zároveň postrádá odvahu pružně mobilizovat a kooperovat s dalšími OOS na domácí i transnacionální úrovni, aby nebyla vnímána jako „příliš radikální“.

⁴⁰⁸ FRIČ, Pavol, VÁVRA, Martin. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: Neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, Hestia, 2012. s. 110.

⁴⁰⁹ *Ibid.* s. 104.

7. Summary

This thesis is titled „Activism During Czech Presidency of the Council of the EU: Human Rights Advocacy of Amnesty International Czech Republic“. It explores the unique structure of political opportunity that emerged in front of Czech civil society organizations during the Czech presidency to the Council of the EU. Case study analyses how the Czech section of Amnesty International (AI CR) influenced public-policy agenda in the area of human rights. Through the analysis of primary and secondary documents and interviews with various actors the author analysed the problem that was formulated as the considered “weak influence of civil society organizations over public policy agenda as well as in-adequate use of the structure of political opportunity”. Based on the structure of political opportunity theory we sought to determine whether the organization succeeded in mobilization of its internal structure and resources. We also focused on the transnational aspect of the opportunity. We tested the validity of hypotheses in a quantitative way when we measured the indicators of transactional capacity (the ability to participate at local and transnational social movements networks) and indicators mobilisation capacity (number of activists that were mobilized in a classic as well as on-line manner, number of transnational mobilisations of AI membership based in the EU countries). According to the results AI CR was not able to mobilize enough activists for an effective action. On the other hand, it was able to use the structure of opportunity for transnational mobilization and networking. We also described in a detailed manner activities of AI CR in four priority thematic agendas: Human Rights violation in China, the issue of War on Terror, Israel-Palestine conflict and lastly the problem of exclusion of Roma communities in EU countries. As the most successful methods of activism showed to be those that were not on based on confrontation. That means mainly lobbying of authorities and politicians. Further, the organizational structure of the organization is affected by bureaucracy that impedes its mobilisation potential. Also, the organisation is not able to fully exploit all opportunities created by the new arena of on-line or virtual activism. Its position of world’s human rights champion can be challenged as a result of these weaknesses.

8. Použitá literatura a další zdroje

Seznam literatury

BÍLKOVÁ, Veronika. Účel, nebo prostředek? Lidská práva v zahraniční politice České republiky. *Mezinárodní politika*. 2008. č. 12. s. 9-11. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962

CHANDLER, David. *Constructing global civil society: morality and power in international relations* [online]. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2004 (cit. 5.5.2012). p. 238. ISBN 1-4039-1322-6. Dostupné z [www: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743>](http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10103743)

CÍSAŘ, Ondřej. *Transnacionální politické sítě: jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. 181 s. Monografie; sv. 11. ISBN 80-210-3591-9.

CÍSAŘ, Ondřej. *Politický aktivismus v České republice: sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. 187 s. ISBN 978-80-7325-168-0.

CÍSAŘ, Ondřej. Mezinárodně, a přesto doma. *Mezinárodní politika*. 2009. roč. 33. č. 9. s. 4-7. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962.

CÍSAŘ, Ondřej, ed. a FIALA, Petr, ed. *Obhajoba zájmů a transnacionální vztahy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. 197 s. ISBN 80-210-3519-6.

DELLA PORTA, Donatella, ed., KRIESI, Hanspeter, ed. a RUCHT, Dieter, ed. *Social movements in a globalizing world*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. p. 256. ISBN 978-0-230-23531-1.

DOBROVOLNÁ, EVA. *Komunikace nevládních organizací v době českého předsednictví Radě EU: prosazování lidských práv do mediální a politické agendy*. Seminární práce ke kurzu Základy veřejné politiky. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. 2011. 32 s.

DRULÁK, Petr. Politika českého nezájmu, aneb Rekviem za české předsednictví. *Mezinárodní politika*. 2009, roč. 33, č. 7. s. 5. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962.

DRULÁK, Petr. *Politika nezájmu: Česko a Západ v krizi*. Praha: Slon. 2012. ISBN 978-80-7419-115-2.

FAJKUSOVÁ, Blanka. Mezi Gazou a Soulem: České předsednictví v oblasti vnějších vztahů. *Mezinárodní politika*. 2009, roč. 33, č. 7. s. 12-15. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962.

FIALA, Petr a kol. *Evropeizace zájmů. Politické strany a zájmové skupiny v České republice*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, muni press, 2009. 373 s. ISBN 978-80-210-4920-8.

FIALA, Petr a SCHUBERT, Klaus. *Moderní analýza politiky: uvedení do teorií a metod policy analysis*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2000. 170 s. ISBN 80-85947-50-1.

FRIČ, Pavol. *Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR: Výsledky kvantitativního sociologického šetření*. Praha: Agnes, 1998. 61 s. ISBN 80-902633-0-5

FRIČ, Pavol a kol. *Strategie rozvoje neziskového sektoru*. Praha: Fórum dárců, 2000. 84 s.

FRIČ, Pavol. *Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky: Institucionalizace (ne)odpovědnosti: globální svět, evropská integrace a české zájmy* [online]. 2000 (cit. dne 21. 5. 2012). Dostupné z www:

<[HTTP://VEDA.FSV.CUNI.CZ/KONF_SEM/GLOBALNI_SVET/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.HTM](http://veda.fsv.cuni.cz/konf_sem/globalni_svet/GS_PRISPEVKY/GS_SOC_FRIC.HTM)>

FRIČ, Pavol, VÁVRA, Martin. *Tři tváře komunitního dobrovolnictví: Neformální pomoc, organizovaná práce a virtuální aktivismus*. Praha: Agnes, Hestia. 2012. 136 s. ISBN 978-80-903696-9-6

GERLOCH, Aleš a kol. *Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu*. Praha: Auditorium, 2011. 536 s. ISBN 978-80-87284-23-0.

HOPGOOD, Stephen. *Keepers of the flame: understanding Amnesty International*. Cornell University Press, 2006. p. 249. ISBN 08-0147-2512.

HRUBEC, Marek (ed). *Demokracie, veřejnost a občanská společnost*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2004. 268 s. Filosofie a sociální vědy; sv. 15. ISBN 80-7007-211-3.

HRUBEC, Marek. *Od zneuznání ke spravedlnosti : kritická teorie globální společnosti a politiky*. Praha : Filosofia, 2011. 562 s. ISBN 978-80-7007-362-9.

KANIOK, Petr. *Předsednictví Rady EU: příběh půlstoletí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008. 173 s. ISBN 978-80-210-4765-5.

KANIOK, Petr. *České předsednictví Rady EU - most přes minulost*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. 240 s. Monografie; sv. č. 35. ISBN 978-80-210-5348-9.

KECK, Margaret E., SIKKINK, Kathryn. *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Cornell University Press, 1998. p. 228. ISBN 0-8014-8456-1.

KHAGRAM, Sanjeev, RIKER, James, SIKKINK, Kathryn (eds). *Restructuring World Politics: Transnational Social Movements, Network, and Norms*. Minneapolis: University of Minnesota Press. 2002. p. 366. ISBN 0-8166-3906.

KOVAČOVSKÁ, Lenka. Kdo ne(euro)lobbuje jde z kola ven. *Mezinárodní politika*. 2009, roč. 33, č. 6. s. 15-17. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962.

KŘEČEK, Jan. Cesta k mediální moci. *Revue pro média*. 2005, roč. 5, č. s.12-13. Brno: Spolek přátel vydávání časopisu Host. ISSN 14920.

KUNŠTÁT, Daniel. *Instituce zprostředkování zájmů: strany a zájmové skupiny*. Naše společnost: aktuální informace o české společnosti: bulletin Centra pro výzkum veřejného mínění. 2006, roč. 3. č. 2. s. 14-20. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. ISSN 1214-438X.

MANSFELDOVÁ, Zdenka, ed., KROUPA, Aleš, ed. *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. 274 s. ISBN 978-80-86429-88-5.

MCADAM, Doug, MCCARTHY, John D., ZALD, Mayer N. (eds.). *Comparative Perspectives on Social Movements. Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. Cambridge University Press. 1996, 9th reprinting 2008. p. 446. ISBN 0521485169.

MCADAM, Doug, ed., TILLY, Charles, ed., GIUGNI, Marco, ed. *How social movements matter*. Minneapolis: University of Minnesota Press, ©1999. p. 324. ISBN 0-8166-2915-3.

MÜLLER, Karel a MÜLLER, Karel. *Evropa a občanská společnost: projekt evropské identity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. 238 s. ISBN 978-80-86429-84-7.

NEKOLA, Martin, GEISLER, Hana, MOURALOVÁ, Magdalena. *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2011. 305 s. ISBN 978-80-246-1865-4.

PFLIMPFL, Ladislav. Veřejná (virtuální) diplomacie 2.0. *Mezinárodní politika*. 2009. roč. 33, č. 6. s. 8. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962.

PITRONOVÁ, Lenka. *Vývoj a profesionalizace neziskové organizace : Případová studie organizace Amnesty International Česká republika*. Praha : Univerzita Karlova v

Praze, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2009. 108 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petra Rakušanová Guasti, M.A., Ph.D.

POTŮČEK, Martin (ed). *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. 399 s. ISBN 80-86429-50-4.

POTŮČEK, Martin, MUSIL, Jiří, MAŠKOVÁ, Miroslava (eds.). *Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. 375 s. ISBN 978-80-86429-86-1.

REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. 2004. 327 s. ISBN ISBN 80-7178-926-7.

RISSE-KAPPEN, Thomas, ROPP, Stehen C, SIKKINK, Kathryn (eds). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change*. Cambridge: Cambridge University Press. p. 318. ISBN 0521 65 093.

SCHEU, Harald Christian. Všeobecná deklarace lidských práv ve světle vývoje mezinárodního práva. *Mezinárodní politika*. 2008, roč. 32, č. 12. s. 4-6. Praha: Ústav Mezinárodních vztahů. ISSN 0543-7962.

SMEKAL, Hubert. *Lidská práva v Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 288 s. Monografie; sv. č. 28. ISBN 978-80-210-5045-7.

SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 372 s. ISBN 978-80-7367-681-0.

STAŠA, Michal. *Zodpovědnost mezinárodních neziskových organizací*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, 2010. 98 s. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Marek Skovajsa, M.A., Ph.D.

TILLY, Charles. *From mobilization to Revolution*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1978. p. 349. ISBN 0201075717.

TOMALOVÁ, Eliška. *Jak budou probíhat předsednictví? Francie, Česká republika a Švédsko v čele Evropské unie*. Policy Paper. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007.

VAJDOVÁ, Tereza. *Česká občanská společnost 2004: po patnácti letech rozvoje: zpráva z projektu CIVICUS Civil Society Index pro Českou republiku* [online]. Brno: Pro Nadaci rozvoje občanské společnosti a Fakultu humanitních studií Univerzity Karlovy vydalo Akademické nakladatelství CERM, 2005. ISBN 80-7204-379-X. http://www.fhs.cuni.cz/kos/kestazeni/vajdova_ceska_obcanska_spolecnost_2004.pdf

VESELÝ, Arnošt, ed., NEKOLA, Martin, ed. a DRHOVÁ, Zuzana. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. 407 s. Studijní texty; sv. 40. ISBN 978-80-86429-75-5.

VLACHOVÁ, Klára, LEBEDA, Tomáš. *Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě*. *Sociologický časopis*. 2006, roč. 42, č. 1. s. 11-34. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd. ISSN 0038-0288.

ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie: právně-politologický pohled*. Praha: Linde, 2007. 239 s. ISBN 978-80-7201-682-2.

Seznam pramenů

AMNESTY INTERNATIONAL. *Amnesty International's Integrated strategic plan 2010 to 2016*. London: April 2010. AI Index: POL 50/002/201029.

AMNESTY INTERNATIONAL. *A report on Amnesty International's Europe-related Work*. London: 11 May 2007. AI Index: EUR 01/009/2007.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Globalizing Amnesty*. London: 8 August 2005. AI Index: ORG 30/011/2005.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Global Priority Statement (GPS) 2010, 2011: Transition into the new ISP*. London: 2009. AI Index: POL 50/012/2009.

AMNESTY INTERNATIONAL. *On extending the enlargement support project*. 30 November 2006. AI Index: IOR 30/018/2006.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Enough is Enough: Solidarity action with Czech Roma Community*. London: 20 April 2009. Action circular. AI Index: EUR 18/019/2009.

AMNESTY INTERNATIONAL. *The challenge and the way ahead for Work on own Country.: 27th International Council Meeting. Circular 20*. April 2005. AI Index: ORG 20/003/2005.

AMNESTY INTERNATIONAL. *The State of the Worlds Human Rights*. Amnesty International Report 2009. Amnesty International Publications. 2009. ISBN 978-0-86210-444-3

AMNESTY INTERNATIONAL. *A Handbook on Intergovernmental Organizations Advocacy*. London: September 2004. AI Index: IOR 30/006/2004.

AMNESTY INTERNATIONAL. *Guantánamo: A decade of damage to human rights* [online]. 11. 1. 2011 (cit. 12. 10. 2012). Dostupné z www: <http://www.amnesty.org/en/news/guantanamo-decade-damage-human-rights-2012-01-11>

AMNESTY INTERNATIONAL. *Slovenia: 20 years later – Issue of the erased remains unresolved* [online]. 23. 2. 2012 (cit. 3. 4. 2012). AI Index: PRE01/103/2012. Dostupné z www: <http://www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/slovenia-20-years-later-issue-erased-remains-unresolved-2012-02-23>

AMNESTY INTERNATIONAL. *Clampdown on dissenting voices continues in Belarus* [online]. 21. 6. 2011 (cit. 3. 4. 2012). Dostupné z www: <http://www.amnesty.ie/news/belarus-six-months-after-presidential-elections-clampdown-dissenting-voices-continues-unabated>

AMNESTY INTERNATIONAL. *The state of the world's human rights: Amnesty International Report 2009*. Index: POL 10/001/2009. ISBN: 978-0-86210-444-3

AMNESTY INTERNATIONAL. *The history of Amnesty International* [online]. Nedatováno (cit. 22. 10. 2012). Dostupné z www: <<http://www.amnesty.org/en/history>>

AMNESTY INTERNATIONAL. *About Amnesty International* [online]. Nedatováno (cit. 22. 10. 2012). Dostupné z www: <<http://www.amnesty.org/en/who-we-are/about-amnesty-international>>

AMNESTY INTERNATIONAL. *Access to Water* [online]. Nedatováno (cit. 24. 10. 2012). Dostupné z www: <<http://www.amnesty.ie/our-work/access-water>>

AMNESTY INTERNATIONAL. *Srdce Evropy musí bít pro lidská práva.: Doporučení Amnesty International pro české předsednictví Evropské unie*. Brusel: prosinec 2008.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Stanovy sdružení Amnesty International ČR, o.s.* . Praha: 2009. Schválené valnou hromadou Amnesty International v roce 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Amnesty a lidská práva* [online]. Nedatováno (cit. 22. 10. 2012). Dostupné z www: <<http://www.amnesty.cz/lidska-prava/>>

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Strategický plán občanského sdružení Amnesty International Česká republika pro období let 2008-2010*. Praha: 2007.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Operační plán Amnesty International ČR pro rok 2008*. Nedatováno. Interní dokument.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Operační plán Amnesty International ČR pro rok 2009*. Nedatováno. Interní dokument.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Operační plán Amnesty International ČR pro rok 2010*. Nedatováno. Interní dokument.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení Operačního plánu Amnesty International ČR za rok 2009*. Nedatováno. Interní dokument.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Evaluation of the Operational plan 2008*. [2009].

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Evaluation of the Operational plan 2010*. [2011].

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení akcí 2008*. [2009]. Interní dokument

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení akcí 2009*. [2010]. Interní dokument.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Hodnocení akcí 2010*. [2011]. Interní dokument.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výroční zpráva Amnesty International za rok 2009*. Amnesty International. Praha: 2010.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Happening Tibet nás pálí! přilákal stovky lidí* [online]. 11. 3. 2013 (cit. 16. 4. 2013). Dostupné z www: <<http://www.amnesty.cz/z767/happening-tibet-nas-pali-prilakal-stovky-lidi>>

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Výzvy pro české předsednictví - uzavření Guantánama, lidská práva v Číně a Izraeli nebo postavení Romů v EU.: Tisková zpráva*. Praha: 18. 12. 2008.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Paralelní summit EU-Čína: Nemlčte o lidských právech.: Tisková zpráva*. Praha: 20. 5. 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Konflikt v Gaze: Zastavte ztráty na lidských životech*. Praha: únor 2009. [Výzva Amnesty International ČR adresovaná ministru zahraničních věcí ČR Karlu Schwarzenbergovi].

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Gaze nepomůžou fráze, vyzvali aktivisté ministra Schwarzenberga* [online]. 29. 1. 2009 (cit. 10. 10. 2012). Dostupné z www:

<http://www.amnesty.cz/z446/gaze-nepomuzou-fraze-vyzvali-aktiviste-ministra-schwarzenberga>

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *AI: odstraňte bariéry, které Evropanům brání v naplňování lidských práv.: Tisková zpráva.* Praha: 5. 1. 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Happening Tibet nás pálí! přilákal stovky lidí* [online]. 11. 3. 2013 (cit. 16. 4. 2013). Dostupné z www:
<<http://www.amnesty.cz/z767/happening-tibet-nas-pali-prilakal-stovky-lidi>>

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Dopis adresovaný ministru zahraničních věcí ČR* [bez názvu]. Praha: 4. ledna 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Žádost o schůzku ve věci lidskoprávní dimenze českého předsednictví EU.* Praha: 3. 2. 2009. [Dopis adresovaný ministru pro lidská práva Michaelu Kocábovi]

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Dopis AI ČR adresovaný místopředsedovi vlády pro evropské záležitosti Alexandru Vondrovi* [bez názvu]. Praha: 6. 12. 2008.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Žádost o vyjasnění postoje MZV ČR ke Guantánamu.* Praha: 27. 1. 2009. [Dopis adresovaný ředitelce odboru bezpečnostní politiky].

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Seznam odeslané a přijaté pošty Amnesty International ČR.* [Soupis pošty za roky 2007, 2008, 2009, 2010, 2011].

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team: Team Report.* Prague, 16 December 2008 – 20 January 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.* Prague, 20 January- 3 February, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 3 - 16 February, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 16 February – 1 March, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 1 - 12 March, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 12 March – 1 April, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 6-16 April, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 17 - 29 April, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 30 April – 14 May, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 15 - 28 May 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 29 May-11 June, 2009.

AMNESTY INTERNATIONAL ČR. *Czech Republic EU&IGO Team.: Team Report.*
Prague, 25 June – 29 July, 2009.

ČESKÉ PŘEDSEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *Úvodní slovo předsedy vlády ČR*
Mirka Topolánka(), z 1.XII 2008 [online]. 1. 12. 2008 (cit. 3. 11. 2012).*

Dostupné z [www: <http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/ceske-predsednictvi-4013/index.html>](http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/ceske-predsednictvi-4013/index.html)

ČESKÉ PŘESEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *Pracovní program českého předsednictví Evropa bez bariér: 1. ledna – 30. června 2009* [online]. 2009 (cit. 3. 10. 2012). Dostupné z www: <http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/news/cz-pres_programme_cs.pdf>

ČESKÉ PŘESEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *České předsednictví v číslech* [online]. 29. 6. 2009. (cit. 10. 10. 2012). České předsednictví Evropské unii. Dostupné z www: <http://www.eu2009.cz/assets/czech-presidency/programme-and-priorities/achievements/cz-pres_cisla_cs.pdf>

ČESKÉ PŘESEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *Joint Press Communiqué of the EU-China Summit on 20 May 2009 in Prague* [online]. 18. 5. 2009 (cit. 7. 10. 2012). Dostupné z www: <<http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/press-releases/joint-press-communicue-of-the-11th-eu-china-summit-23664/>>

ČESKÉ PŘESEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *Prohlášení předsednictví k Blízkému východu* [online]. 9. 1. 2009 (cit. 11. 11. 2012). Dostupné z www: <<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/cfsp-statements/prohlaseni-predsednictvi-k-blizkemu-vychodu-5586/>>

ČESKÉ PŘESEDNICTVÍ EVROPSKÉ UNIE. *Prohlášení předsednictví k Blízkému východu* [online]. 10. 2. 2009 (cit. 11. 11. 2012). Dostupné z www: <<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/prohlaseni-predsednictvi-eu-k-vysledkum-voleb-v-izraeli-10--unora-2009-9371/>>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Council conclusions on Democracy Support in the EU's External Relations: 2974th External Relations Council meeting* [online]. Brussels, 17 November 2009 (cit. 11. 12. 2012). Dostupné z www: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/gena/111250.pdf>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Presidency Conclusions* [online]. Brussels, 18-19 June 2009 (cit. 12. 10. 2012). Dostupné z www: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/108622.pdf>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy 11855/12* [online]. Luxembourg, 25 June 2012 (cit. 15. 10. 2012). Dostupné z www:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Presidency Conclusions* [online]. Brussels, 18-19 June 2009 (cit. 12. 10. 2012). Dostupné z www:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/108622.pdf>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Relations with Israel: 10709/03/09* [online]. Brussels, 12 June 2009 (cit. 14.10. 2012). Dostupné z www:
<<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st10/st10709-re03.en09.pdf>>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *18-month programme of the Council: 200811249/08* [online]. Brussels, 30 June 2008 (cit. 15. 11. 2012). Dostupné z www:
<<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st10/st10093.en08.pdf>>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Guidelines, Human Rights and International Humanitarian Law* [online]. 2009 (cit. 6. 10. 2012). Dostupné z www:
<http://eeas.europa.eu/human_rights/docs/guidelines_en.pdf>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Mainstreaming human rights across CFSP and other EU policies: 10076/06* [online]. Brussels, 7 June 2006 (cit. 2. 4. 2012). Dostupné z www:
<http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/hr/news66.pdf>

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Conclusions of the Presidency* [online]. Copenhagen: 21-22 June 1993 (cit. 6. 10. 2012). Dostupné z www:
<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=DOC/93/3&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en>>

COMMITTEE FOR THE PREVENTION OF TORTURE. *20 Years of Combating Torture: 19th General Report of the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* [online]. 1 August 2008 – 31 July 2009. (cit. 5. 10. 2012). Dostupné z www: [<HTTP://WWW.CPT.COE.INT/EN/ANNUAL/REP-19.PDF>](http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-19.pdf)

DELEGATION OF THE EUROPEAN COMMISSION TO THE UNITED STATES. *EU Policy on the Death Penalty* [online]. Nedatováno (cit. 11. 10. 2012). Dostupné z www: [<http://www.eurunion.org/legislat/deathpenalty/eumemorandum.htm>](http://www.eurunion.org/legislat/deathpenalty/eumemorandum.htm)

EU AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity* [online]. 2012 (cit. 2. 4. 2012). Dostupné z www: [<http://fra.europa.eu/en/publication/2012/homophobia-transphobia-and-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender>](http://fra.europa.eu/en/publication/2012/homophobia-transphobia-and-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender)

EU EXTERNAL ACTION SERVICE. *Human rights and democracy in the world: Report on EU action from July 2008 to December 2009* [online]. 2010 (cit. 10. 10. 2012) Dostupné z www: [<http://eeas.europa.eu/human_rights/docs/2010_hr_report_en.pdf>](http://eeas.europa.eu/human_rights/docs/2010_hr_report_en.pdf)

EUROPEAN COMMISSION. *European Instrument for Democracy & Human Rights (EIDHR)* [online]. Nedatováno (cit. 2. 12. 2012). Dostupné z www: [<http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm>](http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm)

EUROPEAN COMMISSION. *European policy on CSR* [online]. Nedatováno. (cit. 11. 10. 2012). Dostupné z www: [<http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm>](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm)

EUROPEAN COMMISSION. *Roma Platform* [online]. Nedatováno (cit. 10. 10. 2012). Dostupné z www: [<http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/press-releases/joint-press-communique-of-the-11th-eu-china-summit-23664/>](http://www.eu2009.cz/en/news-and-documents/press-releases/joint-press-communique-of-the-11th-eu-china-summit-23664/)

GLOPOLIS. *České předsednictví: České priority v oblasti rozvojové spolupráce*

[online]. 2. 9. 2008 (cit. 5. 11. 2012). Dostupné z www:

<<http://glopolis.org/cs/clanky/cz-pres-ceske-priority-v-oblasti-rozvojove-spoluprace/>>

GREENPEACE ČR, HNUTÍ DUHA, GLOPOLIS, ČLOVĚK V TÍSNI, CENTRUM PRO DOPRAVU A ENERGETIKU, CEE BANKWATCH NETWORK, ZELENÝ KRUH, FORS. *Evropská komise chce pomoci chudým zemím a klimatu. Co na to české předsednictví?: Společná tisková zpráva k českému předsednictví EU* [online]. 28. 1. 2009 (cit. 5. 11. 2012).

Dostupné z www: <www.zelenykruh.cz/dokumenty/09-01-28-tz-k-n-vrhu-ek-final.doc>

HUNGARIAN PRESIDENCY OF THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION.

Strong Europe: The Programme of the Hungarian Presidency of the Council of the European Union. 1 January – 30 June 2011 [online]. Nedatováno (cit. 5. 11. 2012).

Dostupné z www:

<http://www.eu2011.hu/files/bveu/documents/HU_PRES_STRONG_EUROPE_EN_3.pdf>

INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Rostoucí ceny potravin ohrožují schopnost OSN nasýtit hladovějící* [online]. 24. 4. 2008 (cit. 24. 11. 2012). Dostupné z www:

<<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1400>>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Koncepce transformační politiky a popis Programu transformační spolupráce (TRANS)* [online]. 26. 4. 2005 (cit. 12. 11. 2012). Dostupné z www:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/koncepce_transformacni_spoluprace.html

PRESIDENCIA DA UNIAO EUROPEIA. *Joint Statement of the EU-China Summit*

[online]. 12. 3. 2007 (cit. 7. 10. 2012). Dostupné z www:

<<http://www.eu2007.pt/NR/rdonlyres/C9CF2CC6-7B8D-4830-8A95C99370D73C7/0/20071203JointStatementChinaUE.pdf>>

THE SPINELLI GROUP. *The rise of populism and extremist parties in Europe* [online]. 1- 2 December 2012 (cit. 8. 12. 2012). Dostupné z www: <<http://www.spinelligroup.eu/wpcontent/uploads/2012/11/SpinelliGroupPopulismPoliticalQuestions1.pdf>>

UNITED NATIONS. *General Assembly Adopts 52 Resolutions, 6 Decisions Recommended by Third Committee on Broad Range of Human Rights, Social, Cultural Issues* [online]. 21. 12. 2010 (cit. 11. 12. 2012). Dostupné z www: <<http://www.un.org/News/Press/docs/2010/ga11041.doc.htm>>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vláda Mirka Topolánka II. (09.01.2007 - 08.05.2009)* [online] 30. 4. 2009 (cit. 3. 11. 2012). Dostupné z www: <<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/mirek-topolanek-2/prehled-ministru-24440/>>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Program českého předsednictví Radě EU* [online]. Nedatováno (cit. 3. 5. 2012). Dostupné z www: <<http://www.eu2009.cz/program>>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Programové prohlášení vlády Petra Nečase* [online]. 4. 8. 2010 (cit. 13. 11. 2012). Dostupné z www: <<http://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programova-prohlaseni-74856>>

An EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020 [online]. Nedatováno (cit. 5. 5. 2012). Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the regions. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/justice/policies/discrimination/docs/com_2011_173_en.pdf>

Conclusions of the Council and of the representatives of the Governments of the Member States on the closure of the Guantanamo Bay Detention Centre [online]. Luxembourg, 4 June 2009 (cit. 25. 10. 2012). Justice and Home Affairs Council. Dostupné z www: <<http://www.eu2009.cz/assets/news-and-documents/council-conclusions/conclusions-of-the-council-and-of-the-representatives-of-the-governments-of-the-member-states-on-the-closure-of-the-guantanamo-bay-detention-centre.pdf>>

Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin (2000) [online]. 29. 6. 2000 (cit. 11. 11. 2012). *Úřední věstník L 180*, 19/07/2000 S. 0022 – 0026. Dostupné z [www:<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:CS:HTML>](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0043:CS:HTML)

Council Decision of 1 January 2007 determining the order in which the office of President of the Council shall be held: 2007/5/EC, Euratom [online]. 4. 1. 2007 (cit. 11. 11. 2012). Official Journal of the European Union. Dostupné z [www: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:001:0011:0012:EN:PDF>](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:001:0011:0012:EN:PDF)

Conclusions on Uzbekistan.: 3041st Foreign Affairs Council Meeting [online]. Foreign Affairs Council. Luxembourg: 25 October 2010 (cit. 3. 10. 2012). Dostupné z [www:<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/17329.pdf>](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/17329.pdf)

The founding principles of the Union [online]. Nedatováno (citováno 4. 4. 2012). Dostupné z [www: <http://europa.eu/scadplus/constitution/objectives_en.htm>](http://europa.eu/scadplus/constitution/objectives_en.htm)

Konsolidované znění smlouvy o Evropské unii (1992) [online]. 30. 3. 2010 (cit. 3. 3. 2012). *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z [www: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0013:0046:cs:PDF>](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0013:0046:cs:PDF)

The Universal Declaration of human rights (1948) [online]. (cit. 2. 12. 2012). Dostupné z [www: <http://www.un.org/en/documents/udhr/hr_law.shtml>](http://www.un.org/en/documents/udhr/hr_law.shtml)

Promoting universality: the role of regional human rights mechanisms and their cooperation with civil society [online]. 6 December 2012 (citováno 2. 12. 2012) Statement by Ms. Navi Pillay, United Nations High Commissioner for Human Rights to the 14th EU – NGO Forum on Human Rights. Brussels. Dostupné z [www: <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=12884&LangID=E>](http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=12884&LangID=E)

Report of the United Nations Fact Finding Mission on the Gaza Conflict: A/HRC/12/48 [online]. 15 September 2009 (cit. 13. 10. 2012). Human Rights Council. Dostupné z www: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/specialsession/9/docs/unffmfc_report.pdf

Internetové a další zdroje

ANDERSON, Todd, STUART, Jennifer (eds.). *The 2003 NGO Sustainability Index for Central and Eastern Europe and Eurasia* [online]. June 2004 (cit. 3. 5. 2012). United States Agency for International Development, Bureau for Europe and Eurasia. Office of Democracy, Governance and Social Transition Dostupné z www: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnacy893.pdf

ASH, Lucy. *Is Turkmenistan's human rights record fit for EU deal?* [online]. 27. 4. 2011 (cit. 30. 3. 2012). Dostupné z www: <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-13196737>

BÍLÁ, MARTINA. *Summit EU – Čína v Praze doprovázely protesty* [online]. 21. 5. 2009 (cit. 16. 12. 2012). Dostupné z www: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/summit-eu-cina-v-praze-doprovazely-protesty/>

KOPEČNÝ, Ondřej. *Jak ovlivnit politiku v České republice a Evropské unii? Manuál pro nevládní neziskové organizace* [online]. Praha: Glopolis, 2008. (cit. 10. 4. 2012). Dostupné z www: glopolis.org/soubory/2b9a/Glopolis-jak-ovlivnit-politiku.pdf

PHILLIPS, Leigh. *Czech EU presidency splits with commission over Israel* [online]. 27. 4. 2009 (cit. 25. 10. 2012). Dostupné z www: <http://euobserver.com/foreign/28012/>

PLEINES, Heiko [online]. *Participation of Civil Society in New Modes Of Governance. The Case of the New EU Member States*. 2006 (cit. 17. 5. 2012). Forschungsstelle Osteropa Bremen, Arbeitspapiere und Materialien. p. 99. Dostupné z www: <http://www.gesine-fuchs.net/dokumente/fsoAP76.pdf>

Merkel criticises Guantanamo Bay [online]. 7. 1. 2006 (cit. 12. 11. 2012). Dostupné z www: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/4590912.stm>>

Human rights in Turkey: still a long way to go to meet accession criteria [online]. 26. 10. 2010 (cit. 11. 12. 2012). Dostupné z www: <<http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/content/20101025IPR90072/html/Human-rights-in-Turkey-still-a-long-way-to-go-to-meet-accession-criteria>>

The summit of discourtesy [online]. 27. 11. 2008 (cit. 6. 11. 2012). Dostupné z www: <<http://www.economist.com/node/12708134/comments?page=24>>

The Swedish EU Presidency [online]. 1. 8. 2009 (cit. 10. 11. 2012). Dostupné z www: <<http://www.euractiv.com/priorities/swedish-eu-presidency-linksdossier-188512>>

Miloš je prezident, na kterého mohu být hrdý. *Právo*. 16. 3. 2013. roč. 23. s. 7.

9. Seznam použitých zkratk

AI	Amnesty International
AI ČR	Amnesty International Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČLR	Čínská lidová republika
EU	Evropská unie
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
EPS	Evropská politika sousedství
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NNO	Nestátní neziskové organizace
IS	International Secretariat – Mezinárodní sekretariát Amnesty Int.
ODS	Občanská demokratická strana
OOS	Organizace občanské společnosti
SZ	Strana zelených

10. Seznam příloh

- Příloha č. 1: Počet členů ve vybraných pobočkách AI na území EU (graf)**
- Příloha č. 2: Komunikační toky v mezinárodní struktuře AI (schéma)**
- Příloha č. 3: Nárůst počtu členů a podporovatelů AI ČR v období 2005-2012 (graf)**
- Příloha č. 4: Struktura AI ČR (schéma)**
- Příloha č. 5: Přehled aktivit AI ČR k jednotlivým tématům v rámci kampaně týkající se českého předsednictví Radě EU (tabulka)**
- Příloha č. 6: Přehled summitů konaných v ČR v rámci českého předsednictví Radě EU (tabulka)**
- Příloha č. 7: Přehled veřejných a virtuálních akcí pořádaných kanceláří AI ČR a hodnocení jejich úspěšnosti (tabulka)**
- Příloha č. 8: Vydané tiskové zprávy související s českým předsednictvím EU a úspěšnost jejich prosazení do mediální agendy (období 17.12.2008-30.6.2009)**
- Příloha č. 9: Počty účastníků veřejných a virtuálních akcí AI ČR – mobilizační indikátor (tabulka)**
- Příloha č. 10: Počet koalic či sítí uzavřených uzavřených AI ČR - transakční indikátor č. 1 (tabulka)**
- Příloha č. 11: Počet zorganizovaných transnacionálních akcí - transakční indikátor č. 2 (tabulka)**
- Příloha č. 13: Přehled provedených rozhovorů (tabulka)**
- Příloha č. 14: Příloha č. 14: Shrnutí odpovědí na výzkumné otázky (tabulka)**
- Příloha č. 15: Obrazová příloha (obrázek)**

11. Přílohy⁴¹⁰

Příloha č. 12 - Seznam provedených rozhovorů

Kód respondenta	Iniciály, pozice a doba působení v AI ČR	Datum rozhovoru	Forma rozhovoru
R 1	Kristýna A., členka Skupiny pro mezinárodní otázky AI ČR v období 2008-2011	8. 4. 2012	Osobní rozhovor
R 2	Helena P., členka Skupiny pro mezinárodní otázky v období 2008-2009	18. 5. 2012	E-mail
R 3	Dáša H., ředitelka AI ČR v období 2008-2011	11. 12. 2012	E-mail
R 4	Magdaléna L., koordinátorka pro mezinárodní otázky AI ČR	5. 12. 2012	Osobní rozhovor
R 5	Michal S., aktivista AI ČR v období 2002-2012	5. 12. 2012	Osobní rozhovor
R 6	Lenka P., kampaňová koordinátorka AI ČR v období 2007-2012	3. 12. 2012, 2. 5. 2013 ⁴¹¹	Osobní rozhovor

⁴¹⁰ Přílohy č. 1-11 jsou uvedeny v textu diplomové práce.

⁴¹¹ S respondentkou bylo provedeno druhé interview, které obsahovalo doplňující dotazy, které byly zformulovány v průběhu psaní diplomové práce.